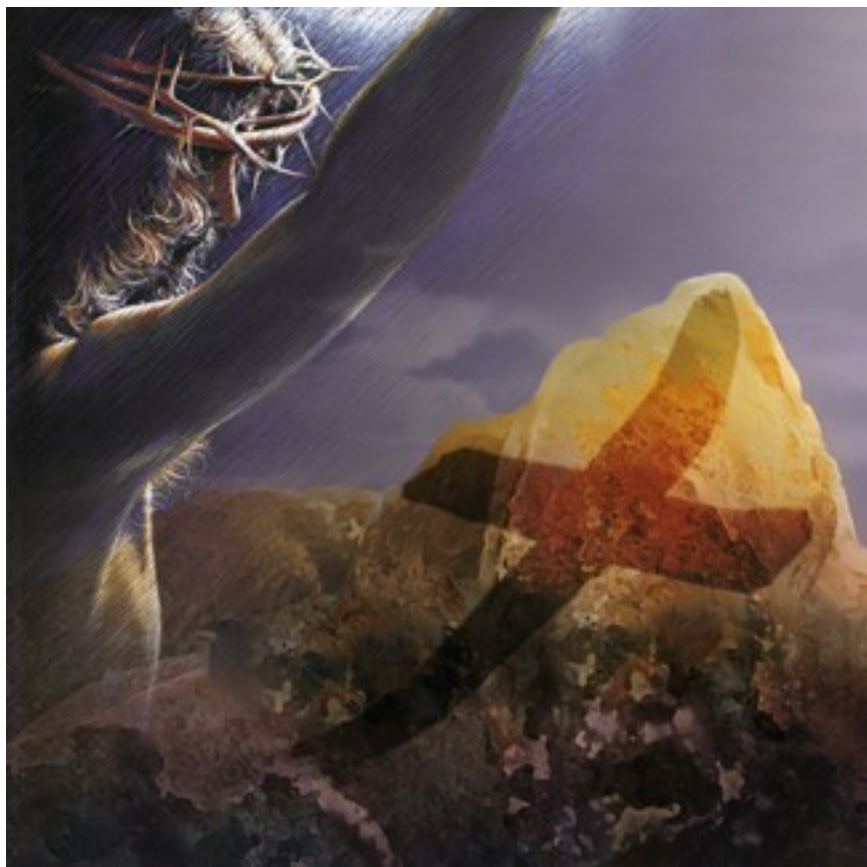

GOLGOTA NA SINAJU

Zakon i zaveti u istoriji
Adventista sedmog dana

PAUL E. PENNO, JR.

Zaštićeno 2003-2008 by Paul E. Penno, Jr.; sva prava zadržana.
Autor snosi svu odgovornost za citate koji se nalaze u knjizi.

Ukoliko želite pravo na širenje ove knjige, stupite u kontakt sa
autorom na: penno@sbcglobal.net

Dizajn: CFI Graphics Division: lwalper@cherokeefarms.com

Sadržaj

Zaveti u ranoj adventističkoj misli.....	9
Vagoner o zakonu	16
Srp evandjelja.....	19
Starešina Džordž Batler i zakon u Galatima	22
Vagoner o Galatima	24
“Ta strašna konferencija”	32
D. M. Konrajt.....	36
Odbrana starešine Batlera	38
Generalna konferencija u Mineapolisu 1888	62
1890 - Mineapolis ponovo	71
Elen Vajt potvrđuje Zavet.....	86
“Opravdanje verom je zaista treća andjeoska vest”	102
Zakon nam bi učitelj	105
Vest trećeg andjela.....	109
Dva Zaveta	111
Golgota na Sinaju.....	113

Uvod

Razumevanje zakona i dva zaveta ima veoma bogatu istoriju u crkvi adventista sedmog dana. Ono je imalo svoje plime i oseke, i kako visoke talase, tako i niske. Svoj vrhunac, doživelo je 1888 u poruci o večnom zavetu koju je tada prezentovao E.J. Vagoner.

Njegov ključni koncept bio je taj da su se Novi i Stari Zavet mogli posmatrati kao dva paralelna puta koja idu od čovekovog pada u greh pa sve do uspostavljanja Hristovog večnog carstva. Oni su, pre svega, stanja ljudskog srca. Jedan je služba pravednosti, drugi je služba smrti. Jedan je vera u Božja obećanja, dok je drugi lično obećanje naroda da će biti poslušni.

Najniža tačka u pogledu razumevanja zaveta u adventističkoj istoriji bilo je odbacivanje poruke iz 1888 godine kao i odbacivanje onih koji su tu poruku nosili. Pojedinci su smatrali da je Vagoner koristio sliku opravdanja verom kao “jahača” kako bi promovisao svoje razumevanje moralnog zakona u Galatima poslanici 3-em poglavlju. S obzirom da su oni verovali da je zakon opisan u Galatima ceremonijalni zakon, unapred su već bili protiv toga da slušaju vest o zavetima u kontekstu evandjelja.

“Golgota na Sinaju” je hronika ovih događaja iz druge polovine devetnaestog veka. Istorija je kao slagalica sa mnogo delova. Pojedinačni delovi moraju se savršeno uklopiti kako bi slika bila tačna i imala smisla. Ukoliko uklonimo neke delove to će potpuno uništiti sliku. Ono što mi želimo da ovde uradimo jeste da, sakupimo podatke na takav način da se delići uklupe u jednu jedinstvenu, hronološku celinu. Poseban akcenat stavljamo na izjave svedoka iz prve ruke. Zaključke smo izvodili na osnovu dokaza.

Postojali su određeni događaji koji su prethodili Konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine a koji su doveli do krize. Ona se nije tek tako dogodila. Pokret za nedeljni zakon je sve više jačao. Zakon u Galatima poslanici je bio aktivna tema još 1856 godine, kada je J.H.Vagoner izrazio svoje mišljenje da se tu radi o moralnom zakonu. Neki od vodećih adventističkih pisaca tog vremena, zauzeli su poziciju da su galaćani u osnovi imali problem sa ceremonijalnim zakonom.

Kako je E.J.Vagoner došao do svog razumevanja opravdanja verom, zakona i dva zaveta? Tako što je imao veliko interesovanje za

izučavanje Biblije, a posebno prema poslanicama apostola Pavla.

Šta se desilo na toj “užasnoj konferenciji”¹ u Batl Kriku 1886 godine? Dogodilo se nešto što je nateralo D.M. Konrajta da odluči da mu je dosta adventizma. On je ostavio crkvu i postao jedan od njenih najgorčnijih protivnika.

Pojedinci veruju da je postojala zavera Zapadne obale da pokrene kontroverzne teme na konferenciji u Mineapolisu. Da li je postojao rivalitet između Istoka i Zapada? Kakve sumnje su u tom periodu pokrenute protiv crkvene proročice Elen Vajt?

Ta 1888 godina donela je crkvi adventista sedmog dana velike i značajne mogućnosti ali i izazove. Koje je to ključno pitanje koje je izazvalo tako burnu diskusiju? Kako možemo da znamo o čemu je E.J.Vagoner govorio na konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine, ukoliko nema nijednog stenografskog zapisa.

Neki su mišljenja da je cela konferencija bila posvećena pitanju zakona u poslanici Galatima, dok drugi kao ključnu stvar vide jevandjelje i opravdanje verom. Šta je istina? U kakvoj su međusobnoj vezi zakon i zaveti? Odnosno, u kakvom su oni odnosu sa temom o opravdanju verom?

Kao posledica konferencije u Mineapolisu 1888 godine, desila se velika podela po pitanju odnosa zakona i dva zaveta. Postoje izvori, kako objavljeni, tako i neobjavljeni, koji služe kao dokumentacija o događajima neposredno posle 1888 godine. I oni pričaju jednu intrigantnu priču o dešavanjima iza scene među crkvenim rukovodstvom po pitanju ove poruke i onih koji su tu poruku doneli.

Najrasprostranjenije mišljenje je da su Urija Smit i Džordž Batler, posle ispovesti 1890 godine, prihvatili svetlost o opravdanju verom. Bilo kako bilo, spor o zakonu u Galatima poslanici i dva zaveta, nastavio je da ima svoju ulogu u diskusiji u crkvi još dugo posle konferencije u Mineapolisu 1888-e godine.

“*Golgota na Sinaju*” objašnjava borbu između zakona u Galatima poslanici i dva zaveta. Da li su braća prihvatila i ispovedala “najdragoceniju poruku” da je Hrist naša pravednost koja je prezentovana od strane E.J. Vagonera kroz temu dva zaveta? Zašto je starešina J.S.Vošburn rekao da je 1890 godina bila “ponovljen Mineapolis”²? I da li je pogled na zakon u

¹ G. I. Butler, Letter to E. G. White, October 1, 1888, Battle Creek, Michigan

² Letter J. S. Washburn to E. G. White, April 17, 1890, Clarinda, Iowa.

Manuscripts and Memories of Minneapolis, p. 174

Galatima i dva zaveta, prezentovan od strane E.J.Vagonera na konferenciji 1888 godine, bio odobren od Elen Vajt? Kada je ona govorila na temu zakona i dva zaveta?

Jedino naša istorija može da nam ispriča tu priču.

Prvo poglavlje

Zaveti u ranoj adventističkoj misli

Mnogi od adventističkih teologa 19.veka bili su zavetni tipološki dispencionalisti³, koji su verovali da je Novi zavet nastupio odmah posle Starog zaveta, sa događajima posle krsta. Pioniri su takodje zauzimali dvozavetnu poziciju. Deset zapovesti razlikovali su se od tipičnih ceremonijalnih zakona. Iz tog razloga, ceremonijalni zakoni koji su bili ustanovljeni pod starim zavetom, bili su ukinuti na krstu, dok su deset zapovesti bile večne.

Evandjeoski protestanti bili su protiv pozicije adventista sedmog dana o večnosti deset zapovesti teorijom o jednom zavetu.⁴ Oni su tvrdili da, kako moralni, tako i ceremonijalni zakoni Starog zaveta imaju početak od Mojsija. Oni su, takodje, zauzimali stav da je Mojsijev zakon, zajedno sa Starim zavetom, ukinut na krstu.

Evangelici su zastupnici zavetnog dispencionalizma. I ovo je bila dodirna tačka izmedju adventista sedmog dana i evangelika. Po ovom pitanju, adventisti sedmog dana lako su ustupili svojim protivnicima.

Pišući 1877-e godine, Urija Smit je svoja gledišta o zavetnom dispencionalizmu izrazio kroz kontekst učenja o svetinji:

³ Ova fraza nije upotrebljena u pežorativnom smislu. Ona samo pokazuje jedan aspekt biblijske istine u odnosu na dva zaveta.

⁴ Urija Smit je predstavio teoriju "jednog zaveta". "Za to vreme, sa druge strane, postojao je samo jedan zakon do Hristove smrti, koji je u to vreme bio potpuno ukinut, a što je dovelo do neophodnosti da se uvede novi zakon, bez obzira kakav god da smo zakon u to vreme imali, a to je u protivorečnosti sa jednostavnim principima Biblije, odnosno, stavlja Bibliju protiv Biblije, i u potpunosti se vidi u zaključcima ka kojima vodi." (Uriah Smith, "The Two Laws", Advent Review and Sabbath Herald 60, 3 (January 16, 1883), p. 40. Hereafter RH).

*“Svetinja Starog zaveta mora nositi isti odnos prema svetinji Novog zaveta, isti onaj koji Stari zavet ima prema Novom zavetu. Svi se slažu da oni stoje zajedno kao tip i antitip. Prvo je bio tip i senka; sada je antitip i suština. Svetinja te dispencije bila je tip; a svetinja ove je antitip.”*⁵

U razumevanju Urije Smita, tipična zemaljska svetinja povezivala se sa Starim zavetom, dok se nebeska svetinja povezivala sa Novim zavetom. Ovo ga je dovelo do zaključka da postoji dosledni tipološki dipenzacionalizam na relaciji Stari zavet - Novi zavet. Tipološko razumevanje interpretacije Pisma, pionire je dovelo do zaključka da je Stari zavet bio tip Novog zaveta.

E. J. Vagoner je proučavao ovu biblijsku tipologiju ceremonijalnog sistema u Starom zavetu. On je uvideo da to ukazuje na Hrista, jer se tip i antitip prepliću. Ali, takodje je zapazio jednu empirijsku dimenziju koja u nekim biblijskim tekstovima pravi razliku između Starog i Novog zaveta. Ovaj aspekt biblijskog učenja bio je nedovoljno izučavan od strane pionira.

Tipološko razumevanje interpretacije Pisma, dovelo ih je do zaključka da je Stari zavet bio tip Novog zaveta kao antitipa. Ceremonijalni zakon tipova u starozavetnoj dispenciji, ispunjen u Hristu, antitipu, u novozavetnoj dispenciji, odveo je mnoge pionire do zaključka da je starozavetni tip kroz starozavetnu dispenciju bio ispunjen novozavetnim antitipom novozavetne dispencije.

Biblija je bila podeljena na Stari zavet i na Novi zavet. Tipološki odnos između žrtava i obreda stare dispencije, ukazivao je na veću (bolju) žrtvu Hrista predstavljenu u novoj dispenciji. Elen Vajt je pisala: “Hristos opisan u predjašnjoj dispenciji, je Hristos otkriven u evandjeoskoj dispenciji.”⁶ Hristos je objedinio dva zaveta. Obećanja data u Starom zavetu bila su potpuna realizacijom Novog zaveta. “U životu i smrti Hrista, svetlost sija u prošlost, dajući značenje celom judejskom sistemu, čineći staru i novu dispenciju potpunom celinom.”⁷

⁵ Uriah Smith, *The Sanctuary and the Twenty-three Hundred Days of Daniel VIII*, 14 (Battle Creek, Michigan: Steam Press of the Seventh-day Adventist Publishing Association, 1877), p. 181.

⁶ Ellen G. White, “The Two Dispensations,” *The Review and Herald* (March 2, 1886), paragraph 3. Hereafter *RH*.

⁷ *Ibid.*, paragraph 4.

Ova dva sistema su kao Adam i Eva koji su “načinjeni na sliku Božju.” Adam kao pojedinac nije bio slika Boga. Eva kao pojedinac nije bila slika Božja. Adam i Eva zajedno bili su potpuna slika Božja. Starozavetna svetinja, žrtve, levitsko sveštenstvo i pregršt obreda, bili su zastarela forma obavezne službe u Novom zavetu ispunjenom u Hristu; međutim, oni su ostali kao svetlost iz prošlosti koja je svetlela “životom i smrću Hrista.” Ova dva sistema stare i nove dispensacije, bila su uzajamno povezana - novi je sledio za starim. Oba su bila otkrivenje od strane Boga u kontekstu evandjelja.

Sa druge strane, postojalo je još jedno razumevanje despenzacija Starog i Novog zaveta. Stari i Novi zavet, posmatrani kao iskustvo srca, bilo je nešto što je takodje nedovoljno razmatrano od strane pionira. Ova dva zavetna iskustva bila su dve paralelne dispensacije koje su se manifestovale istovremeno i u Starom zavetu i u Novom zavetu. Stari i Novi zavet bila su dva odvojena iskustva koja su, na sebi svojstven način, išli paralelnim putevima od vremena Kajina i Avelja pa sve do žiga zverinog i pečata Božjeg opisanih u knjizi Otkrivenja.

Bez sumnje, fokus pionira na dva sistema Starog i Novog zaveta, prouzrokovao je da ispuste Pismo starog i novog zaveta kao dva različita iskustva srca. Cilj ovog istraživanja je da iz istorije adventista sedmog dana pokaže kako se sve to izdešavalo.

Kroz dalje istraživanje videćemo da je to bio Božji cilj, da ispravi ovo nerazumevanje i da privuče pažnju crkve ka Starom i Novom zavetu kao dvuma različitim iskustvima srca. Ovo je moralo da se dogodi kako bi večni zavet postao vest trećeg andjela. Treća andjeoska vest je svrha postojanja crkve adventista sedmog dana i njene misije.

Ovaj tipološki dispencionalizam svetinje Starog zaveta i antitipa svetinje Novog zaveta, zajedno sa teorijom dva zakona - ceremonijalnog i Deset zapovesti, bio je razumevanje Pisma od strane pionira adventizma, sa naglaskom na starozavetnu dispenciaciju do krsta i novozavetnu dispenciaciju posle krsta.

Istorija interpretacije zakona u Galatima 3, od strane pionira, je ključna stvar za razumevanje krize sa kojom se crkva suočila na konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine. Pre 1857-e godine, pojedini adventistički pioniri, kao što je bio J.N.Endrus, razumeli su da se zakon u Galatima 3:24 odnosi na Deset zapovesti.⁸ J. H.Vagoner, zabeležio je to u svojoj knjizi *Zakon Božji*.⁹ Stefan Pirs je zapisao da je zakon u Galatima bio “sistem zakona.”¹⁰ Govoreći o “učitelju” iz Galatima 3:24, Pirs objašnjava:

“...da ne postoje dokazi da je samo moralni zakon bio naš učitelj koji nas je vodio ka Hristu. Istina, upravo zahvaljujući tom zakonu mi imamo poznanje greha; ali kako nas on vodi ka Hristu - ne možemo da kažemo. To je moglo da se desi službom zakona, ili su tipovima i senkama tela Hristovog, ljudi pod tom dispencijom dovedeni Hristu, ili službom jevandjelja, ili njegovim učenjem u toj dispenciji.”¹¹

Jedna stvar je potpuno jasna, Pirs je pod pojmom “učitelj” u Galatima 3:24 podrazumevao zakon tipova i senki stare dispencije koja je ljude vodila ka Hristu. On jeste uključio moralni zakon u celokupan sistem zakona, ali nije mogao da kaže na koji to način moralni zakon dovodi ljude ka Hristu u staroj dispenciji. Služba celokupnog sistema zakona u staroj dispenciji više nije bila potrebna u “službi jevandjelja”, niti njegova učenja, kako bi dovodila ljude ka Hristu u novoj dispenciji. Pirs je interpretirao Galatima 3:24 tipološki, a ne kao iskustvo srca. Zaista dakle, postoji još jedna istina koja se može naučiti iz Galatima 3.

Tako je Urija Smit kasnije, prisećajući se trodnevne diskusije u Batl Kriku, pisao W.A.MekKučenu:

Brat [J. H.] Vagoner zauzeo je poziciju (ili je primenjuje u svojoj knjizi) da je zakon u Galatima bio moralni zakon. Brat

⁸ “Ukoliko je zakon bio ukinut za vreme Hristove smrti, tada on ne bi mogao biti učitelj toliko godina kasnije, kako bi galaćane doveo ka Hristu.” (J. N. Andrews, “Razgovor sa bratom Karverom,” *RH* 2, 4; September 16, 1851, p.29). Takodje, “učitelj” pred njim stavlja pravedne zahteve Božjeg zakona i sa neumoljivom strogoćom, s obzirom da čovek nije u stanju da ih ispuni, primorava gađ a uzvikne: “Ja nesrećni čovek!” Sada je on ubedjen da ne može biti opravdan delima zakona i u očajanju trči ka Isusu Hristu.” (J. N. Andrews, “Večnost Božjeg zakona”, *RH* 1, 5; January, 1851, p. 34).

⁹ J. H. Waggoner, *The Law of God: An Examination of the Testimony of Both Testaments* (Rochester, N. Y.: Advent Review Office, 1854), p. 81.

¹⁰ Stephen Pierce, “Answer to Bro. Merriam’s Questions Respecting the Law of Gal. 3,” *RH* 10, 23 (October 8, 1857), p. 180.

¹¹ Ibid, p. 181.

Pirs tvrdi da je to ustvari sistem zakona, “uključujući i ceremonijalni zakon.” Ja sam tada bio mlad u istini, i s obzirom da su ti sastanci bili nešto novo za mene, ja, uključujući i brata i sestru Vajt, bili smo ubedjeni da brat Pirs ima ispravan pogled, a da brat J.H.Vagoner greši. Sestra Vajt je ubrzo nakon ovoga imala viziju u kojoj joj je pokazano pitanje zakona i odmah je napisala J.H.Vagoneru. da je njegova pozicija po pitanju zakona pogrešna, a da je brat Pirs u pravu. Brat Vajt je tada uzeo Vagonerovu knjigu i povukao je sa tržišta, a mi smo pomislili da je to pitanje završeno.¹²

Kasnije, 1887 godine, Elen Vajt je bila ogorčena u pokušaju da se priseti šta joj je bilo pokazano. Ona nikako nije mogla da se seti šta joj je bilo otkriveno u viziji po pitanju knjige J.H.Vagonera o zakonu:

Zabrinuta sam; ceo svoj život ne mogu da se setim šta mi je to bilo pokazano u vezi sa ta dva zakona. Ne mogu da se setim koje su to opomene i upozorenja data starešini J.H.Vagoneru. Moguće je da su to bila upozorenja da se njegove ideje ne šire u to vreme, zato što je postojala velika opasnost od razjedinjenja.¹³

Elen Vajt je zahtevala da se taj rukopis nadje, ali on nikada nije bio pronadjen. 1850-ih, među adventistima je bilo mnogo različitih pogleda na zakon u Galatima 3, i istaći jednu kao najispravniju, značilo bi raskol.¹⁴

Vizija data Elen Vajt po pitanju zakona u Galatima, oko 1857 godine, za vreme diskusija sa J.H.Vagonerom i Stefanom Pirsom, postala je osnova na kojoj su kasnije Urija Smit i Džordž Batler, do konferencije u Mineapolisu 1888-e godine, doneli zaključak da Galatima 3-će poglavlje govori isključivo o ceremonijalnom zakonu.

¹² Uriah Smith, Letter to W. A. McCutchen, Aug. 8, 1901, *Manuscripts and Memories of Minneapolis* (Pacific Press Publishing Association, Boise, Idaho: 1988), p. 305. Hereafter referred to as MMM.

¹³ E. G. White, Letter to G. I. Butler and U. Smith, April 5, 1887, Basel, Switzerland. *The Ellen G. White 1888 Materials* (The Ellen G. White Estate: Washington, D. C.: 1987), p. 32. Hereafter EGW 1888.

¹⁴ Tim Crosby, “Using the Law to No Profit,” *RH* 163, 20 (May 15, 1986), p. 525.

Kakva je veza postojala izmedju krsta, starog i novog zaveta u ranoj adventističkoj teologiji? To se najbolje može ilustrovati na krstu, kao velikom razdvajanju izmedju stare dispenciacije i nove dispenciacije, izmedju starog zaveta i novog zaveta. Tako je postojao tipološki adventistički dispencionalizam, koji je posmatrao zavete kao uslovljene, pre svega vremenskom granicom. Dve dispenciacije starog zaveta i novog zaveta kao dva odvojena iskustva srca, još uvek nisu bili otkriveni pionirima adventizma.

Alberto Tim prepoznao je ovo u ranoj zavetnoj teologiji kod adventista. On je pisao:

Biblijski zaveti posmatrali su se kao temelji Božjeg spasonosnog odnosa sa Svojim narodom. Prelazak iz starog zaveta u novi zavet smatrao se potvrđenim smrću Sina Božjeg kao “naslednika” (Jevrejima 9:15-17), koji Ga je učinio “glasnikom” (Malahija 3:1) i “Posrednikom” (Jevrejima 8:6) Novog Zaveta.¹⁵

Timov pogled svakako je bio ispravan.

Ovo je bila tačka u kojoj se adventistička zavetna teologija sjedinila sa evangelističkim dispencionalizmom, koji su smatrali moralni zakon ukinutim smrću Hrista. Za evangeliste, ova dva Zaveta išli su jedan za drugim i imali su vremenske okvire. Na primer, tadašnji savremeni baptista, Robert Huel (1801-1868) je pisao:

“...predložiću još jedan pogled na “dva Zaveta” koji će takodje pokazati prestanak zakona, ali i nezavisni i delotvorni karakter evandjelja...

...na ovaj način vidimo da je stari zavet, ili zakon, bio ispunjen i zamenjen novim zavetom ili evandjeljem Gospoda Isusa Hrista.”¹⁶

¹⁵ Alberto Ronald Timm, “The Sanctuary and the Three Angels’ Messages, 1844-1863: Integrating Factors in the Development of Seventh-day Adventist Doctrines,” p. 407. Emphasis added.

¹⁶ Robert Boyte C. Howell, *The Covenants* (Southern Baptist Publication Society: Charleston: 1855), pp. 104, 105.

Hauel ovde primenjuje dispencionalni model dva Zaveta da bi negirao zakon zajedno sa starim zavetom i da bi uneo evanđelje Isusa Hrista sa novim zavetom.

Ovaj adventistički tipološki model gde je stari zavet zamenjen novim zavetom, stvara problem prilikom interpretacije Galatima 3, gde se govori o ključnom iskustvu Večnog zaveta. Sa upotrebom tipološkog modela dva Zaveta, gde oni slede jedan za drugim po svojoj prirodi, ako bi “učitelj” bio moralni zakon, adventisti bi morali da se slože sa antinominalistima da je upravo moralni zakon bio ukinut na krstu. Sa druge strane, ukoliko bi “učitelj” ili “dodati zakon” predstavljao ceremonijalni zakon, uspostavljen sa starim zavetom, tada bi on bio ukinut na krstu. Ovakav poslednji pogled najčešće se koristio u interpretaciji zakona u Galatima 3 od strane nekih adventista. 1850-ih godina, među adventistima su postojala različita gledišta na ovo pitanje.

Drugo poglavlje

Vagoner o zakonu

1884 godine, E.J. Vagoner zastupao je ideju da se u Galatima 3-em poglavlju govori o moralnom zakonu. Citirajući Galatima 3:24, tekst koji govori o “učitelju”, Vagoner objašnjava: “Primetite da zakon ne ukazuje na Hrista - ta dužnost je poverena nečemu drugome - ali on nas dovodi i pobudjuje da Mu se približimo, kao našoj jedinoj nadi.”¹⁷ Deset zapovesti su osudjenje za greh, ali zakon nas ne može spasiti. Shodno tome, zakon nas vodi Hristu.

Ovo je bila Vagonerova osnovna teza po pitanju zakona u Galatima poslanici.¹⁸ Nadalje, ove teme će biti dublje istražene u odnosu dva zaveta. Ali za sada, ovo nije izazvalo nikakve rasprave.

Moguće je da je E.J.Vagoner svoje poglede na zakon u Galatima poslanici dobio od svog oca J.H. Vagonera. U svakom slučaju, njegov pogled na vezu moralnog zakona sa zavetima značajno se razlikovao od pogleda njegovog oca.

E. J. Vagoner se slagao sa svojim ocem da je “učitelj” u Galatima trećem poglavlju moralni zakon. Ovo je ujedno bila i najveća sličnost među njima. J. H.Vagoner je učio da je stari zavet prestao sa Hristom i da je Hristos uspostavio novi zavet. On je govorio: “Mi znamo da je novi zavet, koji postoji od smrti Onoga koji ga je dao, upravo tačka gde je prvi zavet prestao da postoji.”¹⁹ Ovo je bio tipološki dispencionalizam, u čijem se centru pažnje nalazio element vremena dve strukture starog i novog zaveta.

¹⁷ E. J. Waggoner, “‘Under the Law’ (Continued.),” *ST* 10, 35 (September 11, 1884), p. 554.

¹⁸ Serija traje od 28.avgusta – 18.septembra 1884-te

¹⁹ J. H. Waggoner, “The New Covenant,” *RH* 4, 1 (May 26, 1853), p. 3.

E. J. Vagoner je priznavao element vremena dve strukture Starog i Novog zaveta. Još 1881 godine on je ukazivao na “hrišćansku dispencijaciju.”²⁰ Govoreći o Suboti, ukazivao je na obe dispencijacije: “Ako se sedmi dan svetkovao u raju, bio sačuvan patrijarsima i bio priznata Subota tokom cele Mojsijeve dispencijacije, tada bi sve izgubljeno vreme u hrišćanskoj eri morala biti prilika koja bi trebala biti razmatrana.”²¹ Inače, bar jednom on je ukazao na Mojsijevu dispencijaciju kao na stari zavet:

*Tako je upravo u prilog starog ili novog zaveta bilo osigurano pomilovanje onih koji su prinostili žrtve, određene za službe povezane sa starim ili novom zavetom.*²²

Čak i u ovom slučaju, on je posmatrao tipove Mojsijeve dispencijacije ne kao sredstvo za pomilovanje već kao izražaj vere u Hrista, Otkupitelja koji oprašta grehe. Za E.J. Vagonera, neophodnost iskustva novozavetnog srca bila je dostupna ljudima kako pre krsta tako i posle krsta.

Tako je Vagoner, kada je podučavao biblijske poglede na dva zaveta kao dva različita iskustva u planu spasenja, kasnije (1893) objašnjavao na sledeći način:

*“... ‘hrišćanska dispencijacija’ počela je u najmanju ruku prilikom pada čoveka u greh. I zaista postoje dve dispencijacije, dipenzacija greha i smrti, i dispencijacija pravednosti i života, ali ove dve dispencijacije postoje paralelno još od pada čoveka. Bog posmatra ljude kao pojedince, a ne kao naciju, bez obzira na vreme u kome oni žive. Bez obzira na period svetske istorije, čovek uvek može da predje iz stare dispencijacije u novu.”*²³

E. J. Vagoner je učio da je dva zaveta, iz perspektive evandjelja, mnogo prihvatljivije posmatrati kao stanje srca pojedinca. Ova biblijska perspektiva zahtevala je pažnju adventista. Tipološki dispencionalizam starog i novog zaveta bio je biblijska perspektiva, ali ne i jedina.

²⁰ E. J. Waggoner, “Precept and Practice,” *ST* 7, 22 (June 9, 1881), p. 259.

²¹ E. J. Waggoner, “A Definite Sabbath,” *ST* 7, 36 (September 22, 1881), p. 427.

²² E. J. Waggoner, “Lesson 19.—Hebrews 9:1-7,” *RH* 67, 4 (January 28, 1890), p. 62.

²³ E. J. Waggoner, “The Day of Rest,” *The Present Truth* 9, 23 (September 7, 1893), p. 356.

E. J.Vagoner je u potpunosti shvatao mogućnost pojave konflikata koji bi se mogli pojaviti kao rezultat projavljivanja iskustva srca u denominaciji, a vezano za zavete i zakon. Kasnije (1890) starešina W.C.Vajt je pisao o privatnom razgovoru koji je vodio sa E.J.Vagonerom povodom ovog pitanja. Starešina Vajt je napisao sledeće Denu T.Džonsu, koji je u to vreme bio sekretar Generalne Konferencije:

Što se tiče spora oko zakona u Galatima poslanici, ja lično nikada nisam uzimao udela, ili zauzimao poziciju po tom pitanju kao što starešina Batler pretpostavlja, ili kao što ste vi pomislili da jesam, sudeći po vašem pismu. U proleće 1885-e godine, šetajući šumom sa starešinom [E. J.] Vagonerom, upoznao ga je sa dve stvari vezane za to pitanje sa kojima se suočavao. Prvo, postojala je očigledna potreba da se zauzme pozicija u procesu njegovog uredničkog posla koja bi bila u suprotnosti sa pisanjima starešine Konrajta; drugo se ticalo različitih mišljenja koja su po ovom pitanju vladala među starešinama Smit, Konrajt i mog oca (Džejms Vajt) sa jedne strane i starešina Vagonera i Endrusa sa druge strane: izrazio sam svoje slobodno mišljenje da su on i urednici časopisa Znaci Vremena dužni da uče ono što oni smatraju da je istina, čak i ako se to protivi nekim stvarima koje su pisale starešine Konrajt i ostali.”²⁴

U ovom intervjuu koji je starešina W.C.Vajt imao sa E.J. Vagonerom 1885-e godine, očigledno se vidi da su starešine Smit, Konrajt i Džejms Vajt zauzimali poziciju ceremonijalnog zakona u Galatima 3, dok su starešine J.H.Vagoner i J.N.Endrus držali poziciju moralnog zakona u Galatima 3.

1880-ih godina, u adventističkoj misli, postojali su različiti pogledi na to koji zakon predstavlja “učitelja” ili “dodati zakon” u Galatima 3. Tenzija po ovom pitanju trajala je od 1850-ih godina i sve to vreme ostajala nerazjašnjena. Taj višedecenijski problem prerastao je u krizu krajem 1880-ih godina.

²⁴ W. C. White, Letter to Dan T. Jones, April 8, 1890.

Srp evandjelja

Vagonerova pozicija moralnog zakona u Galatima 3-em poglavlju, u *člancima* u časopisu *Znaci Vremena*²⁵ nije prošla nezapaženo od strane crkvenih vodja u Batl Kriku, Mičigen. Prva varnica, koja će kasnije postati sveopšti rat oko zakona u Galatima poslanici kao i zavetima, bilo je pojavljivanje novog časopisa u Batl Kriku. Sledeći potez biće poseta predsednika Generalne konferencije, starešine Džordža Batlera lično. On je tada bio na putovanju za Heldsburg Koledž, kada je saznao šta se dešava u razredu gde je Vagoner podučavao.

“Srp Jevandjelja” bio je objavljen u Batl Kriku u konkurenciji sa *Znacima Vremena* koja su objavljivana u Oklandu, Kalifornija. Elen Vajt je tada primetila takmičarski duh ova dva časopisa. Ona je E.J.Vagoneru i A.T. Džonsu pisala o tome:

*“Srp Jevandjelja” ima svoje početke u Batl Kriku, ali on nije napravljen da bi zauzeo mesto “Znacima Vremena” i ja zaista ne vidim da je to potrebno. “Znaci vremena” su potrebni i oni će raditi ono što “Srp jevandjelja” ne može da uradi. Znam da “Znaci Vremena” u sebi sadrže puno dragocenih članaka, hranu za ljude, tako da ga svaka porodica treba imati. Medjutim, srce me boli svaki put kada vidim “Srp jevandjelja”. Tvrdim da to nije ono što Bog želi. Ako sotona uspe da unese razdor izmedju nas, to će ga samo učiniti veoma radosnim.”*²⁶

²⁵ ST August 28 through September 18, 1884.

²⁶ E. G. White, Letter to E. J. Waggoner and A. T. Jones, February 18, 1887, Basel, Switzerland. EGW 1888, p. 25.

Starešine Džordž Batler, Urija Smit i D.M.Konrajt bili su stalni saradnici “Srpa jevandjelja”, koristeći ga kao sredstvo za promovisanje svojih pogleda na zakon i zavete, kao opoziciju onome što je bilo publikovano u “Znacima Vremena” od strane E.J.Vagonera. Za sve vreme izdavanja “Srpa Jevandjelja”, od 01.februara 1886 do decembra 1888 godine, Elen Vajt je primećivala određena “neslaganja” u njemu.

Starešina Dudli M. Konrajt, jedan od glavnih urednika

“Srpa Jevandjelja”, definisao je u njemu svoj koncept zaveta:

Dakle, šta je zavet? Vebster to definiše na sledeći način: “Uzajamna saglanost ili dogovor dva ili više lica da urade određenu stvar, dogovor; pisani dokument koji sadrži uslove saglasnosti ili dogovora između dve ili više strana.” Veoma je lako primetiti da je ovakav dogovor, koji je napravljen između Boga i Izraela u 2.Mojsijevoj 19, upravo zavet u punom smislu te reči.²⁷

Konrajt je svoju definiciju biblijskog zaveta preuzeo iz Vebsterovog rečnika. On je Božji zavet posmatrao kao ugovor između Njega i Izraela.

Kasnije, Konrajt je koristio terminologiju koja je potpuno razotkrila njegove poglede:

Postoje ljudi koji tvrde da je sve što je Bog tražio u staroj dispensaciji, bilo jednostavna spoljašnja poslušnost Njegovom zakonu...Oni su imali Duh Božji u staroj dispensaciji. Činjenica je da je Bog stvorio ljude da budu duhovni kroz Stari Zavet kao što to radi i sada.²⁸

Konrajt je poistovetio “starozavetno vreme” sa “starom dispensacijom”. Njegova pretpostavka je bila da je Duh Božji dat u potpunosti u starom zavetu. Ono što on nije razumeo jeste da je Božji večni zavet (novi zavet) jedini zavet u kome je obećan Sveti Duh. Istina je da je “Bog stvorio svoj narod da bude duhovan” kroz “staru dispensaciju”. Ali to nikada neće biti moguće sa “starim zavetom”. Još jednom, biblijski

²⁷ D. M. Canright, “The Law to the Gentiles. 4.—Why God Made a Covenant with Israel, and How the Gentiles Were to Come into It,” *The Gospel Sickle* 1, 5 (April 1, 1886), p. 37. Hereafter *GS*.

²⁸ D. M. Canright, “The Law to the Gentiles. 6.—God Required Spiritual Service of His People During the Jewish Age,” *GS* 1, 7 (May 1, 1886), pp. 52,53.

tipološki dispencionalizam bio je dominantan u Konrajtovom mišljenju, i odbacivao je jednakost biblijskog koncepta dva različita iskustva srca starog i novog zaveta.

Urija Smit je potpuno podržavao Konrajtovo razumevanje tipološkog dispencionalističkog akcenta na vremenske elemnte starog i novog zaveta kada je rekao: “Novi zavet je zamenio stari zavet, kada ga je Hristos potvrdio na krstu.”²⁹ Smitov dijagram dva zaveta objavljen u Glasniku, ukazivao je i na njegovo tipološko shvatanje vezano za Stari i Novi zavet.³⁰ To je povelio Smita i njegove kolege da iz vida potpuno izgube osnovno iskustvo Novog zaveta pre i posle krsta. Postojala je dublja dimenzija biblijske istine o večnom zavetu.

Konrajt je insistirao:

*Novi zavet, ili jevandjelje, počelo se propovedati tek sa Hristom. Posrednk novog zaveta sada je došao da bi zamenio stari zavet; i Isus se trudio da novi zavet bude ponudjen samo judejima; jer je Gospod obećao da će novi zavet biti uspostavljen sa domom Izrailjevim.*³¹

Ovde Konrajt izjavljuje misao o tome da Novi zavet sledi za Starim zavetom. Bilo je očigledno da je u njegovom shvatanju Stari zavet služio za spasenje jevreja, ali je on zamenjen Novim zavetom dolaskom Isusa Hrista. Čini se kao da ovo ukazuje na neki novi metod spasenja, ili na fundamentalne izmene u odnosu izmedju Boga i čoveka, ili i jedno i drugo, u kontekstu prelaska iz starog u novi zavet. Kasnije će ovo proizvesti određene komplikacije za Konrajta, i otežati mu da podrži neke od osnovnih biblijskih doktrina, kao što je na primer Subota.

²⁹ U. Smith, “The Sanctuary,” *GS* 1, 8 (May 15, 1886), p. 58.

³⁰ Pogledati dodatak A Smitovog dijagrama dva zaveta.

³¹ D. M. Canright, “The New Covenant,” *GS* 1, 10 (June 15, 1886), pp. 76, 77. Cf. Anonymous, “The New Covenant Made with the Jews,” *GS* 1, 11 (July 1, 1886),p. 81

Starešina Džordž Batler i zakon u Galatima

Džordž Batler, predsjednik Generalne Konferencije, nalazio se u Heldsburgu, Kalifornija, sredinom aprila 1886 godine. Ono što je otkrio na zapadnoj obali, bilo je sve samo ne ohrabrujuće za njega. On je podneo pun izveštaj Eleni Vajt o njegovoj poseti Kaliforniji:

Biće mi veoma teško dok budem govorio o jednoj stvari. Dok sam se nalazio na Obali, na zahtev onih koji su pohađjali koledž u Heldsburgu, saznao sam da su E.J.Vagoner i A.T.Džons uložili veliki napor kako bi uticali na um studenata teologije, dokazujući da su “dodat zakon” u Galatima 3 i zakon koji je bio naš “učitelj”, ustvari moralni zakon deset zapovesti. Slični argumenti pojavljivali su se u manjoj ili većoj meri i u “Znacima Vremena”. Neki od studenata su dolazili kod mene i interesovali se za moje mišljenje o svemu tome. Ne možete a da se ne sećate da je ovo pitanje u prošlosti bilo takodje u velikoj meri pitanje koje je izazivalo bure.

Veoma sam siguran da jedna velika većina naših propovednika i vernika veruje da je “dodat zakon” dodat radi narušenja moralnog zakona i da je on u stvari tipičan korektivni sistem koji ukazuje na Hrista, a taj zakon, koji je i glavna tema Galatima poslanice, je ustvari obredni zakon. Starešina J.H.Vagoner je uvek bio protiv ovog mišljenja i moje mišljenje je da su mlada braća u ofisu potpala pod njegov uticaj. Vaš suprug, starešina Smit, Konrajt, ja i mnogi drugi držimo se ove pozicije.

Neki između nas smatraju da bi trebali po ovom pitanju da budemo veoma diskretni, jer smo videli da oko ovoga nema jedinstva u mišljenju kod naših braća i sestara u veri. Ali, kada vidimo da se suprotno mišljenje, podržano od manjine, veoma energično širi u jednom od naših koledža, među studentima koji studiraju Bibliju i kada se to objavljuje po celom svetu, priznajem da mi se to nimalo ne sviđa. Pisao sam bratu Džonsu o ovome i razgovarao sa bratom Braunsbergerom i E.J.Džonsom o ovome. Oni znaju da je ovo istina i profesoru Braunsbergeru je veoma žao zbog cele ove situacije. Pre više godina sam čuo da ste vi dali svetlo svetlo na dopunski zakon, u smislu da se on odnosi na korekcionni sistem a ne na moralni zakon. Smatram da ovo pitanje mora da se reši na neki način. Za mnogu našu vodeću braću bila bi to veoma gorka pilula, ako bi bili prinudjeni da uvide, da je cilj ove ideje da pokaže da je zakon, koji je bio dodat radi prestupa, ustvari moralni zakon lično.

Mi verujemo da je zakon uvek postojao, ali je prestup tog zakona zahtevao dodavanje još jednog zakona radi greha, sredstva zbog greha. To donosi zakon tipa i senki koji vodi ka Hristu.³²

Na ovaj način je starešina Batler oformio svoju poziciju po pitanju ceremonijalnog zakona u Galatima 3.

Starešina Batler je smatrao da Galatima 3 govori o ceremonijalnom zakonu, jer je verovao da je Elen Vajt dala svetlost na ovu temu.³³ On je verovao da je jedini zakon koji je mogao biti “dodat” (Galatima 3:19) u vreme Sinaja - bio isključivo obredni zakon, jer su deset zapovesti postojale oduvek. On nikako nije bio zadovoljan alternativnim pogledima koje je E.J.Vagoner objavljivao u “Znacima Vremena” a koje je A.T.Džons poučavao na Hedsinburg koledžu.

³² G. I. Butler, Letter to Ellen G. White, June 20, 1886, Madison, Wisconsin. *MMM*, pp. 18, 19.

³³ G. I. Butler, Letter to Ellen G. White, August 23, 1886, Mount Vernon, Ohio.

Vagoner o Galatima

Subotnja škola štampana je i objavljivana u “Poruci mladima”. Od aprila -jula, 1886, tema je bila zakon. Ove lekcije bile su odobrene od strane E.J.Vagonera. Starešina Batler pisao je Eleni Vajt o tome sledeće:

...Starešina Undervud i ostali, govorili su mi o uticaju članaka u Znacima Vremena i u Subotnoj školi, u različitim oblicima kao i o zakonu u Galatima poslanici. Pozicije koje se po tom pitanju zauzimaju, izazivaju duh rasprave, dovode do velikih debata i različitih mišljenja i stvaraju probleme.³⁴

Lekcije subotnje škole osmišljene su u formi pitanja i odgovora sa biblijskim tekstovima koji pružaju odgovor. Vagoner je pitao:

1. Od čega nas je Hristos otkupio? Galatima 3:13, prvi deo.
2. Šta znači držanje zapovesti? 1 Jovanova 5:3.
3. Ako je držanje zapovesti ljubav, kako onda to može biti prokletstvo o kome govori Pavle?
4. Na koga pada kletva zakona? Galatima 3:10³⁵

Kroz ova pitanja, Vagoner je zakon u Galatima 3 poistovetio sa Deset zapovesti. S obzirom da ove lekcije proučava cela crkva, one dobijaju mnogo veći auditorijum nego samo čitaoci Znaka vremena. Ovo je isprovociralo mnoštvo diskusija i starešinu Batlera stavilo u poziciju u kojoj je osećao da nešto mora preduzeti.

Ako postoji nešto što je Vagonerovu službu čvrsto povezalo sa kontroverzama, to je zasigurno serija članaka od devet delova koje je napisao za Znake vremena a na temu zakona u Galatima 3.³⁶ Ovo je bilo prvo sveobuhvatno izlaganje koju je on objavio vezano za ovo poglavlje.

³⁴ G. I. Butler, Letter to Ellen G. White, August 23, 1886, Mount Vernon, Ohio.

³⁵ E. J. Waggoner, “The Sabbath-School. Third Sabbath in July. Lesson 13.—Redeemed from the Curse of the Law,” *The Youth’s Instructor* 34, 26 (June 30, 1886), p. 103.

³⁶ Ova serija trajala je od 8.jula-2.septembra, 1886-te godine

Vagoner je verovao da je zakon u Galatima 3 moralni zakon. “Verovatno ne postoji nijedan deo Pisma koji bi tako pružao “pomoć i utehu” neprijateljima Božjeg zakona, kao što je to treća glava Galatima poslanice...”³⁷ Medjutim, on je smirivao svoje čitaoce da će, ako ga poslušaju pažljivo, uvideti da je to ustvari veoma snažna ograda koja štiti zakon Božji.

Avram je bio otac svih vernih u Hristu. Apostol Pavle je pisao:

*I tako znajte da su i oni po veri, kao i deca Avramova. I Pismo, predskazavši da će Bog opravdati neznabožca verom, propoveda Avramu unapred evandjelje, govoreći: u tebi će biti blagosloveni svi narodi. Samo oni koji su od vere su blagosloveni verom Avramovom.*³⁸

Vagoner je ove tekstove objasnio svojim sledećim rečima:

*Pokazujući da se čak ni Avram nije opravdao svojim delima, Pavle cilja na ideju da je obećanje dato samo sinovima Avrama; a sinovi Avrama su oni koji imaju istu tu veru kao i on i samo kao takvi mogu dobiti to obećanje.*³⁹

Zatim, Vagoner citira Galatima 3:10, tekst koji su starešine Batler, Konrajt i Smit primenili na ceremonijalni zakon: “...svaki koji se na dela zakona oslanja, pod kletvom je; Jer je pisano: proklet svaki koji ne ispunjava sve što je napisano u knjizi zakona.” Stavio je prst na biblijski dokaz koji identifikuje zakon u ovom tekstu. Vagoner dalje objašnjava: “Ove reči citirane su iz 5.knjige Mojsijeve 27:26, i Jeremije 11:2-4, gde na oba mesta ovi tekstovi nesumnjivo ukazuju na deset zapovesti.”⁴⁰

Apostol Pavle objašnjava kletvu zakona: “Hristos je nas iskupio od kletve zakonske postavši za nas kletva, jer je pisano: proklet svaki koji visi na drvetu: Da među neznabošcima bude blagoslov Avraamov u Hristu Isusu, da obećanje Duha primimo kroz vjeru. (Galatima 3:13.14) Prokletstvo zakona bilo je na grehu i neposlušnosti što je i dovelo do smrti. Hrist je postao kletva radi nas da bismo kroz tu veru mi mogli primiti blagoslove Avrama.

³⁷ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 1.” *ST* (July 8, 1886), p. 406.

³⁸ Galatima poslanica 3:7-9

³⁹ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 1.” *ST* (July 8, 1886), p. 406.

⁴⁰ *Ibid.*

Vagoner je potpuno bio svestan kontroverzalne pozicije koju je po pitanju zakona u Galatima 3 zauzimao. Znao je da primeti: “S obzirom da neki pretpostavljaju da se čak trećina poslanice Galatima bavi ceremonijalnim zakonom, ne bi bilo suvišno ukratko pokazati zašto ceremonijalni zakon ne može biti predmet pisanja u ovom (trećem) poglavlju”⁴¹

Kao prvo, tajne nikada nikoga nisu osudjivale. One su poučavale evanđelju u “jevrejskom dobu”. Drugo, ni mi danas a ni bezbožni galaćani nisu mogli biti iskupljeni ceremonijalnim zakonom. Ali mi neznabožci nalazimo se pod osudom moralnog zakona i zaključani smo pod njim. On je otkrio celom čovečanstvu da je grešno.⁴²

Apostol Pavle objašnjava vezu između zakona i obećanja na sledeći način: “Ovo pak velim: zavjeta, koji je od Boga potvrđen za Hrista, ne odbacuje zakon, koji je postao poslije četiri stotine i trideset godina, da ukine obećanje.” (Galatima 3:17)

Vagoner je ukazivao na to da je zakon “osnova”, odnosno “temelj za obećanje”, jedan od “uslova zaveta”. I u ovom smislu slagao se sa ostalim adventističkim piscima. Samo malo dalje, on kaže: “S obzirom da su zapovesti bile uslov zaveta koji je načinjen sa Avramom, u tom slučaju se one odnose na takozvani “drugi zavet” koji je u svakom smislu isti kao i onaj zaet koji je učinjen sa Avramom. (Pogledaj Jeremija 31:33; Jevrejima 8:10.)”⁴³

Iz ovih kometara možemo videti da Vagoner nije smatrao da Novi zavet počinje sa prvim Hristovim dolaskom. Novi zavet je potvrđen Hristovom krvlju. Ali “zavet je utvrđen sa Avramom u Hristu - koji će doći.”

“Zapovesti su bile uslov Avramovog zaveta. Hristos je učio poslušnosti zakonu. (Matej 5:17-19; 19:17; Luka 16:17).”⁴⁴

Dalje, Vagonerovo izlaganje bilo je posvećeno Galatima 3:15: “Bez obzira što to jeste zavet čoveka, ako je utvrđen - njega više niko ne može anulirati ili mu nešto dodati”. Vagoner objašnjava: “Čak i antinominalisti priznaju da je zakon Božji delovao u svoj svojoj punini do Hristove smrti, a svakako i Galatima 3:15 je trebalo da ih ubedi da on još

⁴¹ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 9,” *ST* 12, 34 (September 2, 1886), p. 534.

⁴² *Ibid.*

⁴³ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 2,” *ST* 12, 27 (July 15, 1886), p. 423.

⁴⁴ *Ibid.*

uvek radi u punini.”⁴⁵ Zato Vagoner nije bio zavetni dispenzacionalista niti antinominalista, iako se slagao sa njima (antinominalistima) da je zakon u Galatima 3 ništa drugo nego deset zapovesti. Antinominalisti su pokušali da negiraju zakon jer su bili zavetni dispenzacionalisti.

Ono po čemu se Vagoner stvarno razlikovao od svojih advenističkih savremenika, bio je njegov pogled na zavet koji je Bog učinio sa Avramom, koji je on u svakoj pojedinosti posmatrao kao Novi zavet. Dok je sa druge strane Stari zavet bio načinjen na osnovu obećanja Izraela, kao nacije, Bogu na Sinaju. Koristeći frazeologiju Galatima 3:17, Vagoner pita:

Koji je to zavet koji je “utvrđen Hristom pred Bogom?”

“Obećanje je bilo da će Avram biti “naslednik mira” (Rimljanima 4:11), i da će kroz njegovo seme biti blagosloveni svi narodi. Uslov je bio da će hodati pred Bogom i biti savršen (1.Mojsijeva 17:1-8). Ovo, međutim, nije takva vrsta zaveta koja je sa Izraelom načinjena na Horivu. Taj zavet nije upućivao na Hrista niti je imao silu da oprašta grehe; onaj koji je učinjen sa Avramom bio je potvrđen “u Hristu” (Galatima 3:17) i nije napravljen sa uslovom da čovek bude pravedan svojim sopstvenim naporima, već na uslovu da poseduje pravednost vere. (Uporedi Rimljanima 4:11 sa 3:22-25). Ovo svakako uključuje oproštenje greha; tako vidimo da je zavet načinjen sa Avramom (o kome govorimo u ovom poglavlju) potpuno isti kao i “drugi zavet” koji je načinjen sa nama. Zavet koji je načinjen na Horivu, nazvan “prvi zavet”, iako je bio načinjen posle zaveta koji je učinjen sa Avramom, napravljen je, kao što smo to već videli, samo zato da pokaže ljudima neophodnost pomoći koja je obećana u Avramovom ili drugom zavetu.”⁴⁶

Za Vagonera, uslov novog zaveta datog Avramu bio je zakon Božji. Uslov je bio ispunjen od strane Hrista koji je dao “obećanje Duha kroz veru” (Galatima 3:14). Postojao je samo jedan uslov za spasenje.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*

Vagoner je rekao: “Vera u Hrista je jedini uslov spasenja.”⁴⁷

Zašto onda zakon? Vagoner je razmišljao o ovom pitanju. “Ako smo spaseni po blagodati, šta će nam onda zakon?”⁴⁸ Apostol Pavle je pružao odgovor na to pitanje: “On je dodat radi greha, dok ne dodje seme kome je dato obećanje; i postaviše ga andjeli rukom posrednika.” (Galatima 3:19).

Džordž Batler je već pisao Elen Vajt o “dodatom” zakonu. Pisao je sledeće:

*“Za mnogu našu vodeću braću bila bi to veoma gorka pilula, ako bi bili prinudjeni da uvide, da je cilj ove ideje da pokaže da zakon, koji je bio dodat radi prestupa, ustvari moralni zakon lično.”*⁴⁹

On je verovao da će kompletna crkva otići u antinominalizam ukoliko se napusti tumačenje da se u Galatima 3:19 radi o ceremonijalnom zakonu.

Ideja “dodavanja” zakona zvučala je tako kao da se on tek tada pojavio na Sinaju. Nijedan zakonoposlušni adventista neće ni da čuje za takvu ideju. Oni veruju da zakon postoji paralelno sa Bogom. Kada se ovo zna, onda ne izgleda čudno što su Batler i ostali posmatrali “dodat” zakon kao korektivni sistem dat Mojsiju.

Vagoner je, sa druge strane, ukazivao na ispravniji prevod nego u verziji King Džejmsa, govoreći da izrazi “govorio” ili “izdvajao” mnogo bolje odgovaraju nego reč “dodat” (Galatima 3:19). Prevod bi mogao da zvuči kao: “Bilo je rečeno radi greha.” Vagoner je potvrdio: “Zakon je već postojao i bio je poznat čoveku, makar i samo preko tradicije; sada ga je Gospod dodao samo u pismenoj formi.”⁵⁰

Paralelni tekst na koji je ukazivao Vagoner, bio je Rimljanima 5:20: “A zakon dođe uz to da se umnoži grijeh.” On objašnjava: “Dolazak zakona bio je na Sinaju. Zašto je došao? Da bi greh, koji je od ranije postojao, mogao da se umnoži.”⁵¹ Ovako je Luter prvobitno upotrebio zakon. Zakon je bio objavljen na Sinaju kako bi oni priznali svoju potpunu grešnost. “Čovek je morao da vidi pravu prirodu greha, kako bi tražio

⁴⁷ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 3,” *ST* 12, 28 (July 22, 1886), p. 438.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ G. I. Butler, Letter to Ellen G. White, June 20, 1886, Madison, Wisconsin.

⁵⁰ *loc. cit.*

⁵¹ *Ibid.*

blagodat koja se nalazi u Hristu, koji jedino može greh uzeti na sebe.”⁵²

D.M. Konrajt predstavljao je braću na Istoku kada je pisao o “dodatom zakonu”.

*...Drugi zakon bio je dodat kako bi ukazao na obećano seme koje je trebalo doći. Zašto je ovaj zakon bio dat? Bio je dodat radi greha sve dok ne dodje seme. To nije bio moralni zakon; jer on ne ukazuje na Hrista i ne govori ništa o dolasku semena, dok su sa druge strane, ceremonijalni zakon, tipovi i senke, potpuno povezani sa obećanim semenom.*⁵³

Konrajt je, dakle, zakon u Galatima 3 video kao ceremonijalni zakon. Njegova interpretacija dolaska semena odnosila se na Hristov prvi dolazak, koji se kroz sistem žrtava i tipova očekivao. Radeći ovo, odricao se funkcije moralnog zakona, koji ukazuje na Hrista kao na jedino sredstvo za rešenje problema greha.

Opet, Vagoner je sačuvao sva Božja obećanja data Avramu. Krst je imao strateško značenje u potvrdi zaveta, ali njegovo potpno ispunjenje ne može biti kompletno sve dok seme ne dodje onome kome je obećanje dato.” (Galatima 3:19b).

Šta označava dolazak semena? Svakako, između ostalog, i prvi dolazak Hrista, odgovara Vagoner. Bog je obećao Avramu: “I naslediće seme tvoje vrata neprijatelja tvojih.” (1.Mojsijeva 22:17) Hristovi neprijatelji, kao i sam sotona, neće biti uklonjeni sve do Hristovog drugog dolaska (Otkrivenje 19:11-21).⁵⁴

Apostol Pavle nastavlja: “Ali pre nego što je vera došla, bili smo čuvani pod zakonom, zatvoreni za veru koja se htela pokazati.” (Galatima 3:23) Vagoner je primetio: “Ideja ropstva je uvek povezana sa grehom. To je zao gospodar.”⁵⁵ Zakon zaustavlja nasilnika. Zatvara ga. Jedini način za spasenje bila je “vera” Isusova koja je donela slatko oslobođenje od izvesne smrti. Dešavanja u Galatima 3, Vagoner je posmatrao kao delovanje zakona na srce grešnika.

⁵² *Ibid.*

⁵³ D. M. Canright, *The Two Laws* (Review and Herald, Battle Creek, Michigan: 1886), pp. 9, 10.

⁵⁴ E. G. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 4,” *ST* 12, 29 (July 29, 1886), p. 454.

⁵⁵ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 8,” *ST* 12, 33 (August 26, 1886), p. 518.

On ovaj odlomak nije posmatrao kroz paradigmu tipologije starog zaveta koja je smenjena novom dispencijom, koliko god to biblijski izgledalo (pogledaj 2.Korinćanima 3; Jevrejima 9:1).

Vagoner je tvrdio da zakon ne upućuje na ceremonije, zato što one nikada ne prethode veri u Hrista. Grešnik prvo poveruje u Hrista kao u svog Spasitelja od greha, a zatim verom u svog Iskupitelja prinosi određenu žrtvu. Ceremonijalni zakon nikada nije “zatvarao” grešnika, već je on jedino mogao biti “zatvoren” od strane moralnog zakona pre nego ga je doveo do vere u Hrista.⁵⁶ Vagoner dalje stavlja akcenat na stih 24. “Zakon nam bi učiteljem, da bi nas doveo Hristu, kako bismo bili opravdani verom.” (Galatima 3:24). On objašnjava: Zakon služi kao upravnik u zatvoru. On stavlja pod ključ nasilnika. Zakon tada, pod uticajem Svetoga Duha, bukvalno grešnika dovodi pred Hrista. Zakon osudjuje grešnika kroz njegovu sopstvenu krivicu. On ne daje slobodu. Grešnik uči samo od Hrista, koji je bio savršeno ovoploćenje zakona, kako da hoda u pravednosti i slobodi.

Apostol Pavle govori o dolasku “vere”. “I čim vera dodje, mi više nismo pod vlašću učitelja.” (Galatima 3:25) U Hristu je bio savršen zakon slobode. Grešnik kome je oprošteno hoda slobodno u Njemu. Zato onaj koji veruje više nije pod zakonom već pod blagodaću. On hoda u savršenoj harmoniji sa zakonom zahvaljujući Hristu. Kada grešnik kome je oprošteno i koji je očišćen hoda u harmoniji sa zakonom kroz Hrista, on više nije “pod vlašću učitelja”. Zakon više nema vlast nad onim ko se nalazi u harmoniji sa njim. Imajući u vidu frazu “zakon nam je bio učitelj”, Vagoner je rekao:

Prošlo vreme ovde može biti upotrebljeno samo kod onih koji su došli Hristu i opravdali se verom, kao što nam Pavle u sledećem tekstu i pokazuje. Pošto je zakon bio naš učitelj da nas dovede Hristu, on mora ostati učitelj (pedagog) za sve one koji još uvek nisu u Hristu, i mora sačuvati tu svoju dužnost sve dok svako ko primi Hrista ne bude doveden k Njemu. Zato će zakon biti učitelj koji će dovoditi ljude ka Hristu, sve dok traje vreme probe. Levitski zakon prestao je da važi pre mnogo stotina godina i iz tog razloga ne može biti zakon koji se ovde spominje.⁵⁷

⁵⁶ E. J. Waggoner, “Comments on Galatians 3. No. 9,” *ST* 12, 34 (September 2, 1886), p. 534.

⁵⁷ *Ibid.*

Po Vagonerovom vidjenju, Galatima 3:24 nije tipološki zavetno dispenzacionalistički tekst. U njemu se ne govori da je zakon bio ukinut na krstu. Ono što tekst u Galatima 3:24 govori, jeste da je za jednog hrišćanina uloga zakona kao upravnika završena onda kada je on oslobođen Hristom Spasiteljem od greha. Učitelj (upravnik) ima ulogu u životu svakog grešnika, bez obzira da li živi u staroj ili novoj dispenzaciji.

“Ta strašna konferencija”

U avgustu 1886-te godine, starešina Batler se susreo sa sestrom Elen Vajt u Švajcarskoj, kako bi pokušali da reše pitanje zakona u Galatima poslanici, sa kojim se crkva borila.

Svakako bi to bilo šokantno za mene, kada bi posle dugog istraživanja ovog pitanja i kada mi je ono postalo veoma jasno, da ga predstavim na pogrešan način. Siguran sam da bi ga prihvatio tako kako sam razumeo, a u krajnjem slučaju bi čitao ukoliko nisam u mogućnosti da ga shvatim. Neka te Bog vodi moja draga sestro, i ako imaš svetlost koja će mi pomoći da budem pažljiviji, biću ti veoma zahvalan.⁵⁸

Kada posle ponovljenih apela od Elen Vajt nije bilo odgovora, Batler joj se požalio.

Kada je doktor Vagoner došao u našu štampariju sa devet dugih članaka, direktno govoreći o temi, osetio sam da ovako više neće ići. Pisao sam ti nekoliko puta, ali nisam dobio odgovor.⁵⁹

Kada se približavao sastanak Generalne konferencije u Batl Kriku, 18.novembra 1886-te godine, starešina Batler je napisao otvoreno pismo E.J.Vagoneru pod naslovom “Zakon u poslanici Galatima.”⁶⁰ Ovo pismo bilo je podeljeno svim delegatima na konferenciji.

Dva dana pre početka sastanka, Batler je u lošem duhu pisao Eleni Vajt:

⁵⁸ G. I. Butler, Letter to Ellen G. White, August 23, 1886, Mount Vernon, Ohio, *MMM*, p. 23.

⁵⁹ G. I. Butler, Letter to E. G. White, March 31, 1887, Battle Creek, Michigan.

⁶⁰ George I. Butler, *The Law in the Book of Galatians: Is It the Moral Law, or Does It Refer to that System of Laws Peculiarly Jewish?* (Battle Creek, Michigan: Review & Herald Publishing House, 1886).

Mi očekujemo da pozovemo našu dobru braću iz “Znaka Vremena” da objasne put koji su prošli objašnjavajući neke sporne tačke naše vere, kao što je zakon u Galatima poslanici. Oni su objavili mnogo članaka u “Znacima Vremena” u kojima su pokazali svoje pozicije, izlažući sve to u našem štamparskom radu kao mišljenje ove denominacije.⁶¹

Starešina Batler je nameravao da održi strogu kontrolu nad teološkim sadržajem denominacijskog časopisa. Odlučio je zato da kontroliše ovaj konflikt tako što će oformiti teološki komitet koji bi diskutovao o ovoj stvari i koji bi davao preporuke generalnom odboru. Batler je objasnio Elen Vajt šta se desilo u komitetu:

Brat E.J.Vagoner je došao spreman za raspravu. Teološki komitet je bio zakazan. Ja sam trebao da budem predsedavajući, ali sam odbio, s obzirom da sam i ja deo toga i da ne bi bilo sukoba interesa. Starešina Haskell bio je izabran kao predsedavajući komitetom. On je stajao kao četvrti u korist “Znaka vremena” uz Vitnija, Vilkoksa i Vagonera. Nas petorica smo bili protiv - Smit, Konrajt, Kovert, J.H.Morison i ja. Vodili smo razgovore nekoliko sati, ali nijedna strana nije bila ubedjena. Glavno pitanje bilo je da li treba ovo da stavimo na teret Konferencije i da li treba oko ovoga da vodimo javnu borbu ili ne. Ja to nisam mogao da posavetujem i većina je smatrala da bi to bilo veoma neprijatno i da bi samo dovelo do rasprava. Samo sam dao savet i sastavio sam određene preduslove i rezoluciju koja se ticala našeg zajedničkog kursa vezano za ovakva pitanja.⁶²

Podela u Komitetu značila je da Batler neće dobiti ono čemu se nadao. Starešina S.N.Haskell, predsednik kalifornijske konferencije, bio je predsedavajući Komitetu. Starešina Batler bio je frustriran Haskelovim prikrivanjem:

⁶¹ G. I. Butler, Letter to E. G. White, Nov. 16, 1886, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p. 30

⁶² G. I. Butler, Letter to E. G. White, December 16, 1886, Plainfield, Wisconsin. *MMM*, p. 43

*Brat Haskel je bio gost u mojoj porodici, uživao je moje gostoprimstvo, za sve vreme sastanka, zajedno sa bratom B.L.Vitnijem koji je takodje bio ispunjen tim duhom opzicije. Oni su dobro znali za moja osećanja. Veoma dobro su znali za borbe i nevolje u mom umu koje sam vodio vezano za ovu stvar i opet, svojim uticajem, na različite načine, podržavali su doktora Vagonera za sve vreme sastanka. Njihov ogromni napor, podržao je doktora Vagonera da ne podleigne cenzuri i istovremeno su ga podržavali svim svojim silama.*⁶³

Starešina Batler se nadao da će dobiti javnu osudu starešine Vagonera. Ono što je dobio bio je kompromis. Generalna Konferencija prihvatila je rezoluciju koja se očigledno doticala Džonsa i Vagonera. I ona je bila prosledjena urednicima i nastavnicima u adventističkom školskom sistemu. Ta rezolucija bila je štap u njihovim rukama. Ona kaže da rukovodioci, vodje subotne škole i urednici časopisa ne smeju -

*dozvoliti da doktrinalni pogledi, koji nisu većinski, budu deo javnog poučavanja u našim školama niti smeju biti objavljivani u našim denominacijskim časopisima . . pre nego što budu provereni i odobreni od strane vodeće braće sa iskustvom.*⁶⁴

Tenzija koja je postojala medju braćom po teološkim pitanjima bila je izuzetno jaka.

Starešina Batler sećao se konferencije 1886-te godine kao jednog od svojih najgorih iskustava u životu. Zbog nje se bukvalno razboleo. Eleni Vajt je pisao:

*Moj um bio je veoma opterećen ovim stvarima, i ja se jednostavno nisam mogao uzdržati od uzbudjenja, jer mi se sve činilo nepravednim i protivorečnim i konačno sam se oporavio, posle skoro dva meseca bolesti i bio sam spreman da prodjem kroz tu užasnu konferenciju (1886) koju smo zajedno sprovedi ovde u Batl Kriku.*⁶⁵

⁶³ G. I. Butler, Letter to E. G. White, October 1, 1888, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p. 96.

⁶⁴ *RH*, (Dec. 14, 1886), p. 779.

⁶⁵ G. I. Butler, Letter to E. G. White, October 1, 1888, Battle Creek, Michigan.

Teološki, ali i lični konflikti, bili su toliko intenzivni da se starešina Butler potpuno razboleo.

Elen Vajt se sa njim složila oko jedne stvari i pisala mu sledeće u odgovoru:

Dragi brate, ti govoriš o toj užasnoj konferenciji, koja se desila u Batl Kriku za vreme dok sam ja bila u Švajcarskoj. Ta konferencija mi je bila pokazana u noćnom vidjenju. Moj vodič mi je rekao: "Hajde za mnom; ima nešto što bi želeo da ti pokažem." Odveo me je na mesto gde sam bila kao posmatrač svega onoga što se dešavalo na tom susretu. Bili su mi pokazani odnosi medju nekim pastorima, jednim delom i ti na tom sastanku, i mogu sa tobom da se složim - bila je to užasna konferencija.⁶⁶

Nebo je zapisalo događaje koji su se dešavali unutar crkve i otkrili ih Eleni Vajt u dalekoj Evropi.

Neprijateljstvo i zloba koji su se kasnije rasplamsali na Generalnoj konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine, bili su produkt konferencije u Batl Kriku 1886-te godine, i to najviše zahvaljujući pitanju zakona u Galatima 3-em poglavlju.

⁶⁶ E. G. White, Letter to George I. Butler, October 14, 1888, Minneapolis, Minnesota. *EGW 1888*, pp. 92, 93.

D. M. Konrajt

Starešina Batler zadobio je ozbiljan udarac 17. februara 1887-e godine. Bile su to prve posledice te “užasne konferencije” iz 1886-te. Batler je tada bio u situaciji da sluša svog starog prijatelja i kolegu, Dadlja Konrajta, dok je tražio da bude isključen iz crkve u Otsegu, Mičigen. Razloge Konrajtove odluke, Batler je saopštio Elen Vajt.

Govorio je sigurno 45 minuta, a možda i duže. Ono što je u suštini rekao bilo je da više ne može da nastavi sa adventistima sedmog dana, da je prestao da veruje u to da je zakon obavezan i da ne očekuje da će svetkovati još jednu Subotu.⁶⁷

Verovatno poslednja kap u čaši za Konrajta, bila je konferencija 1886-te godine kao i njegovo iskustvo rada u teološkom komitetu. Kao što je Batler i rekao -

...njemu (Konrajtu) se nije svideo preokret nekih stvari za vreme naše poslednje Generalne konferencije, neka teološka pitanja koja su se pojavila, kao i to kako su se prema njemu ponašala neka naša braća, koja su ga primorala da se oseća loše i naterali ga da se zamisli i tada je rekao da odlazi kako bi proučio pitanje zakona i došao do zaključaka kojih se sada drži.⁶⁸

Konrajt je bio u teološkom komitetu devetorice, za vreme konferencije 1886-te godine, u čijem je fokusu bio zakon u Galatima 3-će poglavlje.

⁶⁷ G. I. Butler, Letter to E. G. White, February 17, 1887, p. 2. Otsego, Michigan

⁶⁸ *Ibid*, p. 4.

Te diskusije naterale su Konrajta da pomisli da njegovi stavovi nisu ispravni. Galatima 3 govorili su o moralnom zakonu. Konrajt je tada razmišljao da ako su deset zapovesti bile taj “učitelj” i ako su one razapete na krstu, tada su one ukinute, a samim tim i Subota.

Konrajt je zastupao tipološko dispencionalni pogled na zavete, kao i Batler i ostali. Ti zavetni okviri doveli su do nerazumevanja u Konrajtovim stavovima po pitanju odnosa među zavetima u Galatima 3, gde se raspravljalo o iskustvu srca u odnosu na veru, zakon i zavete. On je osećao da je prinudjen da se odrekne deset zapovesti sve dok su one bile povezane sa novom dispencijom.

Kasnije je Konrajt pisao:

Nijedna druga tema ne buni adventiste više nego zaveti. Oni se plaše da se suoče sa tim. Na mnoge načine su pokušavali da ih objasne, ali u tome nisu uspeli i sami nikada nisu bili zadovoljni objašnjenjima. Ja sam bio tamo i znam za sve to. Ukidanje sinajskog zaveta za sobom povlači i ukidanje jevrejske Subote, u takvoj meri da više za to nema autoritativnih dokaza sa ove strane groba našeg vaskrslog Gospoda.

Starešina Smit je rekao: “Ukoliko su Deset zapovesti činile stari zavet, u tom slučaju one su zauvek nestale.” U tom smislu, ovo postaje pitanje probe.⁶⁹

Jedan od glavnih razloga zbog kojih je Konrajt napustio crkvu adventista sedmog dana, bio je taj što je verovao da je zakon ukinut sa starim zavetom kada je Hristos umro. On nije video nikakvu vezu između zakona i novog zaveta kao iskustva srca. To je razlog što se smatralo da je Subota ukinuta zajedno sa Sinajskim zavetom. Bio je to logičan zaključak za njega, s obzirom da je već prihvatio vremensku paradigmu da za starim zavetom sledi novi zavet, koji na snagu stupa posle krsta. Svoje poglede o zavetima podelio je tada sa starešinama Batlerom i Smitom.

⁶⁹ D. M. Canright, *Seventh-day Adventism Renounced* (New York: Fleming H. Revell Company, 1889), p. 350.

Odbrana starešine Batlera

Starešina Batler napisao je mnogobrojna pisma Elen Vajt dok se nalazila u Evropi, o problemima kod kuće u vezi sa zakonom u Galatima 3. Tokom cele 1886-te godine, od nje nije dobijao odgovore. Konačno, dugo očekivano pismo od Elen Vajt, stiglo je 18.februara 1887-e godine. Bila je to kopija pisma koje je ona poslala E.J.Vagoneru i A.T.Džonsu, u kome je oštro kritikovala braću na zapadnoj obali.

Ona je upozorila Vagonera i Džonsa da budu veoma pažljivi -

...po pitanju izvesnih razlika koje su objavljivane u člancima naših časopisa, i da ne bi trebali da skreću sa svog kursa koji su zauzeli, takodje da ne bi trebalo da svoje ideje iznose pred studente niti da ih objavljuju u "Znacima vremena." . . .

Nemam nikakve sumnje kada kažem da ste ovde napravili grešku...ovo nije red Božji.

...Bog je veoma jasno pokazao da su ovakve stvari nedopustive.⁷⁰

Očigledno je da je Elen Vajt imala direktne ukore protiv ove braće.

Vagonerovo pismo Elen Vajt, kao odgovor na njene ukore, bilo je sasvim u poniznom duhu. On je izrazio "blagodarnost Bogu za to što je Njegov Duh još uvek sa njim, ukazujući mu na greške, kojima često podleagne."⁷¹

Vagoner je imao unutrašnji motiv da reformiše poučavanja Crkve adventista sedmog dana. Njegova želja bila je da u njene redove uvede doktrinalno jedinstvo.

⁷⁰ E. G. White, Letter to E. J. Waggoner and A. T. Jones, February 18, 1887, p. 22

⁷¹ E. J. Waggoner, Letter to E. G. White, April 1, 1887, Oakland, California. *MMM*, p. 71.

*Moja iskrena želja je da što pre nastane vreme kada će sav naš narod gledati istim očima. U mojoj samovolji i nezavisnosti, pretpostavljao sam da mogu puno da uradim po ovom pitanju. Naučio sam da će Bog uraditi svoj posao onako kako On to želi, i da i najjači naponi u dobrome u stvari su potpuno bez sile, ukoliko ih ne pokreće ljubav prema Bogu.*⁷²

Zaista je postojalo delimično rivalstvo između izdavačke kuće Review and Herald i izdavačke kuće Pacific Press. Vagoner je to mogao da vidi. “Veoma mi je žao zbog osećanja koja su postojala i još uvek postoje između ove dve kancelarije.” Vagoner je smatrao da postoji nerazumevanje u kancelariji Review - a. Bilo kako bilo, Vagoner je prihvatio svoj deo krivice za to što je “vrlo dobro znao da je osećaj kritičizma neprimetno bio negovan, ni u kome više, osim u njemu.”⁷³

Kada je starešina Batler dobio kopiju pisma Elen Vajt od 18.februara 1887-e godine, on ga je posmatrao kao potvrdu njegovih postupaka od strane Elen Vajt. Veoma pažljivo joj je zamerio što mu nije ranije odgovorila. On je znao da su Vagoner i Džons, u periodu od “dve ili tri godine” na koledžu Heldsinburg podučavali da Galatima 3 govori o moralnom zakonu.

*Ono što je dodatno otežalo položaj starešine Batlera na Generalnoj konferenciji 1886-te godine bio je dolazak dr. Vagonera na konferenciju, koji je bio potpuno spreman za taj konflikt i bio podržan u potpunosti od strane brata Haskela, B. L.Vitnija, Vilkoksa i ostalima, tako da su on i brat Vitni okupili oko sebe odabran broj braće kako bi se na što tiši način izborili sa indokrinacijom.*⁷⁴

Starešina Batler je likovao kada je Elen Vajt podržala njegovu poziciju.

Neizmerno se radujem što posle dugo vremena vidim da ne odobravaš to što mlada braća rade. Oni će biti iznenadjeni tvojim pismom... Veoma mi ih je žao, jer uvek saosećam sa

⁷² *Ibid.*

⁷³ *Ibid.*, pp. 71, 72.

⁷⁴ G. I. Butler, Letter to E. G. White, March 31, 1887, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p. 69.

*onima koji stradaju od jakog razočarenja.*⁷⁵

Ona je rekla da su stavovi J.H.Vagonera po pitanju zakona u Galatima pogrešni. To je veoma “zadovoljilo” Batlera.

Medjutim, ono što je on stvarno čekao, bila je izjava od strane Elen Vajt šta tačno označava “dodat zakon” u Galatima 3:19.

*...Javlja li se dodati zakon moralnim ili ceremonijalnim zakonskim sistemom. U suštini, vi ste rekli da je stav starešine Vagonera pogrešan, odnosno, mora se raditi o nečem drugom s obzirom da je njegova pozicija bila da je moralni zakon taj koji se odnosi na dodati zakon. Ako bi naš narod znao da vi imate svetlo o tome da moralni zakon nije dodati zakon, ovo pitanje bi se rešilo u veoma kratkom roku. To je upravo ono što naš narod sa velikim nestrpljenjem očekuje. Ja vas ne požurujem da kažete bilo šta, ali osećam da će biti konstantnih neprijatnosti zbog sve te sujete oko ovog pitanja, sve dok vaše mišljenje ne bude poznato. Videćete da li će tako biti.*⁷⁶

Batler je osećao da nije dobio punu podršku od Elen Vajt.

Ali i to mu je bilo dovoljno nego da nije dobio ništa.

Zatim je Elen Vajt poslala još jedno pismo starešinama Batleru i Uriji Smitu. Ona nije bila sretna zbog Batlerovog članka u Pregledu od 1.marta 1887-e godine, pod naslovom “Promena vere starešine Konrajta”, niti sa njegovim otvorenim pismom E.J. Vagoneru pod naslovom “Zakon u Galatima.” Postavila mu je zadatak da ne ruši principe koje očekuje da drugi poštuju, tako što neće javno objavljivati doktinalna pitanja koja mogu izazvati rasprave.

Savetovala ga je: “Da ste izbegavali pitanja koja su, kako vi tvrdite, već bila gotova, to bi bilo mnogo više u saglasnosti sa svetlom koji je Bog smatrao da treba mi da.”⁷⁷ Ona je dobila informaciju da je Batler iskoristio njeno pismo Vagoneru i Džonsu (18 februara 1887-e godine) protiv njih, ali mu je ipak rekla:

⁷⁵ *Ibid.*, pp. 69, 70.

⁷⁶ *Ibid.*, p. 70.

⁷⁷ E. G. White, Letter to G. I. Butler and U. Smith, April 5, 1887, Basel, Switzerland entitled “Giving Exposure to Differing Doctrinal Viewpoints; Disapproval of D. M. Canright’s Actions,” *op. cit.*, p. 33

Ja ti nisam poslala ovo pismo da bi ti od njega napravio oružje protiv pomenute braće, već da bi i sam pokazao predostrožnost i pažnju, da bi sačuvao harmoniju u bratskim odnosima...

*...Ja ne želim da pisma koja vam šaljem budu iskorišćena tako da mislite da su sve vaše ideje ispravne a da su doktor Vagoner i starešina Džons u krivu.*⁷⁸

Elen Vajt je nastavila da kritikuje Batlera za njegovu polemiku u otvorenom pismu “Zakon u Galatima.” “Principi na koje vi upućujete su dobri, ali mislim da ste previše oštri kada dodjete u situaciju da se nosite sa doktorom Vagonerom.”

Zatim mu je ispričala o nekim upečatljivim snovima koje je dobijala o Batleru i nezadovoljnom Konrajt, kako su se nalazili u jednom čamcu.

*...Ti nisi potpuno u svetlosti. Starešina D.M. Konrajt je prezentovao svoje stavove o zakonu i moram reći da takvu mešavinu ideja ja nikada nisam čula. Čini mi se da nijedan od vas nije video niti razumeo gde će vas vaši argumenti odvesti.*⁷⁹

Konrajt je sedeo u senci čamca koji je bio izjedjen crvima i koji se raspadao, a Batler je bio pored njega. “Starešina Konrajt je spuštao svetlo sve niže i niže.” Tada se začuo nečiji glas: “To je sotonski posao.”⁸⁰

Ona je pokazala svoj javni prezir radi “puta kojim je starešina Konrajt krenuo.”

*...savetovala je da se ukloni svaka njegova knjiga, posebno one koje su posvećene zakonu, jer ako govore o onome što ja mislim, ja bi ih sve spalila, svaki primerak, pre nego dodju u ruke nekome od naših ljudi.*⁸¹

⁷⁸ *Ibid.*, p. 32.

⁷⁹ *Ibid.*, p. 33.

⁸⁰ *Ibid.*

⁸¹ *Ibid.*, p. 34.

Konrajtova knjiga “Dva zakona” bila je ponovo objavljena neposredno pred Generalnu konferenciju 1886-te godine, očigledno u svrhu pružanja podrške Batlerovim stavovima da se u Galatima 3 govori o ceremonijalnom zakonu.

Starešina Batler nije želeo da vidi nijednu otvorenu diskusiju na temu zakona u Galatima. Ono što je želeo je to da kontroliše potok informacija. Međutim, Elen Vajt je savetovala: “Ne želim da vidim farisejstvo među nama. Sada je ovo pitanje uveliko nametnuto narodu, koliko sa vaše strane toliko i sa strane doktora Vagonera, i potrebno ga je javno i pravedno razmotriti.”⁸²

Umesto da prekine sve diskusije, Elen Vajt je verovala da crkva mora biti otvorena za Reč Božju. Hristos je bio taj koji je vodio adventističku crkvu kroz proučavanje Pisma.

Sa svoje strane, starešina Batler je loše odreagovao na pisma Elen Vajt, tako da je njegov odgovor njoj bio:

*Sestro Vajt, nisam video pravde u vašem pismu od 5.aprila 1887-e godine, i nisam mislio da ću ikada odgovoriti na njega, međutim, da ćutim i trpim takodje mi se učinilo nepravednim.*⁸³

Nastavljao je dalje da govori:

*U vašem pismu od 5.aprila 1887 godine, čini se da ste prilično zabrinuti kako ja ne bih iskoristio pismo koje ste napisali starešinama Vagoneru i Džonsu po pitanju njihovih stavova o Galatima poslanici, i kako ja slučajno ne bih doneo zaključak kako sam ja u pravu vezano za tu temu. Dozvolite mi da kažem da ja nikada nisam upotrebio vaše pismo, otkako je ono i napisano i kako je napisano i nikada nisam ni pomislio da to uradim.*⁸⁴

Starešina Batler se žalio u odnosu na moju poziciju. Okrivljen sam za to što je gore navedeno... Nemoguće je i zamisliti da osoba koja je predsednik Generalne Konferencije ćuti dok se ulažu ozbiljni naponi da se u tajnosti pred javnosti podigne prašina o spornom pitanju...

⁸² *Ibid.*, p. 35.

⁸³ G. I. Butler, Letter to E. G. White, October 1, 1888, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p. 82.

⁸⁴ *Ibid.*, p. 83.

I vi sada mene okrivljujete za to što sam napisao malu brošuru na temu zakona u Galatima... Vi kažete da sam ja rasprostranjivao moju brošuru i to pošteno jer je i doktor Vagoner imao šansu za tako nešto kao i vi. Moja draga sestro, oprosti mi ako mi se takav način ophodjenja čini stranim.⁸⁵

Starešina Batler je žalio samo zbog jedne stvari -

...kada su se sa druge strane pojavili Vagonerovi argumenti u lekcijama “Instrukora” i “Znacima Vremena”, što starešine Smit i ja nismo ušli u sve to i pokazali ih u širokom spektru koji ta pitanja obuhvataju.⁸⁶ Tada je upotrebio svoj najjači argument u razgovoru sa Elen Vajt:

Sa zadovoljstvom se sećam kada sam nekoliko dana proveo u administraciji starešine Džejsma Vajta, kada su se dešavale slične situacije; da ovi mladi ljudi mogu čuti zvuke groma u svojim ušima, da je on sada na zemlji, drhtali bi od straha a ja bi zaboravio na prirodu sve ove procedure. Ono što nisam zaboravio je to kako se on nosio sa sličnim stvarima; neću pogrešiti ako kažem da bi on na njih krenuo i javno i privatno i naterao bi ih da zažale zbog takve drskosti.⁸⁷

Zbog svega ovoga starešina Batler se razboleo. Počeo je da sumnja u svedočanstva. To je bilo vreme kada se “mladim pticima” ustupalo mesto i koji tek što su seli u “uredničku stolicu” - pokazali se u pravom svetlu.⁸⁸ Bile su to borbene reči.

U danima koji su sledili, Urija Smit je trebalo da štampa njegov pogled na tipološko zavetni dispencionalizam na stranicama “Pregleda”. On je objašnjavao:

⁸⁵ *Ibid.*, pp. 93, 98.

⁸⁶ *Ibid.*, p. 99.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ *Ibid.*, pp. 100, 99.

Taj zavet sa Izraelom zvao se “prvi zavet” i trajao je sve do Hristovog prvog dolaska. Zatim je došlo vreme velikih blagoslova, obećanih kroz seme žene, i Bog je učinio novi zavet sa Izraelom i Judom.⁸⁹

Objavljivanje modela tipološkog zavetnog dispencionalizma bez prihvatanja dvozavetnog modela iskustva srca, dovelo je do toga da Tomas Pribl, Moses Hul i Dadli M. Konrajt povedu borbu sa svojom verom u deset zapovesti i u Subotu.

Starešina Smit bio je još eksplicitniji:

Zaključak koji se ovde može napraviti jeste da ova dva zaveta pokazuju dva velika odvojena truda koje nebo čini u procesu iskupljenja čovečanstva, i obuhvataju dve posebne dispencije posvećene Delu.⁹⁰

Starešina Smit je, kao i mnogi drugi, svoju definiciju biblijskog zaveta uzeo iz Vebsterovog rečnika. U to vreme, bio je postignut dogovor izmedju strana o poštovanju određenih uslova. Smit je doneo zaključak:

...Svaki zavet, koji Bog načini sa ljudima, mora biti zasnovan na uslovima poslušnosti Njegovom zakonu. Teološka definicija iz Vebstera je tačna iz razloga što poslušnost stavlja kao prvi uslov na ono što osigurava obećanja.⁹¹

U skladu sa ovim pogledom na Božji večni zavet, Njegova obećanja zavisila su od poslušnosti naroda zakonu Božjem.

E. J. Vagoner se slagao sa time da su Deset zapovesti bile uslov za zavet Božji. U svakom slučaju, grešnik sam po sebi nije mogao da projavi takvu poslušnost. Tako je Bog obećao da će Hristos biti grešnikova zamena i jamac. Zavet Božji tada je bio Njegovo obećanje u Hristu. Vagoner obrazlaže:

Gospod mu je dao obećanje (Avramu), i to obećanje je bilo takvo da bi zadivilo mnoge, bilo je veličanstveno, neobjašnjivo...

⁸⁹ U. Smith, “What Does God Write?” *RH* 64, 31 (August 2, 1887), p. 488.

⁹⁰ Uriah Smith, “The Two Covenants,” *Bible Echo, and Signs of the Times* 2, 11 (November, 1887), p. 162

⁹¹ U. Smith, “God’s Covenants with Men,” *RH* 64, 37 (September 13, 1887), p. 584.

Avram je rekao: "Ja verujem!" a Gospod je, kao odgovor na tu jednostavnu veru. izjavio da su mu gresi oprošteni...

U šta je to Avram verovao? U smrt i vaskresenje Hristovo.⁹²

Avram je verovao u Reč Božju. On je rekao "amin" na ono što mu je Gospod obećao i to mu se uračunalo u pravdu.

Deset zapovesti bili su baza za oba zaveta. I ovo je bilo nešto u čemu su se starešine Smit i Vagoner slagali. Medjutim, Vagoner se veoma otvoreno nije slagao sa sledećom kategoričnom izjavom Batlera i Smita:

Dva su velika zaveta koja je Bog učinio - po jedan za svaku dispencijaciju - zavet stare dispencijacije i drugi (glavni) za zavet nove dispencijacije...⁹³

Vagoner će primetiti da izjave ovakve vrste ne mogu biti posmatrane kao potpuno otkrivenje po pitanju dva različita iskustva srca starog i novog zaveta.

Starešina Smit je pitao: "Kada je načinjen novi zavet?" a zatim i odgovorio: "Onda kada je Hristos umro na krstu."

Na krstu je jevrejski sistem završen i počela je hrišćanska dispencijacija. Medju njima je postojala linija razdvajanja. Od tog trenutka Novi zavet bio je na snazi.⁹⁴

Implikacija ove ideje bila je da je spasenje bilo ograničeno samo na jevreje sve dok Hristos nije umro na krstu. U Smitovom vidjenju, novi zavet nije postojao sve do krsta.

U tom smislu, starešina Smit se slagao sa interpretacijom Galatima 3:17 starešine Batlera. Smit je citirao sledeći tekst sa svojim dodacima:

...zavet koji je bio potvrđen pred Bogom u Hristu (Avramov zavet), zakon (zavet sa Izrailjem na Horivu), koji se desio 430 godina ranije, ne mogu da negiraju da obećanje neće doneti nikakav efekat. Ako je nasledje (svet obećan Avramu, Rimljanima 4:13) od zakona (koje se osigurava

⁹² E. J. Waggoner, "The Commentary. Call of Abraham. Lesson 8.—Sabbath, February 25," *ST* 14, 7 (February 17, 1888), p. 106.

⁹³ Editorial Committee: Uriah Smith and George Butler, "Notes and Comments," *GS* 2, 21 (November 1, 1887), p. 161.

⁹⁴ U. Smith, "God's Covenants with Men," *RH* 64, 42 (October 25, 1887), p. 664. Reprinted as U. Smith, "God's Covenants with Men," *GS* 3, 1 (January 1, 1888), p. 2.

*ispunjavanjem obreda i službi Mojsijevog sistema), tada ono više nije obećanje (jednostavno ne počiva na Božjem obećanju), jer ga je Avram već primio po obećanju...*⁹⁵

Prema Smitu, zakon koji je došao 430 godina posle Avrama, bio je “obredi i službe Mojsijevog sistema.”

Kao dodatak Avramovom zavetu, Bog je “dodao...podređeni dogovor...novi zavet koji je sklopljen sa Izraelom”.⁹⁶

*“Sve do Hrista, dok obećano Seme ne dodje...” “Da su jevreji sledili učenja [sic.] ovog “učitelja”, oni ne bi odbacili Mesiju.”*⁹⁷

Za Smita, “učitelj” u Galatima 3:24 bio je ceremonijalni zakon. U stvarnosti, jevreji su bilo toliko zagriženi u strogom poštovanju ritualnog sistema, da on nije mogao da im ukaže na Hrista kada je On došao. Činjenica je da su oni, u nekom odredjenom stepenu, odbacili Mesiju zbog svog unakaženog sprovođenja ritualnog zakona.

Starešina Smit smatrao je da odbrana Subote čak zavisi od razlika između dva zakona.⁹⁸ On nikako nije planirao da prizna da je zakon u Galatima 3-em poglavlju ustvari moralni zakon. Njegova misao nastala je prinudno zahvaljujući

*...naporima naših protivnika da pokažu da je u danima Mojsija sav zakon... “bio breme,” “teret ropstva,” “učitelj koji je tu samo da nas vodi ka Hristu;” ...i zbog čega je “prikovan na krst.”*⁹⁹

Smit je verovao da je učitelj bio ceremonijalni zakon. Po njegovom mišljenju, ustupiti po ovom pitanju bilo bi usluga antinominalistima.

⁹⁵ *Ibid.* (njegova interpolacija)

⁹⁶ *Ibid.*

⁹⁷ *Ibid.*, p. 618. Uporedite: “... zakon Mojsijev”... [bio je] “dodat radi prestupa, dok ne dodje Seme, kome je dato obećanje”, i koji je bio “učitelj”, kako bi ih jednostavno poučavao osnovama vere, dok Hristos ne dodje”. Editorial Committee: Uriah Smith and George Butler, “Notes and Comments,” *GS* 2, 16 (August 15, 1887), p. 121.

⁹⁸ “Po mišljenju naših protivnika, najbolja tačka za napad u pitanju o Suboti, jeste pozicija koju mi zauzimamo u odnosu na razlike između “zakona, koje nazivamo moralnim”, i onih koji nose ceremonijalni i korektivni karakter.” U.Smith, “The Two Laws and the Sabbath,” *GS* 3, 10 (May 15, 1888), p. 75.

⁹⁹ *Ibid.*

Rasprava o zakonu u Galatima 3 i o dva zaveta, formirala se kao glavna tema na puno godina koje će uslediti. U ovim tačkama postojala je značajna razlika između *Pregleda i Glasnika*, *Srpa jevandjelja*, i *Znaka Vremena*.

Kalifornijska zavera¹⁰⁰

S obzirom da se približavala Generalna Konferencija 1888-e godine, Kalifornijska konferencija je smatrala da treba da održi sastanak. Očekivali su da se na konferenciji pokrenu određena pitanja. Glavno među njima biće zakon u Galatima 3-em poglavlju.

Delegati su se sastali na “Camp Necessity”, blizu Ouklenda, od 25-26 juna, 1888-e godine. Prisustvovali su E.J.Vagoner, A.T.Džons, C.H.Džons, upravnik Pacifik Presa; W.C.Vajt, sin E.G.Vajt, član Izvršnog komiteta Generalne Konferencije i mnogi drugi.

W.C. Vajt hvatao je beleške na diskusijama. 26 juna 1888-e godine, gde se diskutovalo o Galatima 3:23 i 4:21. Delimično, “dodati zakon” u Galatima 3:19 bio je definisan kao “izgovoren” upoređujući 5.Mojsijevu 5:22 i Jevrejima 12:19. Ovi tekstovi “su upućivali na moralni zakon, kao i u originalu u Galatima 3:19. Ni u jednom slučaju nisu primenjivi na ceremonijalni zakon.”¹⁰¹ Bilo je obelodanjeno i to da je J.N.Endrus zauzimao istu tu poziciju po pitanju moralnog zakona u Galatima u svojim ranim člancima u “Pregledu” i “Glasniku”. Podrška je takodje pristigla iz Veslijevih povelja.¹⁰²

Kasnije se starešina Vajt sećao sastanka na “Camp Necessity” u pisanom vidu Danu Džonsu, sekretaru Generalne Konferencije:

¹⁰⁰ (Ovo je naslov koji se nalazi kod Džordža Najta). George R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Cast of A. T. Jones* (Review and Herald Publishing Association, Washington, D. C.: 1987), pp. 31, 32.

¹⁰¹ W. C. White, ““Camp Necessity,”” June 25 and 26, 1888,” *MMM*, p. 419.

¹⁰² *Ibid.*, p. 418; rukopis, p. 439

...Došao je predlog da urednici "Znaka Vremena", C.H.Džons, ja i mnogi drugi pastori koji su bili sa nama, odemo u planine i tamo provedemo nekoliko dana u proučavanju Biblije. Starešina Mek Klure je proveo sa nama neko vreme. Jedan dan smo proveli u evaluaciji traktata starešine Batlera o zakonu u Galatima, i o drugim temama vezanih za ovo pitanje, a na kraju je starešina Vagoner pročitao nekoliko svojih beleški koje je pripremio kao odgovor na traktat starešine Batlera. Na kraju našeg proučavanja, starešina Vagoner nas je pitao da li bi bilo dobro da svoje beleške objavi i da ih na narednoj Generalnoj Konferenciji podeli delegatima, kao što je starešina Butler to uradio. Smatrali smo da je to u redu i ohrabрили smo ga da štampa 500 kopija. Nismo ovo držali u tajnosti niti smo uradili ništa loše što smo to objavili.¹⁰³

E. J.Vagoner je pripremio njegovo pismo kao odgovor na "Zakon u Galatima" starešine Batlera, i nazvao ga je "Jevandjelje u Galatima". Mnogo kasnije, starešina A.T.Džons objavio je svoja sećanja o tom događaju u svojim pismima C.H.Holmsu 1921-e godine.

Pre nego što će početi da radi na tom institutu, C.H.Džons, generalni upravnik Pacifik Presa, W.C.Vajt i još neki drugi pitali su brata Vagonera i mene da odemo negde na nekoliko dana, gde smo zajedno proučavali Pismo u vezi sa ovim "jeretičkim" pitanjima, koja će se zasigurno pojaviti na institutu i na konferenciji. Vetar ove male nevine stvari dopreo je do braće u Batl Kriku kao potvrda njihovog ustaljenog mišljenja da smo brat Vagoner i ja, u našem planu revolucije doktrine denominacije, saradjivali sa drugom braćom u tome, kako bismo otišli u Mineapolis na Generalnu Konferenciju, kao i na institute, utvrđeni u sprovođenje našeg plana. Sve dok se institut i konferencija nisu završili, mi nismo znali da su braća iz Generalne Konferencije u Batl Kriku sprovodili sastanke koji su se ticali nas, a mi nikada u

¹⁰³ W. C. White, Letter to Dan T. Jones, April 8, 1890, Boulder, Colorado. MMM, pp.167, 168.

*životu nismo ni pomislili ništa tome slično, i dolazeći na institut i na konferenciju, nismo znali ništa o tome šta drugi misle ili šta oni misle da mi mislimo. I u svojoj našoj iskrenosti, otišli smo na sastanak očekujući ništa više nego da proučavamo Bibliju kako bi našli istinu.*¹⁰⁴

A onda se nešto neočekivano desilo na sastanku u Kaliforniji u septembru 1888-e godine. Po rečima starešine Vajta:

*...Veoma loš duh se pokazao kod nekih u odnosu na starešine Vagonera i Džonsa, i po mom mišljenju, jednim delom isprovociran ličnošću starešine Batlera u njegovom traktatu a jednim delom zbog starih problema sa porodicom starešine Vagonera (starijeg). Imali smo savet pastora gde je svaka izjava koja se ticala pitanja iz Galatima poslanice bila direktno ili indirektno kritikovana, dok sa druge strane, braća koja su bila opozicija njihovom učenju nisu dozvoljavala ni da se pošteno analizira to pitanje niti da se ostavi. Ono što su oni želeli, jeste da se delimično ide kroz taj proces...*¹⁰⁵

“Vetar” koji je “odneo” izveštaj sa ovog sastanka ljudima u Batl Kriku, u Generalnoj Konferenciji, kasnije je bio razotkriven od strane W.C.Vajta i Elen Vajt.

W.M. Halej bio je pastor i evandjelista u kalifornijskoj konferenciji. Starešina W.C.Vajt je pisao:

*Šta je starešina Halej pisao starešini Batleru, ja ne znam, ali čini mi se da odaje utisak da smo tajno radili na planu, u isto vreme, kao što smo pretpostavljali, dok smo radili u harmoniji sa planovima starešine Batlera.*¹⁰⁶

Elen Vajt je pisala starešini W.M. Haleju:

Tvoje pretpostavke koje se tiču pozicije i rada starešina A.T. Džonsa i E.J. Vagonera su pogrešne. Tvoja pisma starešini Batleru, kako bi ga upozorio na nešto, bila su potpuno

¹⁰⁴ A. T. Jones, Letter to C. H. Holmes, May 12, 1921, Washington D. C. MMM, p. 328.

¹⁰⁵ W. C. White, *op. cit.*, p. 170.

¹⁰⁶ *Ibid.*

pogrešna. On je ta pisma spalio kako niko ne bi saznao izvor njegovog svetla. Ta pisma dovela su do toga da se delo Božje uspori na više godina, a na mene su navukla težak teret i trud.

Jedno takvo iskustvo, kao ovo naše u Mineapolisu, kao rezultat vaših nerazumnih pisama, je i više nego dovoljno. Ovo iskustvo, ostavilo je posledice kako za naše vreme tako i za večnost. O moj brate, molim te Hrista radi, da budeš veoma pažljiv sa tim što seješ seme neverstva u umove drugih, koje će doneti isto takve žalosne rezultate, kao i one koje smo već videli u prošlosti.¹⁰⁷

Ona je Haleju, u jednoj ranijoj prilici, rekla: “Samo zato što dolazim sa pacifičke obale, oni bi želeli da sam pod uticajem W.C. Vajta, drVagonera i A.T. Džonsa.”¹⁰⁸ Objasnila je da je, zbog toga što je Halej pisao predsedniku Generalne Konferencije, ona bila pod sumnjom da je pod uticajem tog tria.

Ovo je dovelo do verovanja izmedju Batlera i Smita da je Elen Vajt bila pod uticajem E.J. Vagonera, A.T. Džonsa i njenoga sina. Zbog ovoga, nadvila se sumnja nad izvorom njenih saveta za crkvu. Drugim rečima, braća u Batl Kriku bili su ubedjeni da postoji kalifornijska zavera.

Elen Vajt je potvrdila da je taj osećaj postojao i za vreme konferencije u Mineapolisu ali i pre nje.

Mene lično su posmatrali u svetlu neiskrene osobe, kada sam dala izjavu da izmedju mene, braće Džonsa i Vagonera i mog sina nije postojala ni jedna jedina reč po pitanju zakona u Galatima. Da su sa mnom bili tako otvoreni, kao što su bili izmedju sebe u razgovorima protiv mene, ja bi im sve objasnila po tom pitanju. Ovo sam im ponavljala nekoliko puta jer sam videla da su odlučili da ne prihvataju moja svedočanstva. Oni su bili ubedjeni da smo svi mi došli na konferenciju sa savršenim razumevanjem i dogovorom kako bismo zauzeli poziciju po pitanju zakona u Galatima.¹⁰⁹

¹⁰⁷ E. G. White, Letter to W. M. Healey, August 21, 1901, Los Angeles, California. *EGW* 1888, pp. 1759, 1760.

¹⁰⁸ E. G. White, Letter to W. M. Healey, December 9, 1888, Battle Creek, Mich., *op. cit.*, p. 186.

¹⁰⁹ E. G. White, Letter to “Children of the Household,” May 12, 1889, *op. cit.*, pp. 310, 311.

Njeni pozivi da se pristupi proučavanju Pisma i otvorenoj diskusiji u budućnosti Generalne Konferencije, naišli su na gluve uši u ofisu. Sudeći po informacijama koje su dobijali, oni su pretpostavili da se ona nalazi pod uticajem braće sa pacifičke obale.

Braća iz Generalne Konferencije su se potrudila da sa sastanka izbace diskusiju o zakonu. Njima se činilo da apeli Elen Vajt da se pristupi otvorenosti idu na ruku Vagoneru, Džonsu i W.C. Vajtu. U pismu koje će biti napisano starešini Batleru, govorilo se o tome kako bi trebalo da izgleda institut na kome će se diskutovati o doktrinalnim pitanjima. Činilo se da je sada sve došlo na svoje mesto. Crkveno rukovodstvo bilo je ubedjeno da će se preduzeti odredjeni napori da se konferencija doktrinalno sabotira.

Umovi su bili pripremljeni. Verovali su u zaveru. Elen Vajt je govorila braći u Batl Kriku:

. . . da su mislili da će zakon u Galatima doći na dnevni red i da će se oni naoružani i pripremljeni suprotstaviti svemu što dolazi od tih ljudi sa pacifičke obale, i novo i staro...¹¹⁰

Urija Smit je potvrdio da se nalazio u ovakvom stanju za vreme konferencije 1888-e godine. Kasnije (1890-te) pisao je o ovome Eleni Vajt:

Čini mi se da je sledeći nesrećni korak bio kada su se braća u Kaliforniji srela, baš pred konferenciju u Minesoti, i izložili svoje planove i doneli na tu nju svoje poglede na deset rogova i zakon u Galatima. Mi smo o ovome bili obavešteni pismom iz Kalifornije, samo nekoliko dana pre nego će početi konferencija. Bilo mi je teško da u sve to poverujem, ali sve je bilo potvrđeno kada sam došao tamo. Brat Haskel mi je prišao i pitao me na koji način ova pitanja mogu biti izložena na najbolji mogući način. Rekao sam mu da je najbolje da se ta pitanja uopšte i ne iznose; da će ona doneti samo konfuziju na konferenciju i da će biti više štete nego koristi. Međutim, on mi je rekao da su braća iz Kalifornije već odlučila da se ta pitanja iznesu; i tako su i uradili, i zamalo potpuno uništili konferenciju, kako sam se i sam

¹¹⁰ *Ibid*, p. 308.

*pribojavao. Da ova pitanja nisu bila iznesena, ne bi bilo prepreka da uživamo u još jednoj divnoj konferenciji, kao što smo mnogo puta ranije uživali.*¹¹¹

A. T.Džons je rekao da nije imao čak ni predstavu šta se sve dešava u glavama braće. "...Potpuno iskreno i nevino smo došli na sastanak ne očekujući ništa više nego proučavanje Biblije kako bismo došli do istine."¹¹²

A W.C.Vajt je rekao:

*da sam bio nevin kao guska kada sam došao na sastanak u Mineapolis, dok su moji stari prijatelji, pa čak i moji rođaci govorili veoma teške stvari protiv mene.*¹¹³

Starešina Vajt je otputovao u Mineapolis misleći da je sa starešinom Batlerom sve već dogovoreno za diskusiju oko zakona u Galatima na institutu.

Starešina Vagoner je došao pripremljen sa svojim "beleškama". Ono sa čime su se suočili bilo je odlučujuće protivljenje. Kao što je i starešina Vajt rekao,

*...zašto su naša braća iz Batl Krika morala da se protive ovoj stvari, i da tvrde da je bilo iznenadjenje da se diskutuje o ovim pitanjima, kada smo videli po njihovim postupcima da to nije tako - to nikada nismo mogli razumeti.*¹¹⁴

"Nekoliko stotina" primeraka brošure starešine Batlera "Zakon u Galatima" bilo je rasprostranjeno od strane starešine Ruperta. Očigledno je, dakle, da su braća iz Batl Krika očekivala diskusiju.

Starešina Butler bolovao je u periodu od tri godine. Rekao je da je njegov otpor bio oslabljen usled svog stresa povezanog sa teškim dužnostima kao predsednika Generalne Konferencije. Bio je ubedjen da je pitanje zakona u Galatima bilo "nepotrebno i neopravdano" zlo. Takođe je i Elen Vajt krivio za svoju bolest od maja do avgusta 1888-e godine. Pisao joj je: "Nikada nisam posumnjao da mi je veliku bol pričinila tvoja pozicija koju si zauzela i da mi je to donelo četvoromesečnu bolest."¹¹⁵

¹¹¹ Uriah Smith, Letter to E. G. White, February 17, 1890, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p.154.

¹¹² A. T. Jones, Letter to C. H. Holmes, May 12, 1921, Washington, D. C. *MMM*, p. 328.

¹¹³ W. C. White, Letter to Dan T. Jones, April 8, 1890, Boulder, Colorado. *MMM*, p. 171.

¹¹⁴ *Ibid.*, p. 170.

¹¹⁵ G. I. Butler, Letter to E. G. White, October 1, 1888, Battle Creek, Michigan.

Dok se nalazila u Švajcarskoj, Elen Vajt nije odgovarala na njegove molbe za pomoć protiv Vagonera i Džonsa i to tokom cele 1886-te godine. A tada je njeno pismo, 18 februara 1887-e godine, ovim mladićima, bilo upravo to što je on želeo kako bi ih osudio za njihove pozicije. Eleni Vajt je pisao:

*O ovom pitanju na dodati zakon postoje dva pogleda - jedan je sa strane starešine Vagonera koji smatra da se dodati zakon odnosi na 10 moralnih zapovesti, a drugi je taj da se dodati zakon odnosi na zakone koji su delimično judejski. Ovo su te tačke koje su pokrenule celo ovo pitanje, i o kome će se voditi rasprave i debate mnogih godina.*¹¹⁶

Starešina Batler je veoma burno protestovao protiv lekcija Subotnje škole koje je Vagoner objavljivao u “Insrктору” leta 1886-te godine. Zatim je, kasnije tog leta 1886-te godine, izašla i “duga serija” o Galatima 3 u “Znacima Vremena”, koja je dostigla oko 20,000 čitalaca.¹¹⁷ Na ovo se gledalo kao na direktan izazov vodjstvu i doktrinalnom autoritetu crkve. Dužnost predsednika bila je da nešto preduzme. Starešina Batler se žalio Eleni Vajt: “Nikada mi nisi odgovorila nijednu jedinu reč u vezi ovoga niti si obraćala pažnju na ove stvari.”¹¹⁸

Sve ovo je tako uticalo na njega da se razboleo i da je počeo da oseća da je spreman da pusti taj teret koji nosi. On neće biti u mogućnosti da prisustvuje konferenciji u Mineapolisu. Drugi su sada trebali da preuzmu delo u svoje ruke. On je sada trebalo da pazi na sebe i svoju ženu u Batl Kriku. A svoje istomišljenike je upozorio da “ostanu na medjašima.”

Elen Vajt nije na sebe preuzela krivicu za Batlerovu bolest.

Ukoliko je moje pismo uzrokovalo tako velike posledice na tebe, kao što je petomesečna bolest, ja ne mogu biti za to odgovorna; jer da si moje pismo shvatio u ispravnom duhu, tada ono ne bi imalo takve rezultate. Ja sam pisala sa bolom u duši (1886) vezano za kurs koji ste zauzeli dve godine kasnije na Generalnoj konferenciji. Gospod nije bio zadovoljan tim sastankom. Tvoj duh, moj brate, nije bio

MMM, p. 80.

¹¹⁶ Ibid., p. 82.

¹¹⁷ Ibid., p. 92.

¹¹⁸ Ibid., p. 94.

*dobar. Način na koji ste se odnosili prema slučaju doktora Vagonera, najverovatnije je bio po vašem nahodjenju, a ne prema Božjem.*¹¹⁹

U vreme konferencije u Mineapolisu 1888-e godine, postojalo je mnogo sumnji od strane braće iz Batl Krika u odnosu na delegate koji su došli iz Kalifornije, jer su verovali da imaju skrivene namere da doktrinalno utiču na denominaciju po pitanju Galatima 3. Braća iz Kalifornije nisu ništa znali o tim sumnjama prema njima. Ovo su bile okolnosti za vreme cele konferencije 1888-e godine.

¹¹⁹ *Ibid.*, pp. 96, 97.

Jevandjelje u poslanici Galatima

U debati između starešine Dž.I. Batlera i E.J. Vagonera postojala su dva dokumenta. Džordž Batler pripremio je otvoreno pismo delegatima na Generalnoj konferenciji 1886-te godine pod nazivom *“Zakon u poslanici Galatima”*. Odgovor E.J. Vagonera nosio je naziv *“Jevandjelje u poslanici Galatima”*.¹²⁰ Ovi naslovi, sami po sebi, govorili su mnogo o tome šta je koji autor smatrao temom poslanice Galatima. Batler je istakao zakon u Galatima. Vagoner se sa druge strane fokusirao na jevandjelje u Galatima. Ova dva dokumenta uokvirila su temu o kojoj se diskutovalo na Generalnoj Konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine.

U vezi sa Galatima 3, starešina Batler je rekao:

*Zakon koji je “dodat radi greha”, bez greške ukazuje na sistem za korekciju, koja traje sve do onog trenutka dok “seme ne dodje.” Moralni zakon je taj koji se ovde naziva grehom. “Dodati” zakon, o kome Pavle govori, figurativno je obezbedjivao oproštaj greha sve do trenutka dok prava Žrtva ne bude prinešena.*¹²¹

¹²⁰ Pismo Vagonera Dž.I. Batleru bilo je naznačeno na 10.februar 1887-e godine, ali je on sačekao sa objavljivanjem sve do kraja sastanka Generalne konferencije u Mineapolisu 1888-e godine. R.Djuj Hotel čitao je „Jevandjelje u Galatima“ i „zakon u knjizi Galatima“ tek posle konferencije u Mineapolisu, 10.novembra 1888-e godine. Clinton L. Wahlen, *op. cit.*, p. 70.

¹²¹ G. I. Butler, *The Law in the Book of Galatians: Is It the Moral Law, or Does It Refer to that System of Laws Peculiarly Jewish?* (Review and Herald Publishing House, Battle Creek, Mich.: 1886), p. 44.

Vagoner je odgovorio:

Iako je zakon postojao u svojoj svojoj sili i pre izgnanstva, on je ipak “došao”, “ušao”, bio izgovoren i dat, odnosno, “dodat” u ono vreme. Zašto? Da bi greh mogao da izobiluje, odnosno, “da bi greh odviše bio grešan zapovešću”, da bi ono što je ranije bio greh, sada još jasnije bilo posmatrano kao greh. Na ovaj način je zakon “dodat”, “radi greha.” Ako greha ne bi bilo, tada ne bi bilo potrebe da zakon “dodje” na Sinaju. Zašto je radi greha bio dodat? “Da bi greh mogao da izobiluje”, odnosno, da se greh učini većim nego ikada ranije, tako da ljudi mogu biti odvedeni k prevelikoj blagodati Božjoj koja se javila u Hristu. Tako je on postao učitelj, pedagog, da ljude dovodi Hristu, kako bi bili opravdani verom, i da bude učinjen pravdom Božjom u Njemu. Kasnije se govori o tome da zakon nije u suprotnosti sa Božjim obećanjima. On radi u harmoniji sa obećanjima, jer bez obećanja, zakon ne bi imao efekta. A ovo na najbolji način svedoči o beskonačnosti zakona.¹²²

Što se tiče zakona kao učitelja, Batler ga je

. . . primenio vremenskom sistemu zakona u kome su jevreji i prozeliti bili “zatvoreni”, “u palati”, sve dok “zid razdvajanja” nije bio “slomljen”. Ovo je bio “surov” sistem, “jaram greha” koji oni nisu mogli nositi, koji je bio “protiv” njih i “suprotan” u odnosu na njih...¹²³

Neke izjave koje je starešina Batler davao, ukazivale su na ne tako male razlike u planu spasenja od jedne dispencije do druge. Na primer, “dodati” zakon, o kome Pavle govori, figurativno je obezbedjivao oproštaj greha sve do trenutka dok prava Žrtva ne bude prinášena. Implikacija je da oproštaj greha nije bio realnost za jevreje Starog Zaveta, već samo figurativno. Batler je ponovo išao ovom linijom.

¹²² E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians. A Review* (Pacific Press, Oakland, California: 1888), pp. 26, 27.

¹²³ G. I. Butler, *op. cit.*, p. 53.

*Radi toga nije bilo ispravno držati se te stene razdvajanja između njih i ostalih. Sada su svi stajali kao jednaki pred Bogom. Svi Mu se moraju približiti kroz Mesiju koji je došao na svet; jer samo kroz Njega čovek može biti spasen.*¹²⁴

U šemi starešine Batlera, Vagoner je uočio dva metoda spasenja; jedan kroz sistem korekcije za jevreje pre prvog dolaska, a drugi kroz Mesiju za jevreje, a za neznabožce kroz krst. Vagoner je odgovorio direktno Batleru:

*Čini se da vaše reči idu u tom pravcu i da govore da su se pre prvog dolaska (Hrista) ljudi približavali Bogu kroz ritualni zakon, a posle toga su Mu se približavali kroz Mesiju; međjutim, ukoliko želimo da nadujemo bilo kakvu podršku za ideju da se ljudi mogu približiti Bogu na bilo koji drugi način osim kroz Hrista - tada moramo da izadjemo van granica Biblije. Amos 5:2; Mihej 6:6-8 i mnogi drugi tekstovi veoma jasno dokazuju da ritualni zakon sam po sebi nikada nije mogao da omogućiti ljudima da kroz Njega pridju Bogu.*¹²⁵

Starešina Batler je govorio i o figurativnom opraštanju pre prvog dolaska.

*Moralni zakon je taj koji je označen kao onaj koji je dodat radi greha. Međjutim, "dodati zakon" o kome Pavle ovde govori, obezbedjivao je oproštenje greha figurativno sve do onog trenutka dok prava Žrtva ne bude prinesena.*¹²⁶

Vagoner je pokazao svoje nezadovoljstvo povodom ove Batlerove izjave:

*...Postoji ideja u ovom citatu koja se, na moju žalost, u poslednje vreme poučava u jednom odredjenom stepenu. A to je ono što u takozvanoj jevrejskoj dispencaciji navodi da je opraštanje greha bilo samo figurativno. Tvoje reči veoma jasno ukazuju na to da nije bilo stvarnog opraštanja greha i to sve dok Hristos, kao prava Žrtva, nije bio prinešen.*¹²⁷

¹²⁴ G. I. Butler, *The Law in the Book of Galatians: Is It the Moral Law, or Does It Refer to that System of Laws Peculiarly Jewish?* (Review and Herald Publishing House, Battle Creek, Mich.: 1886), p. 44.

¹²⁵ E. J. Waggoner, *op. cit.*, p. 12.

¹²⁶ G. I. Butler, *op. cit.*, p. 44.

¹²⁷ E. J. Waggoner, *op. cit.*, p. 29.

Vagoner je izjavljivao da teologija starešine Batlera ograničava spasenje samo na generaciju koja je živela u vreme prvog Hristovog dolaska.

Vi kažete da apostol Pavle, govoreći o dispencijama, a ne o ličnom iskustvu, kaže da dovesti ljude Hristu znači dovesti ih do prvog dolaska i “sistemu vere koja se tamo otkrila”. Ovo je međjutim, najslabiji stav koji ste mogli zauzeti, i ukoliko bi to imalo neko značenje, to bi onda značilo da je zakon dostigao svoj cilj samo za to pokoljenje koje je živelo u vreme prvog Hristovog dolaska. U smislu u kome vi koristite ovu terminologiju, to bi značilo da više nikada nijedan čovek ne bi mogao doći Hristu. Da bi zakon doveo ljude ka Hristu, u smislu u kome ga ti koristiš, tačnije do Njegovog prvog dolaska, on bi morao da im produži živote. Adam bi morao da živi najmanje 4000 godina. Jer, dozvolite mi još jednom da ponovim: tekst ne kaže da je zakon bio učitelj koji je ukazivao čoveku na Hrista, već je trebao da ih dovede Hristu.¹²⁸

Batlerova pozicija da je “učitelj” bio ceremonijalni zakon u vreme stare dipenzacije, dovela je do toga da Galatima 3:24 protumači kao da govori da rituali “dovode” svoje poštovaloce do Hrista nove dispencacije. Ovakvo nerazumevanje dispencacija ovog teksta dovodi do literalizma, što je očigledno apsurd. Da bi tekst bio istinit u ovakvom tumačenju, Adam, koji je za svoje grehe žrtvovao jagnje, morao je posredstvom zakona biti održavan u životu sve dok Hristos ne dodje po prvi put. Sa druge strane, ako se Galatima 3:24 posmatra kao “lično iskustvo”, tada to više nije dispencacionalni tekst, već opis onoga što se dešava u srcu kada moralni zakon osudjuje greh i vodi ka pravednosti Hristovoj.

Starešina Batler je priznavao opravdanje verom, međjutim, držanje zakona i Subote zauzimali su najvažnije mesto u njegovim pogledima. Bog je pod Starim Zavetom izrailjcima dao ceremonijalni zakon sa ciljem da ih odvoji od ostalih naroda i obeleži ih kao Svoj izabrani narod. Da su bili poslušni ovim zakonima živeli bi.

Ova dva zaveta bila su pre svega, čini se, dva metoda spasenja u Batlerovoj teoriji, kao svrha simbola, odnosno tipa, istaknuti kao izraz

¹²⁸ E. J. Waggoner, *Ibid.*, pp. 44.

upravo tog ljudskog iskustva čiji su trebali da budu svedoci. Stari zavet bio je za Izrael pre Hrista, dok je novi zavet bio za duhovni Izrael posle Hrista. Izgledalo je kao da je spasenje delima postojalo samo za jevreje pod starom dispencijom. Oni su bili ti koji su bili izabrani u odnosu na druge narode.

E. J. Vagoner je moralni zakon posmatrao kao onaj koji je uredjen za ceo život. Kada je čovek pogrešio, došao je pod osudu i kaznu. Deset zapovesti bili su “dodate” ili “izgovorene” na Sinaju, zato što deca Izraela nisu priznavali svoju grešnost kao što je to uradio njihov otac Avram. Bog je istakao moralni zakon kao onaj koji ih je trebao dovesti Hristu, njihovoj pravednosti. Zakon nije imao dispencionalnu ulogu. Deset zapovesti su uvek imale ulogu da osudjene grešnike dovedu u podnožje krsta, kako bi se oni verom mogli spasiti.

Drevni sistem prinošenja žrtava bio je sredstvo pomoću koga se izražavala vera u Hrista. Ovaj sistem je postojao mnogo pre Sinaja, još za vreme Avelja, Noja i Avrama. Ovi patrijarsi su se služili ovim sistemom. Žrtve nisu bile sredstvo pomoću koga je bilo moguće dobiti oprostjenje greha. Samo Hristos može da oprašta grehe. Oni koji su verom u Hrista učestvovali u ovim obredima, pokazivali su da je njihova vera u očekivanu žrtvu Spasitelja bila istinita. Ovaj sistem, posle Hristove smrti na krstu, više se nije mogao posmatrati kao izraz lične vere.

Vagoner je razumeo opravdanje verom upravo zahvaljujući razumevanju zaveta. Stari zavet bio je u suštini “poslušaj i živi”. To je bilo ono obećanje naroda: “Sve što kaže Gospod činićemo.” Ovakva hvalisava izjava nije se tada dovodila u vezu sa grešnom ljudskom prirodom. Ona je onoga koji je to obećao samo stavila pod strašan jaram ropstva, zato što čovek u svojoj sili nikako nije mogao da ispuni zakon. Starozavetni um bio je ustvari stanje srca. Iz tog razloga on ne može biti ograničen vremenom. Svako ko je imao sličan pogled ovome u svom ličnom odnosu sa Bogom, bio je pod jarmom Starog Zaveta.

Sa druge strane, novi zavet bio je sva Božja obećanja. Bog je dao Svoje spasenje svakome ko je poverovao u Hrista. Uslov za spasenje bio je savršena poslušnost zakonu Božjem. Taj uslov bio je ispunjen od strane Hrista. Ovo je bilo obećanje koje je Bog dao Avramu, Isaku i Jakovu. Bog ga je obnovio sa Izrailjem na Sinaju, ali su ga oni u najvećoj meri odbacili svojim neverstvom.

Vetni zavet postojao je i za vreme Staroga zaveta isto tako kao što je postojao i posle Hristovog prvog dolaska kao i za vreme Njegove smrti

na krstu. Potvrda Novog zaveta krvlju Hristov čekala je krst. Bez obzira na to, efikasnost spasenja do krsta nije bila ništa manje realna. Posle krsta, vernik je mogao da uživa u potvrdi Novog zaveta i da sa verom posmatra Golgotu.

Ova dva otvorena pisma o Galatima poslanici, napisana od strane Džordža I. Batlera i E.J. Vagonera, glavni su izvori za određivanje teme o kojoj se diskutovalo na Generalnoj konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine. Ukratko govoreći, tema je obuhvatala pravednost kroz veru i njen odnos prema Božjem zakonu. Vagoner je razmatrao opravdanje kroz motive staroga i novoga zaveta.

Prema njegovoj teologiji, deset zapovesti bili su učitelj koji je vodio grešnika “do Hrista kako bi mogao biti opravdan verom.”

Generalna konferencija u Mineapolisu 1888

Institut za pastore, koji je otvoren 10.oktobra, u crkvi na raskrnicu 4-te Južne Avenije i Lejk ulice, u Mineapolisu, Minesota, postojao je sve do 16 oktobra.¹²⁹ Održavao se u podrumu crkve. On je trajao zaključno sa 17.oktobrom kada je počela Generalna Konferencija.

Kada je institut bio otvoren, Elen Vajt je reagovala na pismo koje joj je starešina Batler poslao. Ona je svojoj snaji, Meri Vajt, pisala sledeće:

*Starešina Batler mi je poslao veoma dugačko pismo u kome na veoma oprezan način iznosi neke opušbe protiv mene, ali takve stvari me uopšte ne dotiču... Starešine Smit i Batler ne vole da se bilo šta govori o zakonu u Galatima, ali ja ne vidim kako je to uopšte moguće izbeći. Sutra uveče zakon u Galatima biće stavljen na red i o tome će se diskutovati.*¹³⁰

U Subotu uveče, 13.oktobra, delegatima je pročitano dugačko pismo starešine Batlera i to ih je držalo budne sve do deset sati naveče. Elen Vajt je pisala Mariji Vajt: "Pismo koje je napisao starešina Batler je bilo dobro za otvaranje ovog pitanja, tako da se mi sa time slažemo."¹³¹

¹²⁹ Hronologija koje ovde praćena, preuzeta je od Clinton Wahlen, "Izabrani aspekti eshatologije Ellet J. Waggoner-a i njihova veza sa njegovim razumevanjem opravdanja veroma, 1882-1895," (Andrews University Seventh-day Adventist Theological Seminary, 1988), pp. 71-77.

¹³⁰ E. G. White, Letter to Mary White, October 9, 1888, Minneapolis, Minnesota. *EGW 1888*, pp. 66-68.

¹³¹ *Ibid*, p. 68.

U ponedjeljak, 15. oktobra, E.J. Vagoner je počeo seriju od devet predavanja na temu zakona i jevandjelja. Svoje sedmo predavanje on je izneo u četvrtak, 18.oktobra, u devet sati. Govorio je o zakonu u Galatima.¹³²

Nije bilo nikakvih sumnji po pitanju teme Vagonerovih prezentacija. One su razmatrale vezu između opravdanja verom i moralnog zakona. Osim toga, zakon i zaveti u Galatima 3 bili su prezentovani kao nešto što je u usko povezano sa opravdanjem. Njihovo ispravno razumevanje oblikovaće treću andjeosku vest iz Otkrivenja 14:12.

U petak, 19.oktobra, za vreme Vagonerove sedme lekcije, citiran je tekst iz Galatima 3:17:

“Ovo pak velim: zavjeta, koji je od Boga potvrđen za Hrista, ne odbacuje zakon, koji je postao poslije četiri stotine i trideset godina, da ukine obećanje.”

A zatim je uporedio “zavet sa Avramom sa drugim zavetom.”¹³³ Time je želeo da pokaže da je večni zavet potpuno jednak drugom obećanju koje je Bog dao Avramu kroz Hrista.

U nedelju, 21 oktobra, Vagoner je izneo svoju osmu prezentaciju:

U 9 sati ujutru starešina Vagoner je nastavio svoje prezentacije o zakonu i jevandjelju. Proučavanje Pisma bilo je zasnovano na Delima Apostolskim 15 poglavlje i Galatima 3 i 4 poglavlje, sa upoređivanjem sa Rimljanima 4 i ostalim poglavljima ove poslanice. Njegov cilj bio je da pokaže da je ključna tačka spora bila opravdanje verom u Hrista, vera koja nam se priznaje kao i Avramu, za pravdu. Zavet i obećanja dati Avramu su zavet i obećanja dati i nama.¹³⁴

¹³² R. Dewitt Hottel, “Diary of R. Dewitt Hottel, Quicksburg, VA-1888,” *MMM*, p. 506.

¹³³ W. C. White, “Notes Made at Minneapolis, Minnesota, October, 1888,” *MMM*, p. 424.

¹³⁴ “Third Day’s Proceedings, Friday, Oct. 19, 1888,” *General Conference Daily Bulletin* 2, 1 (Oct. 21, 1888), p. 1.

Očigledno je da je u jednom trenutku konferencije, Vagoner iskoristio zavetnu alegoriju Sare i Agare u Galatima 4:21 i dalje, i tvrdio da je stari zavet (Agara) bio uslov za spasenje delima koje je još uvek postojalo paralelno sa novim zavetom.¹³⁵

U skladu sa sećanjima R.T. Neša,¹³⁶ koji je bio delegat 1888-e godine, starešina Morison, u pokušaju da opovrgne Vagonera, ukazivao je na to da su adventisti uvek verovali u opravdanje verom i da su bili deca slobodne žene u alegoriji o zavetima u Galatima 4.

U ponedjeljak, 22.oktobra, starešina Vagoner je izneo i svoje deveto predavanje. Bila je to “diskusija o zakonu u Galatima, odnosno, o opravdanju verom koja je trajala sat i po vremena.”¹³⁷ Drugi izvor, koji je izveštavao takodje o ovom sastanku, napisao je: “Rano ujutru, starešina Vagoner govorio je na sastanku na temu dva zaveta i njihova veza sa zakonom”.¹³⁸

U utorak, 23.oktobra, dato je vreme Uriji Smitu, R.M. Kligoru i J.H. Morisonu koji su poučavali o zakonu u Galatima. Starešina Morison je bio taj koji je od strane Generalne konferencije bio odredjen da prezentuje tradicionalni pogled na ceremonijalni zakon u Galatima poslanici. Ovaj dan bio je prekretnica za Elen Vajt.

Starešina R.M. Kilgor izjavio je nekoliko stvari tog dana na koje se Elen Vajt osvrnula prilikom njenog “jutarnjeg govora” 24.oktobra. Tada je rekla:

*Da je brat Kligor hodao blisko sa Bogom, ne bi se ponašao juče na onakav način i ne bi davao onakve izjave u vezi sa ovim što istražujemo. To jest - oni ne bi smeli iznositi nikakvu novu svetlost niti bilo kakve nove argumente, ne gledajući na to što se pozivaju na Reč Božju godinama, a opet nisu spremni da daju razlog za nadu koju imaju jer jednog čoveka ovde nema među nama. Zar nismo svi razmatrali ovu tematiku?*¹³⁹

¹³⁵ As he stated in *The Glad Tidings* (Oakland, California: Pacific Press Publishing Co., 1900, 184ff

¹³⁶ R. T. Nash, Letter to Ellen G. White Estate, June 25, 1955; Document File 189.

¹³⁷ “They Are for Temperance,” Minneapolis Tribune (October 23, 1888), p. 5. *MMM*, p. 557.

¹³⁸ “Sabbath Disclosures,” St. Paul Pioneer Press (October 22, 1888), p. 6. *MMM*, p. 582.

¹³⁹ E. G. White, “Morning Talk,” October 24, 1888. *EGW 1888*, p. 151.

Elen Vajt otkrila je brata Kilgora kao onog koji je rekao da ta “nova svetlost” o moralnom zakonu u Galatima 3, ne treba da bude prezentovana od strane E.J. Vagonera iz razloga što starešina Batler nije bio prisutan na sastanku.

W. C.Vajt, u svojim beleškama iz 1888-e godine sa konferencije, veoma detaljno je pisao o izjavama starešine Kilgora. Predstavljajući Generalnu Konferenciju, Kilgor je rekao:

Bio sam protiv toga da se ovo pitanje pokrene, posebno kada je rečeno da je dr Vagoner pogrešno protumačen. Smatram da je bila nesrećna stvar doći ovamo. Da je E.J. Vagoner bolestan, bio bih sigurno protiv toga da se ovde pojavi. To je kukavički. Ovakve prilke nije bilo, kao što je ima dr Vagoner. Brine me druga jedna stvar. Iskustvo od pre 16 godina. (Pogledajte “Svedočanstvo starešini” [J. H.] Vagoneru).¹⁴⁰

Starešina Kilgor smatrao je da diskusija o zakonu u Galatima nije u redu zato što starešina Batler nije bio prisutan. Ukoliko bi se starešina E.J.Vagoner nalazio u istom takvom stanju bolesti kao i starešina Batler, Kilgor bi se ustao protiv razmatranja zakona u Galatima radi njegovog odsustva. Iz razloga što je starešina Batler bio odsutan, to bi dalo nepravednu prednost starešini Vagoneru da o svojim verovanjima diskutuje sa delegatima. Zar Svedočanstva nisu već osudila primenu moralnog zakona u Galatima poslanici pre šesnaest godina, data starešini J.H.Vagoneru?

U sredu, 24.oktobra, Elen Vajt se obratila delegatima po povodu pokušaja starešine Kilgora da od Konferencije dobije rezoluciju koja će zatvoriti diskusiju o zakonu u Galatima poslanici. Elen Vajt je govorila:

Zauzeti poziciju da radi toga što starešina Batler nije ovde ne treba razmatrati ovo pitanje, znam da ovo nije od Boga. . . .

Neki kažu: “Tvoje molitve i tvoji govori podržavaju dr Vagonera.” Želim da vam kažem moja braćo, da nisam zauzela nikakvu poziciju; nisam razgovarala sa doktorom niti sa bilo kim na ovu temu, i nisam još uvek spremna da zauzmem stav. Ukoliko su stavovi starešine Vagonera pogrešni, da li bilo ko od nas može da kaže šta smo onda

¹⁴⁰ W. C. White, “Notes Made at Minneapolis, October, 1888.” *MMM*, p. 424.

ovde radili juče? Ako imamo istinu, ona će stajati. Istine koje imamo stoje čvrsto već godinama - treba li starešina Batler da dodje i kaže nam koje su to istine?

...Starešina Kilgor, od trenutka kako sam od vas čula vašu primedbu, ogorčena sam i više nego što to mogu da vam pokažem i zato sam izgubila poverenje u vas.¹⁴¹

Očigledno je Elen Vajt gajila poverenje da će Bog voditi Svoj narod, onda kada su oni verovali Njegovoj Reči, a ne verovanjima velikih ljudi.

A zatim je usledio nastup veoma veštog govornika J.H. Morisona, predsednika Ajova Konferencije. R.T. Neš se prisetio: "...opozicija je izabrala čoveka koji će se obraćati njima u opoziciji. Starešina J.H.Morison bio je njihov glasnogovornik."¹⁴² On je imao tablicu sa opozicionim predlozima ovako napisanu:

(1) "Rešeno - da je the Zakon u Galatima ceremonijalni zakon" sa svojim imenom pored toga.

(2) "Rešeno - da je zakon u Galatima moralni zakon."

"Poslednja izjava bila je napisana za Vagonera da je potpiše. Ali je on odbio da to uradi, kako je rekao, iz razloga što on nije došao na debatu."¹⁴³

Starešina Morison "je izrazio svoje protivljenje jer na debati nije bio prisutan niko ko je posebno izučavao ovu temu."¹⁴⁴ A zatim je i sam počeo da govori o problemu "zakona u Galatima." Da li je ovo poverenje u zakon koji treba držati, ili u zakon koji ne treba držati?"¹⁴⁵ Za Morisona, zakon o kome Pavle govori u Galatima, koji ne treba držati, bio je ceremonijalni zakon.. "Koja je tema poslanice Galatima - Mojsijev zakon."¹⁴⁶ U jednom trenutku, on je čak i rekao da je zakon u Galatima 5:3 bio "još jedan čiji je deo bilo obrezanje."¹⁴⁷

¹⁴¹ E. G. White, "Morning Talk," October 24, 1888. *EGW 1888*, pp. 151-153.

¹⁴² R. T. Nash, "An Eyewitness Account." *MMM*, p. 352.

¹⁴³ LeRoy E. Froom, *Movement of Destiny* (Washington, D. C.: Review and Herald Publishing Association, 1971), p. 243.

¹⁴⁴ *MMM*, p. 424.

¹⁴⁵ *Ibid.*, p. 425.

¹⁴⁶ *Ibid.*

¹⁴⁷ *Ibid.*

Kada je došao do Galatima 3, starešina Morison je rekao da je, prema beleškama W.C.Vajta u to vreme – “poglavlje 3 (Galatima) Pavlov argument. . . da je jaram ropstva, ceremonijalni zakon.”¹⁴⁸

Morison je bio zagovornik za ceremonijalni zakon u Galatima poslanici.

Starešina J.H. Morison govorio je o Galatima 5:1 sledeće: “Šta znače jaram ropstva i sloboda? Jaram nisu deset zapovesti, već ceremonijalni zakon.”¹⁴⁹

E. G.Vajt dala je svoje vidjenje onome što su govorile starešine R.H. Kilgor, Urija Smit i J.H. Morison:

*Kada su došli na jutarnji sastanak, bila sam veoma iznenađena kada sam čula da starešina Kilgor tako govori pred velikim auditorijumom i vernika i nevernika - po mom mišljenju, te reči nije mogao diktirati Duh Gospodnji. Posle njega, na istu temu i sličan način govorio je starešina Smit, kasnije je i brat Morison počeo da govori i sve je bilo tako osmišljeno da stvori simpatije, koje po mom mišljenju nisu bile po volji Božjoj. Bilo je sve to na ljudski način a ne božanski. I tada sam po prvi put pomislila da možda ipak nemamo dobre stavove, pre svega po pitanju zakona u Galatima, jer istina svakako ne zahteva takav duh da bi bila podržana.*¹⁵⁰

Ova izjava ukazuje na to da se i Elen Vajt držala mišljenja da se u Galatima 3 radi o ceremonijalnom zakonu. Bilo kako bilo, način na koji su se Kilgor, Smit i Morison obraćali slušaocima kako bi zadobili njihove simpatije, pokrenuli su Elen Vajt da se po “prvi put” zapita da li je stav da se u Galatima 3 radi o ceremonijalnom zakonu uopšte ispravan.

Upravo taj duh koji je vladao prilikom tog susreta, pokrenuo je na to da promeni svoje mišljenje. Proći će još neko vreme pre nego što ona podrži Vagonera i njegov stav o moralnom zakonu u Galatima 3, ali upravo ovo je bio taj momenat kada je ona počela da sumnja u nepravilnost stavova da se u Galatima 3 radi o ceremonijalnom zakonu.

¹⁴⁸ *Ibid.*, p. 426.

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ E. G. White, “Looking Back at Minneapolis,” December, 1888. *Ibid.*, p. 221.

Ona je počela da sumnja u tradicionalni pogled o ceremonijalnom zakonu u Galatima radi duha manipulacije koji su pokazali u svojim govorima Kilgor, Smit i Morison.

Kakav duh je E.J. Vagoner pokazao kroz njegove prezentacije? Elen Vajt je rekla: "Insistirala sam na tome da se neguje pravi duh, Hristov duh, kao onaj koji je pokazao starešina E.J. Vagoner prilikom svojih prezentacija..."¹⁵¹ Očigledno je da on svojim ponašanjem nije manipulisao svojim slušaocima.

U nedelju, 4. novembra, poslednjeg dana konferencije, Elen Vajt je pisala svojoj snaji Meri Vajt:

*Ovo je bio težak sastanak, gde smo Vili i ja morali da sledimo za svakim momentom, kako ne bi bilo nepredvidjenih koraka, donetih zaključaka, koji bi mogli naneti štetu radu u budućnosti.*¹⁵²

Postojao je u tim trenucima i pokret koji je trebao da usmerava glasanje prilikom zauzimanja ispravne pozicije po pitanju zakona i jevandjelja.

A.T. Džons se kasnije (1907) prisećao tih pritisaka na konferenciji:

U Mineapolisu 1888-e godine, administracija Generalne Konferencije je uradila sve što je mogla kako bi denominaciju pripremila za glasanje za zavet "Budite poslušni i živite", i opravdanju delima.

*Taj pokušaj tada nije uspeo; ali od tada pa sve do danas, taj duh i ta stihija nikada nije prestala; i tek tada, kada su shvatili da ne mogu da ostvare svoje namere, počeli su da ispovedaju opravdanje verom. Medjutim, nikada to nisu prihvatili kao istinu. Oni nikada to nisu prihvatili kao život i pravednost od Boga, već samo kao "doktrinu" koju je trebalo uneti u spisak ili staviti kao još jednu "temu" pored ostalih "doktrinarnih tema".*¹⁵³

¹⁵¹ E. G. White, "Looking Back at Minneapolis," Ms 24, 1888. *op. cit.*, p. 219

¹⁵² E. G. White, Letter to Mary White, November 4, 1888, Minneapolis, Minnesota. *op. cit.*, p. 182

¹⁵³ Alonzo T. Jones, "God's Everlasting Covenant," Remarks made in the Battle Creek Sanitarium Sabbath School, n.p., July 20, 1907, p. 31.

Vrlo je verovatno da je bilo nekoliko prilika gde se pokušalo sa glasanjem.

W. C. Vajt je zabeležio—

*...ovde postoji velika opsesija za ortodoksijom. Na zasedanju koledža donet je zaključak da neće biti nikakvih novih doktrina sve dok ona ne bude priznata od strane Generalne Konferencije. Majka i ja bili smo krajnje umorni posle teške borbe.*¹⁵⁴

Dokazi ukazuju na to da je Vagoner prezentovao opravdanje verom u kontekstu večnog zaveta i zakona u Galatima, Rimljanima i Jevrejima. Iako zaista predavanja Vagonera nisu zapisane, očevici, kao što je W.C. Vajt, napravili su beleške. Postoje neki novinski članci, kao i “svakodnevne vesti” Generalne Konferencije, koji potkrepljuju ove navode.¹⁵⁵ Osim toga, Vagonerovi članci u “Znacima Vremena” kao i “Jevandjelje u Galatima” napisani neposredno pred konferenciju u Mineapolisu, ukazuju na to da je ta vest bila prezentovana sa njegove strane.

E.J. Vagonerova poruka o opravdanju verom, bila je izgradjena na razumevanju zakona i dva zaveta. Nerazumevanje, umanjivanje ili odbacivanje bilo kog aspekta ovog tria potpuno bi uništilo poruku 1888-e. Zakon u Galatima 3 možda nikada nije bio medjaš, ali je bio veoma važan za razumevanje Božjeg plana spasenja kroz vekove.

Poruka o stvarnoj svrsi zakona u Galatima 3, zajedno sa opravdanjem verom, u Mineapolisu je odbačena od strane mnogih adventističkih vodja. Elen Vajt je ostala otvorena za pitanja, i u iščekivanju proučavanja Pisma. Takav stav imala je i po pitanju razumevanja zaveta. U svakom slučaju, ona je u potpunosti podržala vest o opravdanju verom.¹⁵⁶

¹⁵⁴ W. C. White, Letter to Mary White, November 3, 1888, Minneapolis, Minnesota. *MMM*, p. 123.

¹⁵⁵ Clinton Wahlen, “What Did E. J. Waggoner Say at Minneapolis?” *Adventist Heritage* 13, 1 (Winter, 1988), pp. 22-37.

¹⁵⁶ “‘A zakon nam bi čuvar do Hrista, kako bi mogli biti opravdani verom’ (Gal. 3:24). U ovom pismu, Sveti Duh kroz apostole govori posebno o moralnom zakonu. Zakon nam razotkriva greh i primorava nas da osećamo potrebu za Hristom i da Mu trčimo radi pomilovanja i mira, pokazujući naše pokajanje pred Bogom i veru u našeg Gospoda Isusa Hrista.

Nepostojanje želje da se ostave već zauzeta mišljenja i da se prihvati ova istina, imali su svoj temelj velikog protivljenja koje se pojavilo u Mineapolisu protiv poruke koju je Gospod poslao kroz braću E.J. Vagonera i A.T.Džonsa.” Ellen G. White, *Selected Messages*, Book One, (Review and Herald Publishing Association, Washington, D. C.: 1958), p. 234.

*Vidim...lepotu istine u prezentaciji o opravdanju u Hristu, a vezano za zakon kao što nam je doktor to predstavio. To je sve u savršenoj harmoniji sa svetlom koje mi je Bog slao tokom svih ovih godina mog iskustva.*¹⁵⁷

Posledica konferencije 1888 godine bila doktrinalna konfuzija oko ovih tačaka, kao i čarke medju braćom i sestrama. Crkva je morala da prodje veoma dug put kako bi rešila ove probleme.

¹⁵⁷ E. G. White, "To Brethren Assembled at General Conference," November 1888, *op. cit.*, p. 164.

1890 - Mineapolis

ponovo

Druga mogućnost da se vernici crkve edukuju po pitanju poruke iz 1888-e godine a vezano za zavete, bila je “Subotnja škola o poslanici Jevrejima” za starije. Ona je trajala od 5.oktobra 1889-te godine do 21.juna 1890-te godine. Starešina J.H. Vagoner bio je autor lekcija za tri kvartala. Umro je od aneurizma, 17.aprila 1889-te godine, pre nego što je završio.¹⁵⁸ Tako je starešina E.J. Vagoner bio zamoljen da završi njihovo pisanje. Elen Vajt spominje da je E.J. Vagoner bio autor i biblijske pouke za prvi kvartal 1890.¹⁵⁹

Ove lekcije bile su vredne proučavanja. Misleći na zavet na Horivu, Vagoner je pitao: “...U čemu je bio nedostatak prvog zaveta? Odgovor je bio - u obećanjima.”¹⁶⁰ (Jevrejima 8:6,7). Prvi zavet bio je obećanje od strane naroda da će oni sebe učiniti svetima.¹⁶¹ To je bilo nemoguće.

Zatim Vagoner nastavlja pitanjem:

*...Gde je suštinska razlika između prvog i drugog zaveta? U prvom zavetu su ljudi ti koji obećavaju da će se učiniti svetima; u drugom Bog kaže da će On to učiniti za njih.*¹⁶²

*Ta pravednost pokriva sve prošle grehe, ona se vidi u životu kroz dobra dela.*¹⁶³

¹⁵⁸ J. N. Loughborough, “Elder J. H. Waggoner,” ST 15, 19 (May 20, 1889), p. 294.

¹⁵⁹ E. G. White, Letter to Willie and Mary White, March 13, 1890, Battle Creek, Michigan. *EGW* 1888, p. 627. They were also discussed in Dan T. Jones, Letter to E. W. Farnsworth, February 9, 1890, Battle Creek, Michigan.

¹⁶⁰ *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews for Senior Classes*. Jan. 4 to Mar. 29, 1890, (Oakland, California: International Sabbath-School Association, 1889), p. 10.

¹⁶¹ *Ibid.*, p. 11.

¹⁶² *Ibid.*, p. 13.

¹⁶³ E. J. Waggoner, “Letter to the Hebrews. Chapter 8:8-13,” ST 16, 1 (January 6, 1890), p. 10.

Citirajući Galatima 4:24, Vagoner ukazuje na to da Stari zavet “vodi ka ropstvu”. Čovek je dužan da se povinuje zakonu kako bi bio oslobođen od “prošlih greha” i kako bi hodao u slobodi. I s obzirom da čovek nije sposoban da tako nešto postigne, prvi zavet, u kome narod obećava da će biti poslušan - ne donosi ništa osim ropstva.¹⁶⁴

Bog nikada nije napravio zavet sa neznabožcima (Efescima 2:12). Zavet je učinjen sa jevrejima (Rimljanima 9:4). Ukoliko bi neznabožci poverovali u Iskupitelja, tada bi i oni uživali blagoslove zaveta (Efescima 2:13-20).¹⁶⁵

I ukoliko nije bilo opraštanja greha pod starim zavetom, na koji način su se tada oni spasavali? Obrezanje je bilo znak toga da su Izraelci mogli da uživaju blagoslove zaveta koji je Bog učinio sa Avramom.

Taj zavet je bio zavet vere, već potvrđen rečju i zakletvom Gospoda, u Hristu, Semenu, i on nije mogao biti ukinut nikakvim budućim dogovorom. (Galatima 3:15-17).¹⁶⁶

Stari zavet imao je svoje mesto i u svetinji (Jevrejima 9:1). “Ovo su bili dodaci, potpuno nepotrebni za zavet, ali sa druge strane itekako potrebni kao tip žrtve i sveštenstva novog zaveta.”¹⁶⁷ Bili su tipični po svojoj prirodi. Nije bilo nikakvog razloga ukidati ih. Bili su to simboli koji su ukazivali na novi zavet. Praktikujući ih - ljudi su iskazivali veru u večni zavet.

Govoreći o prvom zavetu, Vagoner je rekao:

Svaki greh učinjen pod tim zavetom i koji je oprošten, oprošten je silom drugog zaveta, čiji je posrednik Hristos. I bez obzira na to što će Hristova krv biti prolita stotine godina kasnije posle sklapanja prvog zaveta, gresi su bili opraštani svaki put kada su bili ispovedani.¹⁶⁸

Bog je već potvrdio svoj zavet sa Avramom obećanjem i zakletvom.

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ E. J. Waggoner, “Letter to the Hebrews. Chapter 8:8-13,” *ST* 16, 2 (January 13, 1890), p. 26.

¹⁶⁶ *Sabbath-School Lessons on the Letter to the Hebrews for Senior Classes.* Jan. 4 to Mar. 29, 1890, (Oakland, California: International Sabbath-School Association, 1889), p. 17.

¹⁶⁷ E. J. Waggoner, “Letter to the Hebrews. Chapter 8:6-13,” *ST* 16, 3 (January 20, 1890), p. 42.

¹⁶⁸ E. J. Waggoner, “Letter to the Hebrews. Chapter 9:8-14,” *ST* 16, 5 (February 3, 1890), p. 74.

Ove “dve nepromenljive stvari, u kojima Bog zasigurno nije slagao” (Jevrejima 6:17.18), učinile su Hristovu žrtvu isto toliko efikasnom u vreme Avrama i Mojsija, kao i danas.¹⁶⁹

Stari zavet, koji je bio objavljen na Sinaju, nije postojao sam po sebi, ukoliko novi, ili drugi zavet, koji mu je prethodio i bio večan, nije bio kompitabilan sa njim. Vagoner je rekao:

To što se naziva “drugim zavetom”, praktično je postojalo i do objavljivanja zaveta na Sinaju, jer je zavet sa Avramom bio potvrđen u Hristu (Galatima 3:17); I samo kroz Hrista može imati vrednost ono što poznajemo kao drugi zavet...¹⁷⁰

Posle toga, kako je denominacija proučavala ove lekcije celog meseca, starešina Smit je objavio u časopisu “Glasnik” da se odriče odgovornosti za njih.

Svima onima, koji nam pišu po povodu novog teološkog pravca u lekcijama subotnje škole, ...Biblija...je naše jedino merilo za veru...

...Nije teško razumeti da Glasnik... odobrava sve što oni (teol.pravci) mogu sadržati...

...Nije samo privilegija, već i dužnost svakoga ko je primetio svoje neslaganje sa Pismom, da to odbaci bez griže savesti i svake rezerve.¹⁷¹

Ovo je to što je Smit napisao kao odgovor na sva pisma protivljenja po pitanju subotno-školskih lekcija, a koja su stizala iz cele zemlje, uključujući i Ajovu, Nebrasku, Ajdaho, Mičigen i Indijanu.

Den Džons izvestio je starešinu Olsena da -

Sve ide prilično dobro, osim po pitanju lekcija subotnje škole. Ja sam svestan toga da se po pitanju zaveta već digla prilično velika buka. O tome se vode diskusije na mnogim različitim učiteljskim sastancima.¹⁷²

¹⁶⁹ *Ibid.*

¹⁷⁰ E. J. Waggoner, “Letter to the Hebrews. Chapter 8:6-13,” *ST* 16, 3 (January 20, 1890), p. 43.

¹⁷¹ U. Smith, *RH* 67, 4 (January 28, 1890), p. 64.

¹⁷² Dan T. Jones, Letter to O. A. Olsen, January 16, 1890. Battle Creek, Michigan, paragraph 3.

Den Džons je bio zadužen za subotnju školu na kampu u Batl Kriku. Bio je prilično uznemiren činjenicom da su pouke subotnje škole bili napisane od strane E. Dž. Vagonera. On je tada pisao starešini Džordžu I. Batleru:

*Imam u vidu, posebno, naše poslednje pouke subotnje škole, u kojima je predstavljeno pitanje zaveta. Nikada u mom životu, nije se desilo ništa slično ovome što bi me tako ponizilo. Osećao sam se tako uznemireno svim time, da gotovo nisam znao kako da se ponašam niti šta da radim. One su se obrušile na nas kao grom iz vedrog neba, na neki način sakrivene, sve dok nam se nisu otkrile u svojoj svojoj lepoti.*¹⁷³

Den Džons pisao je i E.W. Farsvortu:

*...Čim je izašla nova pouka subotnje škole, u njoj je bilo puno toga što ja nisam odobravao po pitanju zaveta; stoga sam napustio mesto učitelja u subotnoj školi i nekoliko sedmica je nisam posećivao.*¹⁷⁴

Te lekcije trebale su dovesti do toga da se preispita kompletno pitanje o zakonu i zavetima. Ipak ova pitanja nisu bila rešena od strane denominacije 1888-e godine. Ona će nastaviti da budu “goruće tačke” koje će iznova provocirati tenzije. Sve je to podsećalo ponovo na Mineapolis.

Na toj konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine, fokus je bio stavljen na zakon, zavete i opravdanje verom. Biblijska škola za učitelje, od 5. novembra 1889-te do 25. marta 1890-te godine, ponovo je svoj fokus usmerila na pitanje zaveta.¹⁷⁵

U školi za učitelje A.T. Džons prezentovao je zavete. Jedan od učenika koji je bio prisutan na predavanjima, starešina E.P. Dekster, kasnije (1891-e) je napisao:

¹⁷³ Dan T. Jones, Letter to George I. Butler, February 13, 1890. Battle Creek, Michigan.

¹⁷⁴ Dan T. Jones, Letter to E. W. Farnsworth, February 9, 1890. Battle Creek, Michigan, p. 2, paragraph 2.

¹⁷⁵ “Teološka škola je sa teškoćom preživela zimu. Glavni predmet teoloških rasprava bili su zaveti, a tu temu nedavno ponovo su centar pažnje postavile lekcije subotnje škole koje je Vagoner pisao.” George R. Knight, *A User-Friendly Guide to the 1888 Message* (Review and Herald Publishing Association, Hagerstown, Maryland: 1998), p. 120.

*Nakon posećivanja lekcija brata Džonsa, proučio sam zavete u značajnijoj meri, i iako sam sa puno radosti primio novu svetlost koja je pratila izlaganje ove teme, ne mogu ostati slep na činjenicu da ova tema nije u potpunosti shvaćena od strane našeg naroda. Ovaj nedostatak, kao i nedostatak harmonije bio je vidljiv u lekcijama subotnje škole o poslanici Jevrejima. Od tog trenutka, čini mi se da je ova tematika bila izbegavana.*¹⁷⁶

Zbog nemogućnosti da ostane do nove godine, A.T. Džons je morao da napusti Njujork pre Božića 1889-te godine, jer je trebao da stupi na novu dužnost u *The American Sentinel*.

E.J. Vagoner bio je zamena za A.T. Džonsa. Den Džons je tada rekao H.E. Robinsonu da je “dr Vagoner veoma nevoljno pimljen na ostatak mandata.”¹⁷⁷

E.J. Vagoner je predavao u biblijskoj školi predmet iz knjige Isaije tokom poslednjeg kvartala 1889-te godine.¹⁷⁸ Ali već početkom naredne godine, on je objavio da će promeniti pravac i da će učiti o zavetima.

Den T. Džons bio je odgovorna osoba u školi za vreme odsustva direktora, profesora W.W. Preskota. Starešina Džons je pisao o tome šta se tada dešavalo:

*...Čuo sam da je dr Vagoner objavio u svojoj školi da će od narednog ponedeljka početi da drži predavanja po pitanju zaveta. Malo sam razmislio i odlučio da odem i da se posavetujem sa bratom Vajtom i doktorom vezano za ovo pitanje i da ću se potruditi da ih ubedim da odlože ovo, makar do trenutka dok se profesor Preskot i starešina Olsen ne vrate.*¹⁷⁹

¹⁷⁶ E. P. Dexter, Letter to E. G. White, March 11, 1891. Dexter said that “Bro. A. T. Jones [was] at the ministers’ institute, Battle Creek, 1888-89.”

¹⁷⁷ Dan T. Jones, Letter to H. E. Robinson, January 3, 1890, Battle Creek, Michigan, p. 1, paragraph 3.

¹⁷⁸ Dan T. Jones, Letter to M. Larson, January 2, 1890, Battle Creek, Michigan, p. 2, paragraph 1.

¹⁷⁹ Dan T. Jones, Letter to E. W. Farnsworth, February 9, 1890, p. 2, paragraph 2.

Den Džons je smatrao da “ukoliko se Vagoner ne bi konsultovao sa savetom škole ili drugim članovima fakulteta, to bi zaisgurno izazvalo veliko nezadovoljstvo u mnogim krajevima.”¹⁸⁰

Den Džons je stoga prvo otišao kod starešine W.C. Vajta povodom ovog problema. Starešina Vajt ga je tada posavetovao da ode kod dr Vagonera kako bi rešio taj problem. Tako je u petak, Džons razgovarao sa Vagonerom kako bi sa svojim predavanjima sačekao, barem dok to ne bude rešeno sa profesorom Preskotom i starešinom Olderom. Njih dvojica su o ovom problemu razgovarali nekoliko sati. Vagoner je već isplanirao da u ponedeljak počne sa svojim predavanjima i nije ni pomišljao da se predomisli.

U ponedeljak, oko šest sati uveče, dr Vagoner je Denu Džonsu uručio pismo u kome je bila ostavka na jedan razred gde su trebali da budu predavani zaveti. Ovo je Džonsa bacilo u zbunjenost jer nije znao šta da uradi. Tako je u utorak pokušao da nagovori dr Vagonera da se predomisli, ali nijedan od njih nije pristao na kompromis. Tako je između Den Džonsa i W.C.Vajta odlučeno da Urija Smit preuzme taj razred. Zatim su Den Džons i Urija Smit

...odlučili da “izglade” celu situaciju pred razredom koliko smo mogli, izjavivši da je bilo mnogo bolje za brata Smita da dodje zbog nekih svojih obaveza i da se pitanje zaveta odloži u tom trenutku, da se dr Vagoner preforsirao i da mu je potreban odmor; da se očekuje da će brat Smit pomagati u biblijskoj školi, i tako dalje. Na mene su stavili obavezu da svu ovu stvar iznesem pred razred. Nakon što je odluka bila doneta ostalo nam je samo deset minuta pre časa koji će brat Smit preuzeti. Tako sam otišao tamo sa bratom Smitom i došao samo nekoliko minuta pre nego što je doktor završio čas. Kada je završio on (dr Vagoner) je rekao: “Ponekada se dešavaju neočekivane stvari, i nešto veoma neočekivano se upravo desilo meni. Na moje veliko čudjenje, dogodile su se neke zamerke na moje predavanje po pitanju zaveta u ovoj školi, i ja se u ovom trenutku više neću baviti ovim pitanjem. Brat [D. T.] Džons će vam objasniti sve oko promena koje su načinjene.” Ovo je u potpunosti poremetilo moj mali govor koji sam pripremio; tako da je jedino što sam u tom trenutku

¹⁸⁰ Dan T. Jones, Letter to C. H. Jones, February 1890, p. 3, paragraph 1.

*mogao da kažem bilo da je jednostavno odlučeno da se odloži pitanje zaveta, u krajnjoj meri bar u tom trenutku, i da će se brat Smit baviti pitanjem svetinje.*¹⁸¹

Ispostavilo se da je Den Džons bio mnogo manje iskren sa studentima po pitanju razloga zbog kojih je dr Vagoner napustio ovaj razred.

U nedelju ujutru, 16 februara, u istočnom delu kampa,¹⁸² Urija Smit je napravio kratak sažetak svojih pozicija po pitanju zaveta. On je izložio plan spasenja kroz zavete koji su dati Adamu, Avramu i Izraelu. Smit je govorio da je Izrael bio pod “Adamovim zavetom; da su bili pod Avramovim zavetom.”¹⁸³ i da su oni kao narod “bili Njemu poslušni, da su držali Njegove zapovesti i zakone”, tada bi On od njih napravio veliku naciju. Smit zaključuje:

*Dakle, moje razumevanje je da su dva zaveta bile dve dispenzacije, kroz koje je Bog radio kako bi ostvario svoj plan koji je u početku napravljen sa Avramom.*¹⁸⁴

Dok je dr Vagoner imao svoju prezentaciju u ponedeljak 17. februara, koja je trajala dva sata, Den Džons je primetio:

*Ništa nije prezentovano protiv čega bi starešina Smit ili ostali koji su se bavili pitanjem zaveta mogli uputiti prigovor, sve do poslednjeg dela prezentacije kada je dr Vagoner napravio paralelu između starog i novog zaveta, pokazavši da svaki od njih ima tri ključne tačke: prva - pravednost, druga - nasleđivanje zemlje i treća - carsko sveštenstvo. S tim što u prvom sve zavisi od poslušnosti naroda; dok u drugom, ili novom zavetu, Bog to radi za ljude.*¹⁸⁵

Džons je bio protiv ideje da su stari i novi zavet - dva potpuno različita zaveta.

¹⁸¹ Dan T. Jones, Letter to George I. Butler, February 13, 1890.

¹⁸² Dan T. Jones, Letter to J. O. Corliss, February 16, 1890, Battle Creek, Michigan, p. 2, paragraph 1.

¹⁸³ Uriah Smith, “Remarks of Eld. Uriah Smith at the Bible-School, Feb. 16th, 1890,” p. 3.

¹⁸⁴ *Ibid.*, p. 4.

¹⁸⁵ Dan T. Jones, Letter to R. A. Underwood, February 18, 1890, Battle Creek, Michigan, p. 2, paragraph 0.

Po rečima Dena Džonsa, između Vagonera i Smita postojala je saglasnost po pitanju ciljeva oba zaveta: neophodnost pravednosti, obnova zemlje i sveštenstvo svih koji veruju.

Starešina O.A. Olsen bio je prisutan na Vagonerovoj prezentaciji. On je rekao: “Moje mišljenje je da je dr Vagoner doneo veoma važnu istinu po ovom pitanju.”¹⁸⁶

Starešina Smit nastavio je svoju zvaničnu prezentaciju u sredu, 19.februara 1890-te godine. Edson Vajt vodio je tom prilikom beleške. Smit je rekao da je sve bilo u harmoniji po pitanju opravdanja verom. I zatim je nastavio:

*Medjutim, kada je u pitanju tema o zavetima, postoje neke tačke, neki tekstovi iz Pisma, gde se čini da postoji razlika u mišljenju po pitanju same primene.*¹⁸⁷

...Smatram da obećanje Avramu počinje upravo ovde i obuhvata njegovo direktno potomstvo, i zatim ide dalje kroz bukvalno seme (to jest, zavet je načinjen za direktne potomke) i kroz bukvalno seme prelazilo je na širi plan - sve do potpunog završetka plana, iskupljenja čoveka, obnovljenja zemlje i konačne vladavine nasleđjem. U razvoju tog obećanja, po mom razumevanju, Bog je formirao dve dispencije, dve etape, ako se smem tako izraziti, u razvijanju ovog posla. U ispunjenju obećanja koje je On dao Avramu postojale su dve etape, dve dispencije, i u svakoj od njih On je projavljavao istu ideju idući ka istom cilju; obe etape bile su prvi koraci u razvoju plana: obećanje, pre svega, koje im je obezbeđivalo mnoge blagoslove na ovoj zemlji, u vremenu dok se još nalaze u stanju smrtnosti, i mnoge druge privilegije koje se mogu dobiti na ovoj zemlji; ali bez obzira na to, obećanje dato Avramu bilo je takvo da se njegovo ispunjenje nije završavalo na ovom svetu, već je uključivalo u sebi i vaskrsenje iz mrtvih, besmrtnost i večnost na novoj zemlji kao konačno ispunjenje obećanja; i to sve kroz ove dve faze. Sada možemo da vidimo podudarnost

¹⁸⁶ O. A. Olsen, Letter to T. L. Waters, March 17, 1890, Battle Creek, Michigan.

¹⁸⁷ Uriah Smith, “Remarks of Uriah Smith, Bible-school, February 19, 1890.”

*nekih mesta iz Pisma kao i harmoniju izmedju odredenih izjava svetih spisa, a što ne bismo mogli uvideti da smo prihvatili obećanje dato Avramu prosto kao obećanje koje mu je dato, a zatim bi prešli pravo na Hrista odbacujući sve ostalo izmedju Avrama i Hrista. Čini mi se da je obećanje dato Avramu popunilo sve izmedju njega i Hrista; i kada se ono dotaklo samog Hrista, naravno da je u sebi sadržalo sve što je kroz Njega trebalo da se ispuni...*¹⁸⁸

Starešina Smit je smatrao da je prvi zavet bio jednostavno produžetak Avramovog zaveta njegovom semenu - bukvalnim potomcima Avrama. On je objasnio šta je Bog postigao kada je “zaključio taj zavet sa narodom prilikom izlaska iz Egipta: kao prvo, s obzirom da se odnosilo na to vreme, da ispuni obećanje Avrama.”¹⁸⁹ On nije video razliku izmedju zaveta na Sinaju koji je napravljen sa Izrailjem i Avramovog zaveta.

*“...Moje lično mišljenje je da su ova dva zaveta veoma usko povezana.”*¹⁹⁰

Smit je govorio da je Sinajski zavet imao ulogu da sačuva čistoću Izrailjaca u odnosu na druge narode. Na taj način, Hristos je mogao da prati svoj rodoslov sve do Avrama kome je zavet bio dat.

Utisak koji je ostavio starešina Smit jeste da je spasenje u starom zavetu bilo *figurativno*. Ovo je bio odraz Batlerovog figurativnog opraštanja greha, koje nije moglo postati stvarno sve dok Hristos ne dodje. Avramov zavet je jedino mogao ukazivati na Hrista kao realnost. Smit objašnjava:

*Dakle, u Hristu su se ispunile sve prednosti Avramovog zaveta, a svetlost i besmrtnost došli su kroz evandjelje i na taj način darovani ljudima. Na kraju, oni bi bili dovedeni do iskupljenja, kada će gresi biti u potpunosti oprošteni, ali ni tada ne svima - čak ni za Avelja - sve dok iskupljenje ne bude završeno ovde, u iskupljenju Hristovom - ispunjavajući do kraja obećanje dato Avramu i obećanje spasenja učinjeno sa Avramom...*¹⁹¹

¹⁸⁸ *Ibid.*

¹⁸⁹ *Ibid.*

¹⁹⁰ *Ibid.*

¹⁹¹ *Ibid.*

Po mišljenju starešine Smita, niko od patrijaraha koji su živeli po veri, nije dobio oprostjenje za svoje grehe sve dok Hristos nije bukvalno umro... Njihov oproštaj greha bio je samo figurativan u očekivanju krsta.

Svakako, treba se zamisliti i nad onim što je Mojsije učio da je Avram “poverovao Gospodu; i On mu to uračuna u pravdu” (1.Mojsijeve 15:6). Hristos je rekao jevrejima da “Vaš otac Avram se radovao da vidi moj dan; i video ga je i beše srećan” (Jovan 8:56). Definitivno su i Mojsije i Avram znali i imali su iskustvo da iskuse blagoslovenu sigurnost oproštaja svojih greha s obzirom da su verom poznavali Hrista.

Apostol Pavle kaže: “Recite mi vi koji želite da budete pod zakonom zar zakon ne slušate? Jer je pisano da je Avram imao dva sina, jednog od robinje a drugog od slobodne žene.” (Galatima 4:21). Starešina Smit je ovde tumačio zakon govoreći da se radi o “učiteljima koji su došli iz Jerusalima i koji su pravili pometnju u njihovim umovima govoreći da moraju biti obrezani i da moraju poštovati Mojsijev zakon.”¹⁹²

Urija Smit je govorio o problemu sa starim zavetom koji je postojao u vreme apostola, imajući odnos sa judejcima i hrišćanima. Njihova je želja bila da se vrte obrezanju kako bi bili spašeni, na isti način kao i Izraelci u staroj dispencaciji. Na taj način, on je smatrao da Pavle nije negativno govorio o Starom Zavetu za vreme Izrailja zbog koga je i ustanovljen. Bila je to dobra stvar koju je Bog uredio radi njihovog spasenja, ali potpuno beskorisna posle krsta.

U svakom slučaju, ono što je Pavle zaista učio bilo je to da je iskustvo Starog Zaveta ostalo sve do njegovih dana, među njegovom braćom judejima u Jerusalimu. “Jer su ovo dva zaveta; jedan dakle od gore Sinajske, koji radja za robovanje i to je Agar. Jer Agar znači Sinaj gora u Arapskoj, i poredi se sa sadašnjim Jerusalimom i služi sa decom svojom.” (Galatima 4:24, 25). U vreme apostola Pavla, u Jerusalimu su postojali oni koji su nastavili da žive po Starom Zavetu.

Jedan pastor, koji je imao udela u biblijskoj školi, S.A. Vajter, dao je svoje vidjenje Smitovog pogleda na zavete. On je rekao: “...Meni se činilo da naša pozicija po pitanju dva zaveta nije bila jasna.”¹⁹³

Predsednik, starešina O.A.Olsen, smatrao je da je to “interesantno”. On je izjavio -

¹⁹² *Ibid.*

¹⁹³ S. A. Whittier, Letter to O. A. Olsen, January 22, 1890, Battle Creek, Michigan, p. 1, paragraph 3.

*Iskoristio sam priliku da pitam našu vodećubraću kakvi su njihovi pogledi na zavete, i činjenica je...da nisam pronašao praktično ni dva čoveka koji bi imali bar delimično iste poglede. Ovo me je dovelo do zaključka da naša braća nemaju jasan stav po ovom pitanju, niti imaju potpuno svetlo.*¹⁹⁴

Za posledicu, pitanje zaveta dovelo je do zbunjenosti među braćom.

Nekoliko dana nakon prezentacije starešine Smita, u ponedjeljak, 24.februara, reč je imao starešina R.C. Porter¹⁹⁵ na konferenciji u Minesoti. On je svoje teze izložio sledećim rečima: “Ja razumem Avramov zavet kao stari i novi zavet zajedno...”¹⁹⁶ Nastavio je: “...Stari zavet, kako ga još nazivaju, načinjen je radi ispunjenja zaveta sa Avramom.”¹⁹⁷ Porter nije pravio razliku između starog i novog zaveta. Jedan je bio nastavak drugog.

Nekoliko puta je starešina Porter davao izjave koje su, činilo se, odgovarale onome što je učio i dr Vagoner. “Gospod nije očekivao od naroda da drži taj (stari) zavet u svojoj sili.”¹⁹⁸ Nekoliko puta je podvukao da je Bog obezbedio svoju božansku silu radi držanja starog zaveta. “...Obećanje o božanskoj pomoći bilo im je dato upravo tamo, kako bi im pomoglo da ispune sve uslove starog zaveta.”¹⁹⁹ Sa druge strane, Vagoner je govorio da u starom zavetu nije bilo takvog obećanja o božanskoj pomoći ili opraštanju. Porter je stremio ka tome da se usprotivi Vagoneru u ovoj tački.

U Porterovom razumevanju, Bog je obezbedio za ljude da budu pravedni unutar starog zaveta.

¹⁹⁴ O. A. Olsen, Letter to R. A. Underwood, February 16, 1890, Coopersville, Michigan, pp. 1, 2, paragraph 2.

¹⁹⁵ Starešina Porterbio je pozvan od strane komiteta Generalne konferencije, za vreme trajanja biblijske škole. Trebalo je da stupi na dužnost učitelja u školi. Den Džons je izjavio tada, da komitet smatra da “brat Porter poseduje neke prirodne kvalitete koji će mu itekako poslužiti za ovu dužnost.” Dan T. Jones, Letter to Allen Moon, January 3, 1890, Battle Creek, Michigan. Cf. Dan T. Jones, Letter to R. C. Porter, January 2, 1890, Battle Creek, Michigan.

¹⁹⁶ R. C. Porter, “Remarks of Eld. R. C. Porter, at the Ministers’ Bible-school,” February 24, 1890. General Conference of Seventh-day Adventist Archives. Edson Vajt je zapisao “Porterov govor po pitanju zaveta, za vreme biblijske škole prošle zime.” Dan T. Jones, Letter to R. C. Porter, May 5, 1890, Battle Creek, Michigan.

¹⁹⁷ *Ibid.*

¹⁹⁸ *Ibid.*

¹⁹⁹ *Ibid.*

*...Gospod je svakako očekivao pravednost od tih ljudi; i sasvim je sigurno da On to od njih ne bi očekivao a da im nije obezbedio način kojim bi oni mogli da dobiju tu pravednost koju On traži.*²⁰⁰

Bez svake sumnje, svaka od ovih tačaka napravljena je sa ciljem da opovrgne Vagonerovo razumevanje Starog Zaveta. A zatim, kako bi u potpunosti uklonio osnove Vagonerovog razumevanja starog zaveta, koji se po njemu takodje zasniva na obećanju naroda, starešina Porter je rekao: “Uslovi na kojima je ovaj (stari) zavet zasnovan je u stvari poslušnost, a ne obećanje o poslušnosti.”²⁰¹ On je tvrdio da je Izrailj dužan da se povinuje zapovestima kao uslovima Starog Zaveta. Oni bi to bili u stanju da urade jer bi im Bog pomogao. Stari Zavet nije bio obećanje naroda o poslušnosti. Nije bilo moguće biti odlučniji u odbacivanju Vagonerove poruke o zavetima, nego što je to ovde bio slučaj.

Na kraju, starešina Porter se složio sa starešinom Smitom oko toga da je novi zavet ustvari samo produžetak starog zaveta u novoj dispencijiji. “Avramov zavet je večni zavet; i dva zaveta nisu ništa drugo do sredstva u raznim vekovima radi ostvarenja tog plana.”²⁰² Avramov zavet je isto što i stari i novi zavet. Stari i Novi zavet su ista stvar samo u “raznim vremenima” za obnovu grešnika kako bi bili “po volji Boga”.

Vagoner bi se verovatno i složio sa time da su te dve dispencije bile dva različita istorijska perioda, sa različitim simbolima i tipovima spasenja. Međutim, Porter i Smit su od simbola načinili *sredstva* večnoga zaveta, umesto da ih jednostavno posmatraju kao *izraze* vere u Hrista. Upravo u tome je bila suština starozavetnog iskustva, koje je Vagoner stavljao u opozit novozavetnom iskustvu verom. Svrha bilo kog simbola bila je primarno izražavanje vere u Boga, koji će ispuniti *Svoje obećanje* u Hristu. Lično Hristos bio je jedino *sredstvo*, odnosno put spasenja.

Reakcija Elen Vajt na Porterovu prezentaciju bila je čvrsto odbacivanje.

*“...Brate Porter, ...ti se ne nalaziš u svetlosti. Nemoj biti iznenadjen ukoliko, dok se nalaziš u tami, odbijem da razgovaram sa tobom.”*²⁰³

²⁰⁰ *Ibid.*

²⁰¹ *Ibid.*

²⁰² *Ibid.*

²⁰³ E. G. White, Sermon, March 8, 1890, Battle Creek, Michigan. *EGW* 1888, p. 595.

Njegovo razumevanje zaveta bilo je tama a ne svetlost. Trio - Den Džons, Urija Smit i R.C. Porter bili su ujedinjeni u protivljenju Vagonerovim prezentacijama vezano za dva zaveta. Bili su zbunjeni oko tog pitanja, ali svoju zbunjenost nisu prepoznali. Nisu bili otvoreni za ono što je Vagoner poučavao iz Biblije. Njihovim vodjstvom, oni su ostavili nepopravljiv uticaj na pastore na institutu 1890-te godine. Važno je ipak istaći da u njihovom delovanju nije bilo zle namere. Oni su iskreno verovali da drže Božju istinu.

Još jedan primer kako je Den Džons radio “ispod ruke” kako bi neutralizovao uticaj dr Vagonera, bio je kada je starešina N.W. Ali pisao Denu Džonsu tražeći savet vezano za govornike na institutu na konferenciji u Misuriju. Očigledno je da je Ali želeo da angažuje A.T. Džonsa i E.J. Vagonera da dodju kao gostujući govornici, međjutim Den Džons ga je savetovao da to ne radi. On je Aliju pisao sledeće:

...Nemam previše poverenja u neke od njihovih načina za prezentovanje odredjenih stvari. Oni pokušavaju da gaze sve pred sobom, i ne priznaju da njihove pozicije mogu biti podvrgnute čak i najmanjoj kritici. Oni govore: “Ovo je istina; i sve što trebate učiniti jeste da je proučavate dovoljno dugo kao i ja i tada ćete je uvideti!” Medjutim, naši najumniji ljudi, brat Smit, brat Litldžon, brat Korlis, brat Gejdž, i ostali,—ne slažu se sa njima u mnogim pogledima koji se tiču zaveta, kao i zakona u Galatima. Oni ove stvari uvek ističu u prvi plan gde god odu, a to su stvari o kojima postoje različita mišljenja medju našom vodećom braćom. Mislim da ne želiš da uneseš ovakav duh na konferenciju u Misuriju.²⁰⁴

Den Džons završio je svoje savetovanje Aliju označivši teologiju Vagonera kao visokoumnju teoriju koja nikada nije i nikada neće raditi.²⁰⁵

Postoje i oni koji posmatraju istoriju denominacije adventista sedmoga dana 1890-te godine i donose zaključke kako je tada postignuta pobjeda. Starešina J.S.Vošburn, koji je bio mnogo bliže ovim događajima, dao je jednu mnogo trezveniju ocenu:

²⁰⁴ Dan T. Jones, Letter to N. W. Allee, January 23, 1890, pp. 4, 5, paragraph 1.

²⁰⁵ *Ibid.*, p. 5, paragraph 0.

Bio sam jedan od onih kojima je odbor Generalne konferencije predložio da odu u školu za pastore u Batl Kriku prošle zime, međutim, ja nisam mogao da otputujem zbog bolesti u porodici. Ali, neke od poruka koje sam od njih dobio, navela su me da pomislim da se dešavao "Mineapolis" ponovo. Moje mišljenje je da Bog jednostavno zadržava nad našim glavama velike blagoslove, ali čeka kada mi budemo spremni za njih, pre nego nam ih daruje, i mislim da su ti blagoslovi istinska svetlost, i da tek onda, kada pristupimo svojim obavezama i privilegijama oko ovog pitanja, tada će naš posao biti praćen "glasnom vikom".²⁰⁶

Kasnije te godine (19.maj 1890-te), R.C. Porter se vratio u Minesotu i dobio pismo od Dena Džonsa, koje je nastavilo da hrani njegovu negativnost po pitanju poruke o zavetima. Džons mu je tada pisao:

Pronalazim da agitovanje po pitanju zaveta i opravdanja verom nisu izgubili na snazi, u odnosu na to kako se širilo i u drugim poljima, već je čak i ojačalo i zadobilo neverovatne crte, sve dok je nisu videli u mnogo gorem svetlu nego što ona to ustvari jeste.²⁰⁷

Kao posledica svega toga, biblijska pouka 1890-te godine se u potpunosti fokusirala na pitanje o dva zaveta. Kada je E.J. Vagoner pokušao da se dotakne ove tematike na institutu za pastore, Den Džons je smatrao da takve sporne teme moraju imati odobrenje od strane direktora škole. Vagoner je tada otkazao svoje časove u vreme koje mu je bilo određeno.

Na kraju, kada je u školu stigao direktor, profesor W.W. Preskot, bili su odobreni nastupi obe strane. Dokazi ukazuju na to da su umovi pastora kao i nekih crkvenih lidera bili veoma zbunjeni vezano za ovo pitanje.

Elen Vajt je podržavala otvoreno i pošteno diskutovanje pitanja zaveta medju pastorima.

²⁰⁶ J. S. Washburn, Letter to E. G. White, April 17, 1890, Clarinda, Iowa. MMM, p. 174.

²⁰⁷ Dan T. Jones, Letter to R. C. Porter, May 5, 1890, pp. 3, 4.

Ali, bez obzira na to, ipak je veoma jasno iskazala svoje nezadovoljstvo kada je starešina R.C. Porter izlagao tradicionalni pogled na ovo pitanje.²⁰⁸

Dokazi pokazuju da je među nekim rukovodećim članovima Generalne konferencije, konkretno kod Dena Džonsa, Urije Smita i R.K. Portera postojala opozicija E.J. Vagoneru i zavetima. Elen Vajt je govorila da su postojali tajni dogovori. Način na koji je Den Džons pokušao da obeshrabri Misuri Konferenciju da kao gostujuće govornike ne pozovu A.T. Džonsa i E.J. Vagonera, ukazuje na zakulisne radnje.

²⁰⁸ E. G. White, Sermon, March 8, 1890, Battle Creek, Michigan. *EGW 1888*, p. 595.

Elen Vajt potvrđuje Zavet

Kontroverza oko dva zaveta nije bila dozvoljena od strane crkve na institutu za pastore 1890-te godine. Ona će nastaviti da bude predmet sporova u godinama koje će tek doći. Uprkos tome, Elen Vajt je dala javnu izjavu, i to za vreme trajanja instituta, o tome gde se nalazi božanski autoritet. Pismo je bilo osnova za doktrinu i praksu. Biblija je bila ta koja je trebala da reši ovo pitanje.

Bilo je svega nekoliko onih koji su se oko pitanja zakona i dva zaveta složili sa E.J. Vagonerom, a jedan od njih bio je starešina J.O. Korlis, koji je studirao Bibliju. Takođe, bio je tu i D.T. Bordo, koji je prezentovao lekcije zajedno sa Vagonerom a u cilju boljeg pogleda na ovo pitanje.

Elen Vajt je smatrala pitanje zakona u poslanici Galatima nevažnim. Ono nije bilo “medjaš” pionirskih doktrina crkve. Upravo iz tog razloga ona nije mogla da shvati zbog čega se vodio “rat”²⁰⁹ u Mineapolisu. Ali, kada su u pitanju bili zaveti, ona je odlučila da prekine svoje ćutanje.

Još od konferencije u Mineapolisu, Elen Vajt je bila ohrabrena da u Bibliji istražuje ovo pitanje. Nije uzimala za istinite ni Vagonerove ni Smitove reči. Trudila se da se drži po strani i što dalje od rasprava, ne zauzimajući pozicije ni po pitanju zakona u Galatima poslanici niti po pitanju zaveta.

Ali sada je nastupilo vreme. Došla je svetlost odozgo. U četvrtak, 6.marta 1890-te godine, Elen Vajt je dobila otkrivenje o tome šta Nebesa misle o dva zaveta. Odmah je pisala starešini Smitu već te Subote, 8.marta

²⁰⁹ E. G. White, Letter to Mary White, November 4, 1888, Minneapolis, Minnesota, *op. cit.*, p. 182.

Preksinoć mi je pokazano da su dokazi po pitanju zaveta bili veoma jasni i ubedljivi. Ti, brat Den Džons, brat Porter i drugi trošite vaše istraživačke snage kako bi obezbedili poziciju po pitanju zaveta koja će se razlikovati od one koju je predstavio brat Vagoner. Ukoliko bi prihvatili istinsko svetlo koje sija, zasigurno ne biste pokazivali iste odlike pogrešnog tumačenja Pisma kao što su to činili judeji. Šta ih je učinilo tako revnima? Zašto su se hvatali za Hristove reči? Zašto su špijuni išli za Njim? Zato da bi zapamtili Njegove reči, zatim ih ponovili, ali nepravilno i tako izvrnuto da one oslikavaju njihove misli njihovih neposvećenih umova. Na taj način varali su ljude. Tako su stvarali lažna pitanja. Bavili su se stvarima koje su bile sredstvo za zamagljivanje umova i odvođenje u zablude. Pitanje zaveta je veoma jasna stvar i ono bi bilo prihvaćeno od strane svakog iskrenog, neiskvarenog uma, ali sam ipak bila odvedena tamo gde mi je Gospod dao razumevanje ovog pitanja. Odbacili ste jasno svetlo, plašeći se da ćete morati da prihvatite pitanje zakona u Galatima poslanici, i što se tiče - ja tu nikada nisam ni imala nedoumice.²¹⁰

Ovo je bilo jako odobravanje Elen Vajt po pitanju pogleda na dva zaveta predstavljenih od strane E.J. Vagonera. Gospod je primetio veliki raskol u rukovodstvu crkve. On je želeo da ih ujedini u istini koja je u Isusu, ukoliko oni budu hodali u svetlu datom u Pismu.

Veoma jaka ilustracija koju je Elen Vajt uzela iz Pisma u vezi sa svojim odobravanjem teologije zaveta Vagonera, bilo je upoređivanje između jevreja iz vremena Hrista sa sadašnjim rukovodstvom crkve. Ona je govorila da su njihove ideje bile potpuno zamršene i da su zbunjivale ljude.

Vidimo da su jevreji, u kontekstu zaveta, Sinajski zavet smatrali bezuslovno kao akt Božjeg odabira jevrejskog naroda kao izabranog. Iz tog razloga su i odbacili Hrista kada je izjavio da je On posrednik Božjeg zaveta.

²¹⁰ Ellen White, Letter to Uriah Smith, March 8, 1890, Battle Creek, Mich., Letter 59, 1890, *op cit.*, p. 604.

Na sličan način je i starešina Smit predstavio pogled na Stari Zavet, koji je Izrailj pokazivao kao Bogom izabran narod kroz zavet sa Avramom. Pitanje stanja srca i vere u Hrista bilo je sekundarno u odnosu na Božji odabir. U njegovom pogledu na Stari zavet bilo je malo i mesta za predestinaciju. Prezentujući svoje zamršene stavove, gde je Novi zavet bio ništa drugo do nastavak Starog zaveta, starešina Smit delovao je kao i judeji iz vremena Hrista, koji su se hvatali za Njegove reči i izvrtali ih pred narodom. Elen Vajt je govorila: "Ti si učvrstio ruke i umove takvih ljudi kao što su Larson, Porter, Den Džons, Eldridž, Morison, Nikola i još puno onih kroz njih. Svi citiraju vas, a neprijatelj pravednosti posmatra sve to sa uživanjem."²¹¹

Elen Vajt je upozoravala starešinu Smita:

*Ukoliko se okrećete od zraka svetlosti plašeći se da se od vas očekuje da prihvatite pozicije koje vi ne želite da prihvatite, ta svetlost će za vas postati tama koja, ako bi bili u zabludi, iskreno bi i nju pokazivala kao istinu.*²¹²

Svakako da se starešina Smit pribojavao da će, ako popusti oko pitanja dva zaveta, morati da popusti i oko pitanja moralnog zakona u Galatima 3-em poglavlju.

Starešina Smit pisao je Elen Vajt 17.februara 1890-te godine oko ovog važnog problema. Mogao je da vidi pisanje po zidu i u kom pravcu je ona išla, i to ga je veoma uznemirilo. Obuzeo ga je takav kognitivni disbalans, da je počeo da sumnja u Svedočanstva. Domino efekat njegove teorije bio je neizbežan. Starešina Smit pisao je Eleni Vajt u vezi sa Vagonerovom pozicijom po pitanju galatima poslanice, koju je smatrao pogrešnom.

*On [E. J. Waggoner] zauzeo je poziciju po pitanju Galatima poslanice, potpuno istu koju si ti osudila kod njegovog oca (J.H.Vagonera).*²¹³

Koliki je značaj on davao ovom pitanju, postalo je očigledno kada joj je nedvosmisleno odgovorio:

Ako mene pitate, posle smrti brata Džejmisa Vajta, najveća beda koja je pogodila naše delo, bila je to što je doktor

²¹¹ *Ibid.*, p. 599.

²¹² *Ibid.*, p. 605.

²¹³ Uriah Smith, Letter to E. G. White, February 17, 1890, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p.154.

*Vagoner stavljao svoje članke iz knjige Galatima u Znake vremena. Pretpostavljao sam da je pitanje zakona u Galatima bilo rešeno još 1856-te godine. Bio sam veoma iznenadjen tim člancima, jer mi se tada činilo, a i još uvek je tako, da su protivrečni onome što ste tada pisali J.H. Vagoneru.*²¹⁴

Zbog svoje pozicije po pitanju ceremonijalnog zakona u poslanici Galatima 3, Smit je kategorično bio protiv Vagonerovih pogleda na razlike između dva zaveta.

U nedelju, 9.marta 1890-te, dan posle toga kako je starešini Smitu poslala svoje mišljenje u vezi sa zavetima, Elen Vajt se poverila svome sinu W.C. Vajtu:

*Sada više ne mogu da se zaustavim. Stojim u savršenoj slobodi, i svetlost nazivam svetlom, a tamu mrakom. Juče sam im rekla kakva je moja pozicija koju zauzimam vezano za zavete, a to je prezentovano u tomu 1 [Patrijarsi i proroci]. i ukoliko dr Vagoner zauzima tu istu poziciju onda on ima istinu.*²¹⁵

Vodjstvo crkve imalo je zajednički sastanak sa Elen Vajt u Subotu, 8.marta, poslepodne u *Glasnikovoj* kancelarijskoj kapeli.²¹⁶ U ponedeljak, ona je ponovo pisala svome sinu:

*Veoma sam srećna da čujem da profesor Preskot na svojim časovima održava iste lekcije studentima kao što je to radio i brat Vagoner. Njegove prezentacije bile su o zavetima. Otkako sam prošle Subote izjavila da je pogled na Zavete, onako kako uči brat Vagoner, istinit, izgleda da je kod mnogih nastupilo veliko olakšanje.*²¹⁷

U nedelju, 9.marta, Elen Vajt je ispričala šta se desilo na tom sastanku u Subotu popodne:

²¹⁴ *Ibid.*, pp. 152, 153. Članci na koje je starešina Smit aludirao bili su E.J.Vagonerova serija od devet članaka "Komentara na Galatima 3". *ST* 12 (July 8-September 2, 1886).

²¹⁵ E. G. White, Letter to W. C. White and Mary White, March 9, 1890, Battle Creek, Michigan, *op. cit.*, p. 617.

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ E. G. White, Letter to W. C. White and Mary White, March 10, 1890, Battle Creek, Michigan, *op. cit.*, p. 623.

Bio je veliki broj prisutnih. Starešina Olsen²¹⁸ i Vagoner su vodili sastanak. Blagoslov Gospodnji se spustio na mene, i svi su to znali, tako da su mnogi bili blagosloveni. Govorila sam iskreno i odlučno.²¹⁹

Elen je usmerila njihovu pažnju na izjave zapisane u prvom tomu (*Patrijarsi i proroci, "Zakon i Zaveti"*) vezano za Zavete i izjavila je da su oni u skladu sa onim što uči dr Vagoner. Bio je ovo važan sastanak jer je na njemu Elen podržala Vagonerov pogled na zavete i o tome je pisala i Uriji Smitu, W.C. Vajtu i Meri Vajt. U tom trenutku, ona je pronela "svetlost" kroz tadašnju javnost.²²⁰

Elen Vajt je ustala da govori te Subote popodne u službenoj kapeli. Veoma jasno je pokazala kakvu poziciju zauzima u tom konfliktu. Govorila je o otkrivenju koje joj je dato u četvrtak uveče, 6.marta:

...svetlost koju sam dobila prekjuče, ponovo je preda mnom otkrila sve što se dešavalo - uticaje koji su bili aktuelni i ono ka čemu su oni doveli. Prolazite isto iskustvo

koje su prolazili i oni u Hristovim danima. Imate njihovo iskustvo; ali Gospod će nas izbaviti. Stojte čvrsto na putu Gospodnjem. Zemlja mora biti obasjana Njegovom slavom, i ako ostanete tamo gde se sada nalazite, vrlo lako možete Duh Gospodnji nazvati duhom djavola...

...Nemojte se držati brata Smita. U ime Gospodnje, govorim vam da on nije u svetlosti. On nije u svetlosti još od Mineapolisa...

...Neka istina Gospodnja udje u vaša srca; otvorite vrata. I sada vam pred Gospodom govorim, da je pitanje zaveta, onako kako je predstavljeno, istina.²²¹

²¹⁸ Olsen je izvestio: "... Mislim da u temi o zavetima ima mnogo više nego što mi to primećujemo. Sestra White has come out very pointedly." O. A. Olsen, Letter to R. A. Underwood, March 18, 1890, Battle Creek, Michigan.

²¹⁹ Letter E. G. White to W. C. White and Mary White, March 9, 1890, Battle Creek, Michigan. *EGW* 1888, p. 617.

²²⁰ Nažalost, neki od važnih lidera nisu bili tu za vreme sastanka. Tu važnu izjavu Den Džons je propustio za dva dana. Elen Vajt je pisala svom sinu W. C. Vajtu: "Čula sam da je brat Džons stigao kući danas popodne." Bilo je to 10.marta. E. G. White, Letter to W. C. White and Mary White, March 10, 1890, Battle Creek, Michigan, *op. cit.*, p. 623. On je bio u Tenesiju za vreme kraljevskog sudjenja. Dan T. Jones, Letter to R. M. Kilgore, March 16, 1890.

²²¹ E. G. White, Sermon, March 8, 1890, Battle Creek, Michigan, *op. cit.*, pp. 593, 594, 596.

Elen Vajt je povezala istinu o dva zaveta, onako kako ju je predstavio E.J. Vagoner, sa svetlošću Svetog Duha.

Bilo je to upravo ono svetlo večnog jevandjelja koje je trebalo da osvetli zemlju Njegovom slavom (Otkrivenje 18:1). Odbacivanje istine o zavetima bilo je odbacivanje Duha Gospodnjeg i njegovo poistovećivanje sa sotonskim duhom. Bilo je ovo isto ono što su radili i jevreji sa istinom koju je Isus propovedao.

Verovati pogledima na zavete starešine Smita, značilo je krenuti putem tame. Njegov pogled na zavete preispitivao se mnogo puta. Za to vreme, trebalo je već da se jasno raspozna razlika između istine i laži. Nije više bilo dileme gde Elen Vajt stoji po pitanju zaveta. Stajala je uz E.J. Vagonera. Večni zavet bio je svetlo opravdanja verom. Ovo je bilo svetlo koje je trebalo da se odnese svetlu. Prihvatanjem ove vesti, dolazi i blagoslov Svetoga Duha za završenje posla.

Ranih 1890-ih, Elen Vajt je radila na pisanju i proširenju prvog toma *Duha proroštva*. Kada je dobila božansku potvrdu po pitanju pozicije Vagonera o zavetima, ona je to uključila u svoje revizirano izdanje pod nazivom *Patrijarsi i proroci*.²²² Bio je ovo potpuno nov material. U njemu su bile sadržane najbolje izjave o odnosu između zaveta i opravdanja verom.²²³ *Patrijarsi i proroci* su objavljeni 26. avgusta, 1890.²²⁴ Elen Vajt je govorila:

Zavet blagodati prvi put je načinjen sa čovekom u Edemu...

Isti taj zavet obnovljen je sa Avramom... To obećanje ukazivalo je na Hrista. Tako je Avram razumeo to obećanje (Galatima 3:8.16) i verovao je u Hrista radi oproštenja greha. Bila je to vera koja mu se uračunala u pravdu. Zavet sa Avramom podržavao je autoritet Božjeg zakona...

Zakon Božji bio je osnova tog zaveta koji je jednostavno bio napravljen sa svrhom da se ljudi dovedu u sklad sa Božjom voljom, stavljajući ih tamo gde se oni mogu povinovati Božjem zakonu.

²²² E. G. White, "The Law and the Covenants," *Patriarchs and Prophets* (Pacific Press Publishing Company, Oakland, California: 1890), pp. 363-373.

²²³ Tim Crosby, "Ellen G. White and the Law in Galatians: A Study in the Dynamics of Present Truth," p. 28.

²²⁴ See Ron Duffield, "The Return of the Latter Rain," unpublished mss.

Drugi dogovor - koji se u Pismu naziva "stari" zavet - bio je načinjen između Boga i Izraela na Sinaju, i bio je potvrđen krvlju žrtve. Avramov zavet bio je potvrđen Hristovom krvlju.²²⁵

Elen Vajt je pravila razliku između dva zaveta na osnovu toga kada su i na koji način bili potvrđeni. Nije bila zbunjena po tom pitanju kao što je to bio starešina Porter. A zatim je i potvrdila da je novi zavet bio na snazi i u starozavetno vreme.

Da je novi zavet bio na snazi i u vreme Avrama, vidi se iz činjenice da je bio potvrđen obećanjem i zakletvom od strane Boga - dve postojane stvari u kojima je Bogu nemoguće slagati. (Jevrejima 6:18)²²⁶

Elen Vajt nastavlja tumačenje po pitanju zaveta na sledeći način:

Ukoliko je Avramov zavet već sadržao obećanje o iskupljenju, zašto je drugi zavet načinjen na Sinaju? U ropstvu je narod u velikom stepenu izgubio svoje znanje o Bogu i principima Avramovog zaveta. Izbavljajući ih iz Egipta, Bog je želeo da im otkrije Svoju silu i Svoju milost, kako bi ih podstakao na ljubav i poverenje prema Njemu. Odveo ih je do Crvenog mora, gde je zbog egipćana koji su ih pratili, bekstvo izgledalo nemoguće, i gde su trebali da osele svoju potpunu bespomoćnost i potrebu za božanskom pomoći; a zatim ih je On izbavio. Na ovaj način oni su se ispunili ljubavlju i zahvalnošću prema Bogu i bili su uvereni u Njegovu silu koja je bila spremna da im pomogne. Vezao ih je za Sebe, kao njihovog Oslobodioca od privremenog ropstva...

Okruženi idolopoklonstvom i porocima, nisu više imali pravu sliku o svetosti Boga, o nemerljivoj grešnosti njihovih srca, o njihovoj potpunoj nesposobnosti da sami od sebe pokažu poslušnost Božjem zakonu i o njihovoj potrebi za Spasiteljem. Sve to morali su da nauče... Ljudi nisu shvatali grešnost svojih srca i to da im je bez Hrista bilo nemoguće da budu

²²⁵ E. G. White, *Patriarchs and Prophets*, pp. 370,371.

²²⁶ *Ibid.*, p. 371.

poslušni Božjem zakonu; tako da su spremno ulazili u zavet sa Bogom. Osećajući da mogu da održe svoju ličnu pravednost, izjavljivali su: “Sve što je Gospod rekao činićemo i slušaćemo.” (2.Mojsijeva 24:7) Prošlo je samo nekoliko sedmica pre nego su prekršili svoj zavet sa Bogom, i počeli da se klanjaju kipovima. Nisu više mogli da se nadaju Božjoj blagonaklonosti kroz zavet koji su prekršili; i sada, videći svoju grešnost i potrebu za oproštenjem, morali su da osećaju svoju potrebu za Spasiteljem objavljenom u Avramovom zavetu a potvrđenom kroz žrtvu. Sada su verom i ljubavlju bili povezani sa Bogom kao sa njihovim oslobodiocem od greha. Tako su bili pripremljeni da cene blagoslove novog zaveta.

Uslovi “starog zaveta” bili su “slušaj i živi”... “Novi zavet” bio je uspostavljen na “boljim obećanjima” - obećanjima o opraštanju greha i o Božjoj blagodati radi obnovenja srca i njegovog dovodenja u harmoniju sa principima Božjeg zakona.²²⁷

Ovo je mesto gde je ona pronašla temu o kojoj je Vagoner govorio, a to je da u zavetu koji su narušili nije bilo “nade za Božju blagonaklonost”. Njihova grešnost postala je još vidljivija. Osetili su “potrebu za oproštenjem”. Bili su dovedeni Spasitelju Avramovog zaveta. I umesto da dolaze sa svojim obećanjima, oni su sa Bogom bili povezani čvrstom “verom i ljubavlju”. Na jedan potpuno nov način znali su da cene to kako ih je On oslobodio od “ropstva” grehu.

U njenim rečima odražavali su se tačno oni termini koje je i Vagoner koristio da opiše odnos između starog i novog zaveta. Ako je Duh sveti ikada utvrdio bilo koju doktrinu jasnije, onda je to bio večni zavet u poruci iz 1888-e godine.

Elen Vajt je potvrdila Vagonerovu misao da je stari zavet bio ništa više od pukog legalizma. Samo novi zavet obećavao je oproštenje greha i božansku pomoć. Citati iz *knjige Patrijarsi i proroci* spadaju u jedne od najboljih i najsažetijih komentara radosne vesti o večnom zavetu ikada napisanih pored Pisma.

²²⁷ *Ibid.*, pp. 371, 372.

Kada su oni, koji su imali svetlost o zavetima, imali mogućnost da odlaze u druga mesta, oni su otkrivali istinu ljudima. I ta svetlost je bila prihvaćena od nekih koji su bili u službi.

Mogli bismo u ovom trenutku da kratko sumiramo značajne događaje na biblijskom institutu za pastore.

U Subotu, 8.marta 1890-te godine, Elen Vajt iznela je svoje svedočanstvo vodjama crkve. Ona je 6.marta imala noćnu viziju u kojoj joj je potvrđeno da starešina Vagoner ima svetlost po pitanju zaveta. Isto to, ona je potvrdila i pismom koje je napisala Uriji Smitu i W.C.Vajtu.

Iako Den Džons nije prisustvovao 8.marta, kada je Elen Vajt javno odobrila poglede E.J. Vagonera, sasvim je sigurno da je to već bila poznata stvar. Dok je stigao do Batl Krika, sigurno je već bio informisan o onome što je ona rekla. Ne osvrćući se na njeno odobravanje, Den Džons je napisao:

Već neko vreme mi se činilo da će sestra Vajt istupiti javno i u potpunosti odobriti poziciju doktora Vagonera po pitanju zaveta, a ja lično nisam znao kako da posmatram celo to pitanje; razlog tome je što mi se činilo očiglednim da neki njegovi stavovi nisu baš ispravni. Međutim, nije pitanje doktrine bilo ono najvažnije u celom tom pitanju. Sestra Vajt i doktor Vagoner su rekli da im je potpuno svejedno u šta mi verujemo po pitanju zakona u poslanici Galatima ili po pitanju zaveta.²²⁸

Den Džons je pretpostavljao da ni Elen Vajt a ni E.J.Vagoner ne posmatraju zakon ili zavete ključnim pitanjima. Bilo kako bilo, dokazi ukazuju na to da E.J. Vagoner nikada nije napustio svoju poziciju po pitanju moralnog zakona u poslanici Galatima 3 ili po pitanju razlika između starog i novog zaveta. Što se tiče Elen Vajt, ona jeste odobrila njegove poglede na zavete, ali nije rekla ništa po pitanju zakona još uvek.

Još jedna pogrešna pretpostavka kojom se rukovodio Den Džons, bila je da je Vagoner odustao od svog ključnog učenja. Džons je pisao da je Vagoner "...odustao od pozicije da su u starom zavetu obećanja dolazila od strane ljudi a nikako od strane Boga."²²⁹ Ne postoje dokazi da je Vagoner ikada odustao od ovog gledišta.

²²⁸ Dan T. Jones, Letter to J. H. Morrison, March 17, 1890, Battle Creek, Michigan, p. 3.

²²⁹ *Ibid.*, p. 4

Kada je pisao J.H. Morisonu, izgledalo je kao da Den Džons oseća neku vrstu olakšanja:

*Razumeo sam da se pitanjima o zakonu u Galatima poslanici, kao i pitanju o zavetima daje pre svega važnost u pogledu doktrine.*²³⁰

Dakle, ukoliko nema doktrinalnih problema, u čemu je onda srž konflikta? Sam za sebe, Den Džons je rešio problematiku. Pisao je R.M. Kilgoru:

*To je bio duh kome se ona protivila i u kome starešina Vagoner nije učestvovao. I sestra Vajt i doktor Vagoner su izjavili da razlog problema nikako nisu bile doktrinalne stvari. Tako da to otklanja glavnu stvar koja mi je sve vreme bila u glavi.*²³¹

On je shvatio da doktrina nije bila ključna stvar u svemu ovome. Na ovaj način, on je mogao da stvori kakav takav red u svojim nesredjenim mislima.

Međutim, njegovo rasudjivanje nije mu donelo stvarno olakšanje i mir jer je izjavio: "...Škola za pastore se uskoro završava. Razmatranje pitanja zaveta nije se završilo bolje nego što je počelo [*sic.*]." ²³² Jadni Den Džons! Kada se Duh istine povukao, za njega je izgleda ipak bilo lakše da hoda u svetlu svoje sopstvene gorčine. Istina je postala suviše konfuzna za njega.

U nedelju, 16.marta, još jedan sastanak je održan u službenoj kapeli. Neki od vodeće braće su bili prisutni. Elen Vajt je dala izveštaj o onome što se desilo. Svom sinu, W.C.Vajtu je pisala sledeće:

*Brat Den Džons je dobio reč. Izjavio je da je bio pred velikim iskušenjem da odustane od svedočanstava; ali, ukoliko bi to uradio, znao je da se mora odreći svega, jer smo mi smatrali da su svedočanstva u tesnoj vezi sa veću trećeg andjela; i tada je govorio o užasnim scenama iskušenja. Bilo mi je veoma žao tog čoveka.*²³³

²³⁰ *Ibid.*

²³¹ Dan T. Jones, Letter to R. M. Kilgore, March 16, 1890, p. 2.

²³² *Ibid.*

²³³ E. G. White, Letter to W. C. White and Mary White, March 16, 1890, Battle Creek, Michigan.

Ovo je zasigurno bila tužna scena o kojoj je svedočila. Elen Vajt je također je govorila i o upornom protivljenju nekih od vodja u Božjem delu.

U nedelju ujutro, iako sam bila veoma umorna i razočarana, ušla sam na sastanak i govorila o svemu onome što su oni radili kako bi učinili neefikasnim sve ono što je Gospod pokušavao da uradi. Zakon u Galatima je bilo njihovo jedino opravdanje.

“Zašto,” pitala sam, “je vama vaša interpretacija zakona u Galatima važnija i zašto ste revniji za vaše sopstvene ideje po tom pitanju nego da priznate delovanje Duha Gospodnjeg? Pažljivo ste merili svako dragoceno svedočanstvo sa neba, svojim ličnim merilima, dok ste tumačili zakon u Galatima. Niste dozvolili ništa da vam pridje po pitanju istine i sile Božje, a da niste ostavili svoj sopstveni otisak, na vašim dragocenim idejama koje ste idolizirali po pitanju zakona u Galatima.

Svedočanstva Duha Božjeg, plodovi Duha Božjeg, za vas nemaju nikakvu težinu osim ako na njih nije stavljen pečat vaših ideja u vezi sa zakonom u Galatima. Plašim se za vas i plašim se vaših tumačenja bilo čega u Pismu, jer se pokazuje u nehrišćanskom duhu, i sve me je to koštalo bespotrebnog posla. Ukoliko ste vi tako veoma pažljivi ljudi, i ne prihvatate ništa što nije u skladu sa Pismom, tada ja želim da vaši umovi pogledaju celu ovu stvar u pravom svetlu. Neka vaša pažnja bude sa strahom kako ne biste počinili greh protiv Duha svetoga. Da li ste na ovaj način posmatrali ceo ovaj predmet? Ja samo kažem da, ukoliko vaši pogledi na zakon u Galatima, i vaša dela, liče na karakter koji sam videla u Mineapolisu pa sve do danas, molim se onda samo za to da budem toliko daleko od vaših tumačenja Pisma koliko god je to moguće. Plašim se svake primene Pisma kojoj je potreban takav duh i takva dela koja ste vi pokazali. Jedno je sigurno, nikada se neću složiti sa takvim duhom sve dok mi Bog daje razum....

A sada braćo, više nemam šta da vam kažem, ne nosim teret po pitanju zakona u Galatima. Cela ova stvar izgleda mi nevažno u poredjenju sa duhom koji ste uneli u vašu veru. Ovo je potpuno ista stvar koju su radili i judeji po pitanju Hristove misije. Najubedljivije svedočanstvo da imamo istinu jeste duh koji prati objavljivanje te iste istine. Ukoliko ona osvećuje srce slušaoca, i čini ga ljubaznim, nežnim, dobrim i Hristolikim, tada će takav duh dati svedočanstvo da neko ima pravu istinu. Ali, ukoliko neko postupa kao što su postupali judeji, kada su se njihove ideje i mišljenja sukobljavali, mi u tom slučaju nikako ne možemo prihvatiti takvo svedočanstvo jer ono ne donosi plodove pravednosti. Njihova lična tumačenja Pisma nisu bila ispravna, i nisu dobijali nikakve dokaze od Duha Gospodnjeg, ali i da jesu, kada su njihove ideje bile protivrečne, oni bi ubili Sina Božjeg.²³⁴

Bilo je jasno da su te greške dovele do progonstava. Istina se dokazuje Duhom Božjim koji se manifestuje u životu. Elen Vajt je imala dar pronicljivosti. Ona nije želela da ima ništa zajedničko sa ljudskim tumačenjem Biblije, koje je razvijalo takve osobine kod ljudi, da bi, ukoliko bi im se dala vlast “ubili Sina Božjeg“.

Sveti Duh ih je vodio ka narednoj istini po pitanju razlika između dva zaveta i opravdanja verom, ali su se oni protivili svetlu.²³⁵ Plašili su se da, ukoliko poveruju u dva zaveta onako kako je učio Vagoner, moraće da se odreknu svojih ideja o zavetima i ceremonijalnog zakona u Galatima 3.

Bilo je jasno sve do ovog trenutka da Elen Vajt nije izlazila u javnost sa svojom pozicijom po pitanju zakona u Galatima 3. Tada je zauzela javnu poziciju po pitanju razlika između dva zaveta, podržavši Vagonerove stavove. Ostala braća su zadržala svoja tumačenja ceremonijalnog zakona u Galatima 3. Oni nisu hteli da se pomere sa svojih pozicija zbog toga što su se plašili onoga što bi trebalo da urade sa celom tom tematikom, i onda su počeli veoma zlobnim duhom da se odnose prema Gospodnjim poslanicima po tom pitanju.

²³⁴ *Ibid.*, pp. 631, 632.

²³⁵ Na tim nedeljnim jutarnjim sastancima, Elen Vajt je znala da kaže na koledžu za pastore: “Znam da on ima blagoslove za nas. Imao ih je u Mineapolisu, a ima ih i ovde za nas, na Generalnoj konferenciji. Ali nije bilo prihvatanja. Neki su dobili svetlost za za ljude i i radovali su se u njoj. Sa druge strane, bilo je i onih koji su stajali samo po strani, i njihova pozicija ohrabivala je ostale da govore o neverju” *EGW 1888*, p. 640

U ovom kontekstu je Elen Vajt i rekla: “Zakon u Galatima nije vitalno pitanje i nikada nije ni bilo.”²³⁶ Jasno je stavila do znanja od čega se ogradjivala. “Primorana sam, s obzirom na to kakvu poziciju su moja braća zauzela i kakav duh su pokazali, da izjavim - Bože spasi me od vaših ideja o zakonu u Galatima.”²³⁷

Ona se udaljila od njihovih pozicija po pitanju ceremonijalnog zakona. A zatim je i prorekla tragične posledice koje će to imati po crkvu. Duh sveti i istina su bili odbačeni. Ona je osećala da “njihovi pogledi” mogu biti pogrešni.

Ne imajući Hristovog duha, a zauzimajući *pogrešnu poziciju* u sporu oko zakona u Galatima - pitanja koje mnogi nisu u potpunosti razumeli pre nego što su zauzeli *pogrešnu poziciju* - crkva je ponela na sebi neverovatne gubitke.²³⁸

27.februara 1891-e godine, Elen Vajt je već uvereno izjavljivala da je pozicija o ceremonijalnom zakonu u poslanici Galatima bila potpuno pogrešna. U Subotu, tog 8.marta, Elen Vajt je bila veoma odlučna kada je odobrila zavete onako kako ih je predstavljao Vagoner.

*Pred Gospodom vam govorim, da je pitanje zaveta, onako kako je bilo predstavljeno, čista istina. To je svetlost. Veoma jasno je ovo pitanje bilo izloženo preda mnom. A one koji se protive svetlu pitam da li rade za Boga ili djavola. Bratu Denu Džonsu sam rekla – “neću ti ništa reći o mom mišljenju; mojoj veri. Kopaj u Bibliji”.*²³⁹

Ona Denu Džonsu nije rekla svoje mišljenje. Ona je samo odobrila svetlost koja je došla iz Biblije po pitanju dva zaveta. Osim toga, bila je veoma zabrinuta zbog surovog duha koji se pojavio. To je povezivala sa njihovim pogrešnim pogledima po pitanjima zakona i zaveta.

Svedočanstva Duha Božjeg, plodovi Duha Božjeg, za vas nemaju nikakvu težinu osim ako na njih nije stavljen pečat vaših ideja u vezi sa zakonom u Galatima. Plašim se vas i plašim se vaših tumačenja bilo čega u Pismu, jer se pokazuje u nehrišćanskom duhu, i sve me je to koštalo bespotrebnog

²³⁶ *Ibid.*, p. 841

²³⁷ *Ibid.*

²³⁸ E. G. White, Diary Entry, February 27, 1891. *EGW 1888*, p. 894.

²³⁹ E. G. White, “Sermon,” March 8, 1890, *op. cit.*, pp. 596, 597.

*posla. Ja samo kažem da ukoliko vaši pogledi na zakon u Galatima, i vaša dela, liče na karakter koji sam videla u Mineapolisu pa sve do danas, molim se onda samo za to da budem toliko daleko od vaših tumačenja Pisma koliko god je to moguće. Plašim se svake primene Pisma kojoj je potreban takav duh i takva dela koja ste vi pokazali. Jedno je sigurno, nikada se neću složiti sa takvim duhom sve dok mi Bog daje razum.*²⁴⁰

Ona je okarakterisla njihove doktrine kao izvor njihovog duha. Lažna učenja zahtevaju surov, diktatorski duh kako bi bila nametnuta, zato što nisu mogla jednostavno biti pokazana iz Pisma. Odreći se istine radi iskustva bila je pogrešna logika. Oboje je bilo apsolutno neophodno da bi se postigla Hristolikost u ponašanju.

Četiri godine kasnije(1.juna, 1894), Elen Vajt je rekla i o Batleru i o Smitu da su njih dvojica “izabrali svoj sopstveni put” kada je došla svetlost od Boga.

*Gospodnji posao treba svaku jotu i titlu iskustva koju je dao starešini Batleru i starešini Smitu; međjutim, u nekim stvarima oni su izabrali svoj sopstveni kurs nezavisno od svetlosti koju je Bog poslao.*²⁴¹

Ovo je u velikoj meri potvrdilo vrednost ispovesti koje su crkvama ponudile starešine Batler i Smit. Ali, bez obzira na to koliko su iskreni bili u svojim izvinjenjima, oni su nastavljali da se suprote poruci i onima koji su tu poruku nosili.

Nikada nisu podržali koncept ključnih razlika između dva zaveta, odobrenih od strane Elen Vajt. A.G. Daniels pisao je W.C. Vajtu o ovim činjenicama godinama kasnije (1902).

*Nisu samo stariji koji su bili u službi sa bratom Batlerom, Morisonom i ostalima vodili ovu bitku, već i neki od mladih koji su tek stupali u službu i bili su zaraženi ovom starom jeresi i to od ljudi koji su bili u polju, koji još uvek nisu bili obraćeni po pitanju ovog novog svetla.*²⁴²

²⁴⁰ E. G. White, Letter to W. C. White and Wife, March 13, 1890, *EGW 1888*, pp. 631, 632. Ovde je ona govorila o odnosu onih koji su se protivili.

²⁴¹ E. G. White, Letter to S. N. Haskell, June 1, 1894. *op. cit.*, p. 1248.

²⁴² A. G. Daniels, Letter to W. C. White, April 14, 1902, Battle Creek, Michigan. *MMM*, p. 320.

Tako je protivljenje svetlosti o opravdanju verom i njenoj vezi sa dva zaveta trajalo decenijama.

E.J. Vagonerova koncepcija dva zaveta uključivala je dva modela Pisma. Prvi, ili stari zavet, potvrđen žrtvama životinja, bio je zaključen sa drevnim izraelskim narodom, kome je osnova ležala u obećanju naroda: “Sve što kaže Gospod - činićemo.” (2.Mojsijeva 19:8) Ovom zavetu Bog je milostivo dodao levitsko sveštenstvo, šator od sastanka, deset zapovesti napisanih na kamenu, zakon o žrtvovanju životinja i praznike, a sve sa ciljem da nauči Izrael o njihovoj potrebi za milostivim Božjim obećanjima koje se nalaze samo u Njegovom večnom zavetu.

Drugo, sa potpuno istom važnošću, Vagoner je podučavao biblijskom modelu starog i novog zaveta kao o dva različita iskustva čovekovog bića (karaktera) delimično uzeto iz Galatima 3. Starozavetno iskustvo ljudskog srca bilo je samodovoljno obećanje naroda tek toliko radi poslušnosti; istovremeno, novozavetno iskustvo ili večni zavet bio je potvrda vere, “Amin”, sa osnovama na jedinstvenim Božjim obećanjima.

Iako napisana tri godine nakon koledža za pastore, Vagonerov članak nosio je naziv “Dan mira” i govorio je o ova dva iskustva čovečijeg srca, nazivajući ih raznim empirijskim dispencijama:

... “Hrišćanska dispencija” počela je za čoveka, u najmanju ruku, odmah posle pada u greh. I zaista postoje dve dispencije, dispencija greha i smrti, i dispencija pravednosti i života, ali ove dve dispencije postoje paralelno još od pada čoveka. Bog posmatra ljude kao pojedince, a ne kao naciju, bez obzira na vreme u kome oni žive. Bez obzira na istorijski period, čovek je u mogućnosti da u svakom trenutku predje iz stare dispencije u novu.”²⁴³

Stari i novi zavet su dva paralelna iskustva koja se kreću kroz vreme: kako kroz staru dispenciju, tako i kroz novu. Vagoner je pisao: “Zakon i evanđelje bili su ujedinjeni na Sinaju, kao i svugde. Slava Golgote sijala je na Sinaju tako jasno, kao što sija i danas.”²⁴⁴ Golgota na Sinaju pokazivala je jedinstvo evanđelja i Zakona koje je bilo otkriveno starom Izrailju. Sinaj je u stvari bio evanđelje i zakon objedinjen Hristom. Hrist je u zakonu, i zakon je u Hristu.

Ove dve dispencije bile su dve paralelne staze koje su išle jedna

²⁴³ E. J. Waggoner, “The Day of Rest,” *PT* 9, 23 (September 7, 1893), p. 356.

²⁴⁴ *Ibid.*, p. 357.

sa drugom, sve od vremena pada čoveka u greh. “Stara dispenciacija - to je ljudsko ja, a nova dispenciacija je sam Hristos.”²⁴⁵ Ove dispenciacije predstavljale su dva različita principa koja deluju u ljudskim srcima. Bila su to stanja srca. Kako je divno i jednostavno Božje večno evandjelje.

²⁴⁵ *Ibid.*, p. 358.

“Opravdanje verom je zaista treća andjeoska vest”

Elen Vajt je bila van sebe od radosti kada je čula vest o večnom evandjelju i opravdanju verom iz usta A.T. Džonsa i E.J. Vagonera. Za nju, ovo učenje bilo je u skladu sa veću tri andjela. “Došao je čas Njegovog suda” i naš Prvosveštenik čisti nebesko svetište. Poruka o svetinji, za nju je bila način za pripremu za drugi Hristov dolazak. Čišćenje naroda od njihovih greha i čišćenje nebeske svetinje od greha, bilo je ispunjenje Božjeg večnog zaveta da oprosti grehe i napiše Svoj zakon na njihovim srcima i u njihovim umovima. Poruka o zavetima bila je poruka promene, kao udarci bubnjeva za svih tih nekoliko sedmica 1890-te godine, koliko je u Batl Kriku trajao sastanak pastora. U časopisu “Review”, 1890-te godine, Elen Vajt je pisala o svom ushićenju vezano za poruku o večnom zavetu.

Primetimo njenu izjavu:

*Nalazimo se u danu očišćenja, i svi smo dužni da radimo u harmoniji sa Hristom u tom poslu čišćenja svetinje od greha naroda. Neka se niko, ko želi da ima svadbeno ruho, ne protivi našem Gospodu u Njegovom poslu. Neka Njegovi sledbenici budu nalik Njemu u ovom svetu. Dužni smo da sa ovim zadatkom upoznamo narod, onako kako vidimo verom, a to je posao koji radi naš veliki Prvosveštenik u nebeskom svetištu...*²⁴⁶

²⁴⁶ Ellen G. White, “The Need of Complete Consecration,” *RH* 67, 3 (January 21, 1890), p. 33.

Svadba Jagnjetova je veoma važno pitanje, a koje se tako dugo odlagalo. Došlo je vreme, kada Hristov narod treba da se probudi i oseti vreme u kome živi. Nastupilo je vreme kada se nevesta mora pripremiti za venčanje, uzevši na sebe svečanu haljinu kao Njegov dar. Odeća je bila poruka velikog Prvosveštenika o Njegovoj pravednosti.

Nedelju dana kasnije, za vreme kada je pitanje zaveta bilo u jeku na koledžu, Elen Vajt je ponovo pažnju ljudi usmerila na svetinju, pišući o tome na prvim stranicama časopisa *Review*.

*Hrist je u nebeskoj svetinji, i On je tamo kako bi očistio Svoj narod... On čisti svetinju od greha naroda. Šta je naš posao? - Naš posao je da budemo u harmoniji sa Hristovim poslom. Verom smo u poslu sa Njim, kako bismo bili ujedinjeni sa Njim... Narod će biti spreman za veliki dan Gospodnji.*²⁴⁷

*Hristos čisti nebesku svetinju od greha ljudskih, a mi smo dužni da radimo u harmoniji sa Njim ovde na zemlji, čisteći hram naših duša od svake moralne nečistoće.*²⁴⁸

*“Narod nije ušao u svetinju, gde je Isus otišao da očisti Svoj narod. Potreban nam je Sveti duh kako bismo razumeli istine za sadašnje vreme; ali u crkvama vlada duhovna suša.”*²⁴⁹

Primetimo da ulazak u svetinju sa Isusom, verom na dan očišćenja, znači napredovati u svetlosti koju je Isus davao Svom narodu ovde na zemlji. Istina o večnom jevandjelju i opravdanju verom, koju su propovedali Džons i Vagoner, trebala je biti posmatrana u vezi sa Isusovom službom u svetinji na Dan očišćenja.

4.marta 1890 godine, ona je ponovo istakla ovu važnu temu:

*Svetlost svetli sa Božjeg prestola i zbog čega? - Da bi narod mogao da se pripremi za veliki dan Gospodnji.*²⁵⁰

Kada bi sva naša braća radila zajedno sa Bogom, ne bi dolazila u sumnju da je poruka koju nam je On slao poslednje dve godine, zaista došla sa nebesa... Pretpostavimo da izbrišete svedočanstvo koje traje poslednje

²⁴⁷ Ellen G. White, “The Lord Must Be Our Light,” *RH* 67, 4 (January 28, 1890), p. 49.

²⁴⁸ Ellen G. White, “The Danger of Talking Doubt,” *RH* 67, 6 (February 11, 1890), p. 81.

²⁴⁹ Ellen G. White, “Need of Earnestness in the Cause of God,” *RH* 67, 8 (February 25, 1890), p. 113.

²⁵⁰ Ellen G. White, “Draw Nigh to God,” *RH* 67, 9 (March 4, 1890), p. 129.

*dve godine, propovedajući Hristovu pravednost, na koga biste ukazali kao na osobu koja donosi posebno svetlo ljudima?*²⁵¹

Sadašnja vest o opravdanju verom bila je vest trećeg andjela, koja uistinu daje silu i moć za čišćenje svetinje.

Mnogi su govorili samo o zakonu i bili su zabrinuti kada se govorilo više o opravdanju verom.²⁵² Oni su se podsmevali, govorili su ružne stvari i osuđivali opravdanje verom kao fanatizam. Oni su pitali sestru Vajt -

*...da li je vest o opravdanju verom vest trećeg andjela, i ja sam im odgovorila: "Da, to je zaista vest trećeg andjela." Prorok je rekao: "I potom videh drugog andjela, koji silazi sa neba i ima veliku silu; i zemlja se osvetli od slave njegove" [Otkr. 18:1].*²⁵³

"Treća andjeoska vest" poistovećena je sa andjelom iz Otkrivenja 18:1 i to je "vest trećeg andjela u istini". Kakav značaj je imala ova izjava? Šta je ona mislila govoreći "zaista"?

Opravdanje verom u kontekstu čišćenja svetinje, bilo je zaista vest trećeg andjela. Ona je pripremala put za veliki i strašni dan Gospodnji. Ona je pripremala ljude da u stoje u času nevolja i da budu preobraženi prilikom Hristovog drugog dolaska, ne videvši smrti. To je bila i još uvek je poruka koja potresa Laodikejsku crkvu. Ona je u sebi nosila svu puninu gromkog pokliča i poznog dažda Svetoga duha.

²⁵¹ Ellen G. White, "The Present Message," *RH* 67, 11 (March 18, 1890), p. 161.

²⁵² "Istina je da će ljudi govoriti - previše ste uzbudjeni oko cele ove stvari, a nedovoljno razmišljate o zakonu; morali biste više da mislite na zakon; nemojte sve vreme trošiti na tu Hristovu pravednost, već uzdižite zakon."

"Neka se zakon sam za sebe pobrine. Trudili smo se nad zakonom sve dok nismo postali suvi kao bregovi Gilboe, bez rose i bez kiše." Ellen G. White, *EGW 1888 Materials*, p. 557.

²⁵³ Ellen G. White, "Repentance the Gift of God," *RH* 67, 13 (April 1, 1890), pp. 193, 194.

Zakon nam bi učitelj

1896-te godine, Elen Vajt je razjasnila termin “zakon kao učitelj”. Dala je instrukcije Merien Dejvid, njenoj sekretarici, da pošalje starešini Uriji Smitu njenu konačnu izjavu povodom pitanja zakona u Galatima. Ono je odobrilo poziciju E.J. Vagonera da se u poslanici Galatima govori o moralnom zakonu. Izjava Elen Vajt u potpunosti glasi ovako:

“Zakon nam je bio učitelj, kako bi nas doveo Hristu, da budemo opravdani verom.” Na ovom mestu u Pismu, Sveti Duh govori nam kroz apostola pre svega o moralnom zakonu. Zakon nam otkriva greh i pokreće nas da osetimo potrebu za Hristom i da dodjemo k Njemu u želji za oproštenjem i mirom kroz pokajanje pred Bogom i verom u Gospoda našeg Isusa Hrista.

Nepostojanje želje da se ostave već zauzeta mišljenja i da se prihvati ova istina, imali su svoj temelj u velikom protivljenju, koje se pojavilo u Mineapolisu protiv poruke koju je Gospod poslao kroz braću E.J. Vagonera i A.T. Džonsa. Pobudjujući takvo protivljenje, Sotona je uspeo da od našeg naroda, u velikoj meri, skloni posebnu silu Svetoga duha koju je Bog želeo da im da. Neprijatelj im nije dozvolio da dodju do takve efikasnosti, koja je mogla da se pokaže u njihovom propovedanju istine svetu, na isti onaj način na koji su apostoli propovedali posle Pedesetnice. Došlo je do suprotstavljanja svetlosti, koja je trebala da obasja ceo svet, i zahvaljujući delovanju naših braća i sestara u značajnoj meri ta svetlost ostala je sakrivena za svet.²⁵⁴

²⁵⁴ E. G. White, Letter to Uriah Smith, June 6, 1896, Cooranbong, N.S.W., *op. cit.*, p. 1575.

U prvom paragrafu, govori se o tekstu u Efescima 3:24, onako kako ga je Vagoner objasnio iz Biblije. Zakon osudjuje grešnika. A zatim ga zakon usmerava ka jedinom mogućem rešenju za olakšanje tereta. Hristova pravednost - opravdanje verom - jedino sredstvo u slučaju kršenja zakona.

Njena sledeća izjava bila je još oštrija. Ona je ukazivala na to da su ranije zauzeta mišljenja u Mineapolisu, a po pitanju zakona u Galatima, izazvala protivljenje poruci koju su nosili Vagoner i Džons, a koja je trebala da bude praćena silom Svetoga duha. Bila je to “Gospodnja poruka” koju je Sveti duh želeo da upotrebi da osvetli celu zemlju Njegovom slavom. Prihvatanje ove istine bilo bi praćeno izlivanjem Svetog duha, kao na dan Pedesetnice. Ali neprijatelj je uspeo da sve to spreči, podstičući braću i sestre protiv istine, sa kojima je Bog želeo da ide u svet.

Njeno ukazivanje na Otkrivenje 18:1 bilo je bez greške:

Suprotstavilo se svetlosti koja je trebala da obasja ceo svet, i zahvaljujući delovanju naših braća i sestara u značajnoj meri, ta svetlost ostala je sakrivena za ceo svet.²⁵⁵

Upravo je ta vest ovog moćnog andjela, koji se udružio sa tri andjela iz Otkrivenja 14, bila ta koja je pozivala, pripremala i pomagala u sazrevanju žetve sveta za dolazak Gospodnji. Snaga ove poruke bila je u tome što je činila još snažnijim poruke prva tri andjela.

Još 1856-te godine, ona je videla da će poruka iz Otkrivenja 18:1 u bliskoj budućnosti doći kao dopuna troandjeoskoj vesti i označila je kao “glasnu viku.”

Posao ovog andjela dolazi tačno u odredjeno vreme, u pravo vreme, kako bi se pridružio velikom i poslednjem poslu trećeg andjela, kada će se ono pretvoriti u glasnu viku. Čini se da ova vest dopunjuje treću vest, pridružujući joj se.²⁵⁶

I to je upravo onako kako je Bog isplanirao da bude. Poruka koju su Božji poslanici nosili, odredjena je od samog Boga. Oni su bili vodjeni Svetim duhom. Bog je došao kod Svojih prijatelja, adventista sedmoga dana. On im je dao dodatno svetlo, apsolutno neophodno za njihovu misiju. Da je ta svetlost bila prihvaćena, posao koji je trebao da se obavi -

²⁵⁵ *Ibid.*

²⁵⁶ Ellen G. White, *Early Writings*, pp. 277, 278.

pratila bi sila sve do njegovog kraja. Ipak, “delovanjem naših braća i sestara” sklonila je ovu svetlost “daleko od sveta” “u velikoj meri”.

Sumirajući pitanje zakona u Galatima, o kome se raspravljalo od 1890-te godine, primetimo kojim rečima je A.T. Džons sumirao razlog zbog kojeg je napisana poslanica Galatima:

*...Poslanica Galatima je napisana kako bi ceremonijalni zakon, moralni zakon i evandjelje postavila u njihov istinit i uzajamni poredak; i da tako zauvek iskoreni ceremonijalizam.*²⁵⁷

Po mišljenju Džonsa, u Galatima se govorilo i o moralnom i o ceremonijalnom zakonu. Galatima se predlagalo da se evandjelju doda još i obrezanje kao sredstvo spasenja. Legalizam ili ceremonijalizam bili su zamena za istinsko iskustvo večnog zaveta.

Elen Vajt je tvrdila da su i moralni i ceremonijalni zakon “učitelj”. Negde oko 1900-te ona je izjavila:

*Upitana sam u vezi sa zakonom u Galatima. “Koji zakon je učitelj koji nas vodi ka Hristu? Odgovorila sam: “Oba, i ceremonijalni i moralni zakon, odnosno deset zapovesti.”*²⁵⁸

Ovo je takodje bila pozicija koju je Stefan Pirs zauzeo “1850-ih, odnosno, da je učitelj bio svaki oblik zakona.”²⁵⁹ Zakon u Galatima 3:24 bio je i moralni i ceremonijalni.²⁶⁰

U tom kontekstu i A.T. Džons i E.G. Vajt gradili su na osnovama koje je postavio E.J. Vagoner, a što nije bilo u suprotnosti sa pozicijom koju je ona zauzela u odnosu na J.H. Vagonera. U početku, E.J. Vagoner je “učitelja” ograničio na moralni Božji zakon, kao i njegov otac. Bez svake sumnje, “vodič” Elen Vajt je ovo podrazumevao kada joj je 1888-e dao instrukcije da napiše starešini Batleru:

²⁵⁷ A. T. Jones, “Editorial,” *RH* 76, 33 (August 15, 1899), p. 524.

²⁵⁸ E. G. White, Manuscript 87, 1900 in *Selected Messages*, Book One, (Review and Herald Publishing Association, Washington, D. C.: 1958), p. 233

²⁵⁹ C. Mervyn Maxwell (February 27, 1983) statement attached to: Tim Crosby, “Ellen G. White and the Law in Galatians: A Study in the Dynamics of Present Truth,” p. 48.

²⁶⁰ Tim Crosby, “The Law of the Prophet,” *RH* 163, 21 (May 22, 1986), p. 549.

On²⁶¹ je pružio ruku i dr Vagoneru i vama starešino Butler, i u suštini rekao sledeće: “Ni jedni ni drugi nemaju potpuno svetlo o zakonu; nijedna od pozicija nije savršena.”²⁶²

Vagoner je tada počeo da dobija svetlost po pitanju opravdanja verom i zakona, koja je, po Božjoj promisli, trebala da se razvije u potpunu vest koju je Bog imao za Svoj narod.

²⁶¹ Radi se o “vodiču” kojeg je Elen Vajt imala za vreme trajanja vizije.

²⁶² E. G. White, Letter to G. I. Butler, October 14, 1888, Minneapolis, Minnesota. *EGW 1888*, p. 93.

Vest trećeg andjela

1891-e godine, E.J. Vagoner je večni zavet povezao sa trećom andjeoskom vešću i opravdanjem verom na sledeći način:

*Mi moramo...propovedati "Hrista raspetoga" jer je to suština "jevandjelja carstva", odnosno . . . treće andjeoske vesti...Pokažite iz zaveta, koji je Bog sklopio sa Avramom, Hristovu žrtvu, opravdanje verom.*²⁶³

Bio je to način da se zadobiju jevreji - pokazujući im šta je Bog želeo da uradi sa Izraelom, izvodeći ih iz Egipta u obećanu zemlju. Ovo je isti onaj posao koji će Bog uraditi sakupljajući Svoje iz sveta i vodeći ih u posed večnog nasledstva.

1895-te godine, Elen Vajt je povezala "dragocenu poruku" Vagonera i Džonsa sa troandjeoskom vesti i večnim zavetom.

U Svojoj velikoj milosti, Gospod je Svom narodu poslao ovu dragocenu poruku kroz starešine Vagonera i Džonsa. Ova poruka trebala je još jasnije da svetu predstavi vaznesenog Spasitelja, žrtvu za grehe celoga sveta. Ona je predstavljala opravdanje verom u Zastupnika; ona je pozivala ljude da prihvate Hristovu pravednost, koja se pokazivala u poslušnosti svim Božjim zapovestima. To je treća andjeoska vest, koja je trebala da se propoveda glasnom vikom i da bude praćena izlivanjem Njegovog duha...

*Vazneseni Spasitelj trebao je da se objavi u ovom poslu kao zaklano Jagnje, koji sedi na prestolu i deli neprocenjive blagoslove zaveta.*²⁶⁴

²⁶³ E. J. Waggoner, "How Shall We Reach the Jews?" *PT* 7, 26 (December 17, 1891), p. 413.

²⁶⁴ E. G. White, "Testimony to the Battle Creek Church," Letter 57, May 1, 1895.

op. cit., pp. 1336, 1337.

Ova izjava povezuje vest trećeg andjela sa opravdanjem verom i večnim zavetom.

W.W. Preskot bio je poslednji očevidac događaja iz 1888-e godine. On je objavio seriju članaka vezano za zavete u biblijskoj istoriji.²⁶⁵ Preskot je prepoznao koliko su zaveti važni u razumevanju treće andjeoske vesti. Pisao je:

Bilo nam je veoma jasno rečeno da opravdanje verom “jeste treća andjeoska vest zaista” i s obzirom da je opravdanje verom osnovna nit zaveta sa Avramom, kako nas uči Galatima 3:8, tada je zavet sa Avramom suština vesti trećeg andjela.

...Dužni smo da propovedamo puninu smisla ovog zaveta, od vremena Avrama pa do danas. To je “večno evandjelje” koje mora da se propoveda celome svetu kao priprema za veliki kraj (sveta).²⁶⁶

Sve što je bilo neophodno da se telo Hristovo pripremi, iz svake nacije, naroda i jezika, za obraćenje i drugi Hristov dolazak - sve je bilo sadržano u obećanju datom Avramu. Elen Vajt, E.J. Vagoner i W.W. Preskot povezali su treću andjeosku vest sa Božjim večnim zavetom.

²⁶⁵ W. W. Prescott, “The Gospel of the Covenant,” *RH* 113 (August 20-October 8, 1936).

²⁶⁶ W. W. Prescott, “The Gospel of the Covenant. IV—The Doctrine of the Promise-Covenant,” *RH* 113, 47 (September 10, 1936), p. 8.

Dva Zaveta

Pitanja, povezana sa dva zaveta, bila su predstavljena na sledeći način:

1. Spasenje dolazi jedino kroz Hristovo obećanje u večnom zavetu.
2. Niko ne može biti spasen pod ljudskim obećanjima starog zaveta.
3. Dva zaveta, u datom kontekstu, nisu dispencionalna, to jest, ne slede jedan drugome i nisu vezani za vreme.
4. I dok se božansko uredjeno izražavanje vere u Hrista menjalo, sredstvo spasenja u Hristu se nikada nije promenilo.
5. Dva zaveta opisuju dva stanja srca koja idu paralelno jedan sa drugim kroz svu istoriju čovečanstva.
6. Večni zavet jeste treća andjeoska poruka.
7. Stari zavet je baziran na ljudskim obećanjima o poslušnosti. Bog dopušta taj zavet “slušaj i budi živ” kako bi pokazao čoveku svu besmislenost njegovih ličnih napora. Zavet “dela” je taj koji “vodi u ropstvo”.
8. Stari zavet ne treba mešati sa večnim zavetom, u kome Bog zakon ispisuje na srce kroz Hrista koji u njemu prebiva i kroz koji On daje srcu pokretačku silu ljubavi za poslušnost Njegovom zakonu.

Zbog čega su stari i novi zavet misterija za mnoge hrišćane?

Zato što većina smatra da je stari zavet bio sredstvo spasenja ljudi u starom zavetu, a novi zavet Božje sredstvo spasenja ljudi u novom zavetu. Ova zablude, u saradnji sa sklonostima čovečanstva ka ceremonijalizmu (pretvaranje simbola u sredstvo, a ne u izražavanje vere) dovela je do razvoja zavetnog dispencionalizma u kome je jevandjelje potpuno izobličeno.

Večni zavet je isto što i novi zavet. To je dobra vest jevandjelja. Raspeti Hristos je predstavnik, Zamena i Garant grešnika. Grešnik nije u mogućnosti da u svojoj sili ispuni svoje obaveze u odnosu na zakon. Hristos, Garant zaveta, ispunivši pravdu zakona u ime grešnika, postao je njegova Zamena.

Obnova onoga što je čovek izgubio, postaje završeno zasigurno već u Hristu. Sada svaki čovek, žena i dete može verom da doživi iskustvo sa Golgote na Sinaju, kada je veliki zakon ljubavi, deset zapovesti, napisan na njihovim srcima od strane Onoga ko je ispunio Svoj večni zavet u Hristu i kroz Hrista.

Golgota na Sinaju

Na prvi pogled, može se činiti da je ono što se dešavalo pre konferencije u Mineapolisu 1888-e godine, sama konferencija, kao i naredni seminar pastora 1890-te godine, bilo samo interni konflikt unutar crkve po pitanju zakona, opravdanja verom i zaveta. Međutim, bila je to istina o Božjoj ljubavi, koja je dirala u samo srce i dopirući do grešnog ljudskog roda, i kroz krst i prvosveštenu službu Hrista u nebeskom svetilištu, sprovodila očišćenje, i koja će, po njihovom ličnom izboru, jednostavno dovesti telo svakog vernika u harmoniju sa Bogom i osnovom njegove vlasti - deset zapovesti. Zakon i jevandjelje, deset Božjih zapovesti i vera Isusova, ujedinjeni su. Oni su obećanja Božjeg večnog zaveta. Golgota na Sinaju izražava to jedinstvo.²⁶⁷

Godine koje su prethodile konferenciji u Mineapolisu 1888-e godine, za crkvu Adventista sedmog dana bile su ispunjene misionskim poslom, kako u unutrašnjosti, tako i u inostranstvu. Primarna ciljna grupa za evangeliziranje bili su evandjeoski hrišćani. Odnos između zakona i evandjelja bio je stalni izazov. Evandjeoski antinomisti tumačili su Pismo na takav način kako bi ukinuli zakon u tački prelaza između starog i novog zakona, odnosno, smrti Hrista na krstu.

Evandjeoska apologetika adventista sedmoga dana upotrebljavala je Pismo sa jednim ciljem - da se dokaže večnost zakona deset zapovesti i posle krsta. Oni su propovedali biblijsku paradigmu tipološkog dispencionalizma zaveta. Drugim rečima, zakon tipova i ceremonija, sveštenstva, prinošenja žrtava, itd. - nestao je zajedno sa starim zavetom kada je Hristos umro na krstu; ali novi zavet, koji je Hristos uspostavio, imao je svoju osnovu u zakonu deset zapovesti. Ovakvo doktrinalno-polemičko razumevanje odnosa između dva zaveta i dva zakona u Pismu, za tendenciju je imalo da denominaciju gura u pravcu zavetnog nomizma; to jest, legalizma. Zakon je morao biti sačuvan po svaku cenu.

²⁶⁷ Pogledati stranu 55-56.

Zakon bez jevandjelja Isusa Hrista je legalizam. Zakon bez vere Isusove rezultira starozavetnim iskustvom srca. Pokretačka snaga takvog evangelizma je strah. Kada se velika istina o Božjoj ljubavi ukloni, prostor ispunjava strah kao motivacija. Naravno, strah je prateća stvar grešnog čovečanstva. Gubitak fokusa evandjelja poruci daje notu toksičnog samomotivacionog straha. Slušaj i živi. Ne slušaj i umri.

Kriza oko zakona i zaveta 1888-e godine, dirala je u samu srž evangelizacije vesti adventista sedmog dana kao i njihovog ličnog iskustva sa ovom porukom. Primarno, ova poruka nije trebala da izazove polemike koje bi bile fokusirane na zakon Božji. Bila je to poruka koja je trebala da postane prepoznatljiva i rasprostranjena zahvaljujući akcentu na evandjelje Isusa Hrista i Njegovog krsta. Adventisti sedmog dana postali su prepoznatljivi pre svega kao oni koji su propovedali o krstu i iskupiteljskoj službi Hrista u nebeskoj svetinji nad svetinjama.

Ovaj talas počeo je da zauzima svoje mesto 1888-e godine, kada je E.J. Vagoner stavio akcenat na jednakost biblijske paradigme staroga i novoga zaveta kao dva različita iskustva ljudskog srca. On je ova dva iskustva okarakterisao kao dve dispencije - staru i novu. One su paralelne i vanvremenske, koje svoj početak imaju prilikom pada u greh, a kraj sa drugim Hristovim dolaskom.

Opravdanje verom, koje je bilo Božje obećanje u večnom zavetu, bilo je ono što je Isus poučavao Nikodima: "Potrebno je da se rodiš odozgo". To je neprestan, lični odnos sa Hristom, koji za rezultat ima apsolutnu vernost Njemu.

Osamnaest vekova Isus je služio u nebeskoj svetinji gde su Mu se hrišćani obraćali za oprostjenje svojih greha, pozivajući se na Njegovu krv prolivenu na Golgoti. Na taj način Isusova služba je pripremila mnoge hrišćane za smrt, gde će čekati vaskrsenje pravednika prilikom Njegovog drugog dolaska.

Isusova prvosveštenička služba od 1844-te godine, u nebeskoj svetinji nad svetinjama, bila je ispunjenje Božjeg večnog zaveta – "staviću zakone Moje u misli njihove i napisaću ih na srcima njihovim; i biću im Bog, i oni će biti Moj narod." "...i greha njihovih neću više spominjati." (Jevrejima 8:10, 12). Upravo je to ono o čemu je i apostol Petar govorio na Pedeseticu kada je prorokovao – "da se očistite od greha vaših, kada dodju vremena odmaranja od lica Gospodnjeg, i da pošalje unapred prorečenoga vam Hrista." (Dela 3:19, 20). Obratite pažnju na to da su ovi događaji trebali da se dese do trenutka pre nego Gospod pošalje Isusa, što

veoma očigledno ukazuje na Njegov drugi dolazak.

Očišćenje od greha bio je kosmički Dan očišćenja iskustvom srca, kada su se ljudi spontano okupljali zajedno kao telo Hristovo u pokajanju za greh. “Vreme odmaranja” je ono što dovodi do takvog pokajanja. Duh sveti osvedočava srce koristeći zakon Božji. On osvedočava u greh, znani i neznani; bilo kakvo neprijateljstvo protiv Boga, koje odvaja dušu od Njega. Srce koje se kaje dolazi u jedinstvo sa Svetim duhom i odgovara: “Hristos mi je draži nego li greh, evo, uzmi ga, i očisti me od svake nepravde”.

Na taj način, kada Isus završi svako individualno iskupljenje u srcima koja su bila izvor prljanja nebeske svetinje, On može da završi i konačno univerzalno čišćenje kosmičke svetinje. Ovo je iskustvo srca opravdanja verom obećano od strane Boga u Njegovom večnom zavetu. Ovo je motivaciona poruka iz Otkrivenja 18:1 koja je bila neophodna kako bi treća andjeoska vest iz Otkrivenja 14-og poglavlja završila svoju evangelizacionu misiju. Elen Vajt je videla da ova poruka iz Otkrivenja 18 dolazi u baš tačno vreme, sjedinjujući se sa vestima tri andjela i dopunjujući je.

Neka jedinstvo zakona i evandjelja doprinese da fokus naroda Božjeg bude usmeren ka Golgoti na Sinaju.

